KOMISIJAS LĒMUMS

(2008. gada 4. jūnijs)

par valsts atbalstu C 41/05, ko Ungārija piešķir saistībā ar elektroenerģijas pirkuma līgumiem

(izziņots ar dokumenta numuru C(2008) 2223)

(Autentisks ir tikai teksts ungāru valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2009/609/EK)

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 88. panta 2. punkta pirmo daļu,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu un jo īpaši tā 62. panta 1. punkta a) apakšpunktu,

pēc tam, kad ieinteresētās personas tika aicinātas iesniegt savus apsvērumus saskaņā ar minētajiem pantiem [1], un ņemot vērā šos apsvērumus,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

(1) Ar 2004. gada 31. marta vēstuli, kas reģistrēta tajā pašā dienā, Ungārijas iestādes saskaņā ar procedūru, kas minēta Līguma par Čehijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas pievienošanos Eiropas Savienībai IV pielikuma 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā ("starpposma procedūra"), paziņoja Komisijai par valdības Dekrētu 183/2002 (VIII.23.) [2]. Paziņotais dekrēts nosaka kompensācijas sistēmu par izmaksām, kas radušās valstij piederošam elektroenerģijas vairumtirgotājam [*kozuzemi nagykereskedelmi engedelyes*] *Magyar Villamos Művek Zrt.* (turpmāk "*MVM*"). Paziņojums tika reģistrēts saistībā ar valsts atbalsta lietu Nr. HU-1/2004.

(2) Ir notikusi vairāku vēstuļu apmaiņa starp Ungārijas iestādēm un Komisiju par šo pasākumu [3]. Komisija ir arī saņēmusi apsvērumus no trešām personām [4]. Pagaidu procedūras laikā Komisija atklāja, ka Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus būtībā ir strukturēts ap ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumiem (turpmāk "EPL") starp *MVM* un dažiem elektroenerģijas ražotājiem. Pamatojoties uz tajā laikā pieejamo informāciju, Komisijai radās aizdomas, ka EPL ietver nelikumīga valsts atbalsta elementus.

(3) Ar 2005. gada 13. aprīļa vēstuli, kas reģistrēta 2005. gada 15. aprīlī, Ungārijas iestādes atcēla paziņojumu par valdības Dekrētu 183/2002. 2005. gada 4. maijā atbilstoši 1999. gada 22. marta Padomes Regulai (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai [5] (turpmāk "Procedūras regula"), Komisija pēc savas iniciatīvas reģistrēja valsts atbalsta lietu (ar numuru NN 49/05) attiecībā uz EPL.

(4) Ar 2005. gada 24. maija vēstuli (D/54013) Komisija Ungārijas iestādēm pieprasīja papildu informāciju. 2005. gada 20. jūlija atbildi Komisija reģistrēja 2005. gada 25. jūlijā. Turpmāku informāciju Ungārijas iestādes sniedza 2005. gada 28. septembra vēstulē, kas reģistrēta 2005. gada 30. septembrī.

(5) Ar 2005. gada 9. novembra vēstuli Komisija paziņoja Ungārijai par lēmumu uzsākt EK līguma 88. panta 2. punktā paredzēto procedūru attiecībā uz EPL (turpmāk "lēmums par procedūras uzsākšanu"). Lēmums par procedūras uzsākšanu tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* [6].

(6) Lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija izteica šaubas par EPL saderību ar kopējo tirgu. Komisija aicināja ieinteresētās personas iesniegt savus apsvērumus.

(7) Pēc lūguma pagarināt apsvērumu iesniegšanas termiņu, ko Komisija apstiprināja [7], Ungārija 2006. gada 31. janvārī iesniedza apsvērumus attiecībā uz lēmumu par procedūras uzsākšanu, kurus Komisija reģistrēja 2006. gada 1. februārī.

---

[1] OV C 324, 21.12.2005., 12. lpp.

[2] Valdības dekrēts 183/2002 (23.VIII.) par sīki izstrādātiem noteikumiem balasta izmaksu definēšanai un pārvaldīšanai.

[3] Ungārijas iestāžu 2004. gada 4. jūnija vēstule, kas reģistrēta tajā pašā datumā, un 2004. gada 20. oktobra vēstule, kas reģistrēta 2004. gada 21. oktobrī.

[4] Elektroenerģijas ražotāja *AES-Tisza Erőmű Kft* 2004. gada 21. decembra vēstule.

[5] OV L 083, 27.3.1999., 1. lpp.

[6] OV C 324, 21.12.2005., 12. lpp.

[7] 2005. gada 14. decembra lūgums, ko Komisija apstiprināja 2005. gada 20. decembrī.

(8) Pēc vairākiem lūgumiem pagarināt apsvērumu iesniegšanas termiņu ([8]), kurus Komisija apstiprināja, tika reģistrēti šādi trešo pušu apsvērumi: apsvērumi, ko 2006. gada 11. janvārī iesniedza *MVM*; apsvērumi, ko 2006. gada 20. janvārī iesniedza trešā persona, kura lūdza tās identitāti neizpaust; apsvērumi, ko 2006. gada 20. janvārī un 2006. gada 6. martā iesniedza elektrostacija *Mátrai*; apsvērumi, ko 2006. gada 10. februārī iesniedza banka […]; apsvērumi, ko 2006. gada 13. un 14. februārī iesniedza elektrostacija *AES-Tisza*; apsvērumi, ko 2006. gada 13. februārī iesniedza banka […]; apsvērumi, ko 2006. gada 14. februārī iesniedza *Electrabel S.A.* un tās meitasuzņēmums elektrostacija *Dunamenti;* apsvērumi, ko 2006. gada 21. februārī iesniedza *Budapesti* elektrostacija; apsvērumi, ko 2006. gada 21. februārī iesniedza elektrostacija *Csepeli*.

(9) Pēc Ungārijas iestāžu apstiprinājuma par trešo personu sniegtās informācijas konfidenciālu apstrādi saistībā ar šo procedūru ([9]) Komisija pārsūtīja iepriekš minētos apsvērumus Ungārijai 2006. gada 25. aprīļa vēstulē.

(10) Ungārijas iestādes iesniedza savu piezīmju pirmo daļu par trešo personu apsvērumiem 2006. gada 28. jūnija vēstulē, kas reģistrēta 2006. gada 29. jūnijā, un otro daļu 2006. gada 24. jūlija vēstulē, kas reģistrēta 2006. gada 25. jūlijā.

(11) Komisāre *N. Kroes*, kura zināja par plānotajām tiesiskā regulējuma izmaiņām Ungārijas enerģētikas nozarē, 2006. gada 17. oktobrī nosūtīja ministram *Kóka* vēstuli, kurā rosināja Ungārijas valdību atrisināt jautājumu par EPL un jebkādiem potenciāliem kompensācijas pasākumiem atbilstoši ES tiesību aktiem saistībā ar jauno tiesisko regulējumu.

(12) Uzņēmums *AES-Tisza*2006. gada 19. decembrī iesniedza turpmākus apsvērumus, sūdzoties par vairākiem Komisijas procedūras aspektiem.

(13) Ar 2006. gada 21. novembra vēstuli, kas reģistrēta 2006. gada 23. novembrī, un 2007. gada 15. janvāra vēstuli, kura reģistrēta tajā pašā dienā, kā arī 2006. gada 18. decembra un 2007. gada 8. marta tikšanos laikā ar Komisiju Ungārijas iestādes apstiprināja nodomu ieviest tiesiskā regulējuma grozījumus saistībā ar enerģētikas nozares liberalizāciju un līdz ar to mainīt stāvokli elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū.

(14) Komisija 2007. gada 23. aprīlī pieprasīja sniegt turpmāku informāciju. Ungārija 2007. gada 5. jūnijā uz šo pieprasījumu sniedza atbildi, ko papildināja ar informāciju, kuru nosūtīja 2007. gada 6. augustā.

(15) Ungārijas iestādes 2007. gada 4. maija vēstulē informēja Komisiju par darba grupas izveidi sarunu risināšanai ar visiem iesaistītajiem ražotājiem par EPL pārtraukšanu vai būtisku grozīšanu. Attiecīgi 2007. gada 11. maijā valdība pieņēma Lēmumu Nr. 2080/2007 (V.11.) par risinājumu saistībā ar ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumiem enerģētikas nozarē ([10]), ar ko valdība izveido minēto darba grupu, kuru vada premjerministra birojs, lai steidzami risinātu situāciju ar EPL atbilstoši ES valsts atbalsta noteikumiem un dod rīkojumu sākt attiecīgas oficiālas sarunas ar iesaistītajiem elektroenerģijas ražotājiem. 2007. gada 3. jūlija vēstulē Ungārijas valdība iesniedza rezultātus par pirmajām sarunām, kas notika 2007. gada jūnijā.

(16) Saistībā ar liberalizācijas procesu jaunais Akts par elektroenerģiju ([11]) tika publicēts 2007. gada 2. jūlijā un daļēji stājās spēkā 2007. gada 15. oktobrī un 2008. gada 1. janvārī. Ungārijas valdība 2007. gada 25. jūlija vēstulē informēja Komisiju par jaunā Elektroenerģijas akta ietekmi uz Ungārijas elektroenerģijas tirgus atvēršanu. Tomēr šis jaunais akts negrozīja pašus EPL, kas palika spēkā starp *MVM* un elektroenerģijas ražotājiem, kuri minēti lēmumā par procedūras uzsākšanu.

(17) Ar 2007. gada 26. jūlija vēstuli Komisija uzdeva Ungārijas iestādēm turpmākus jautājumus.

(18) Komisija 2007. gada 7. septembrī reģistrēja vēstuli no Ungārijas valdības ar lūgumu par turpmāku termiņa pagarinājumu, lai sekmīgi pabeigtu sarunas ar ražotājiem.

(19) Komisija 2007. gada 24. septembrī un 2007. gada 31. oktobrī reģistrēja Ungārijas atbildes uz 2007. gada 26. jūlija jautājumiem.

(20) Saskaņā ar 5. panta 2. punktu Regulā (EK) Nr. 659/1999 Komisija 2007.gada 14. decembrī nosūtīja Ungārijas iestādēm atgādinājumu, norādot jautājumus, uz kuriem sniegtā informācija joprojām bija nepilnīga. Ungārijas iestādes atbildēja ar 2008. gada 16. janvāra vēstuli.

(21) Tā kā uzņēmumi *Dunamenti* un *AES-Tisza* nesniedza pieprasītos datus, Ungārijas iestādes paziņoja, ka tām nav iespējams sniegt pilnu atbildi uz Komisijas jautājumiem.

([8]) Lūgumi, kas reģistrēti 2006. gada 9. janvārī (*Budapesti Erőmű*), 2006. gada 16. janvārī (*AES-Tisza*, […] (*)), 2006. gada 17. janvārī (*Electrabel*), 2006. gada 19. janvārī […] un 2006. gada 20. janvārī (*Csepeli Erőmű*), ko Komisija apstiprināja 2006. gada 13., 18., 20., 24. janvārī un 27. februārī.

(*) Informācija, uz ko attiecas pienākums glabāt dienesta noslēpumu, lēmuma tekstā tiek norādīta ar […] zīmi.

([9]) Vēstule, kas reģistrēta 2006. gada 3. aprīlī.

([10]) 2080/2007 (11.V.) *Korm. Határozat a villamos energia iparban kotott hosszú távú szerződesek rendezeseről*.

([11]) 2007. gada Akts LXXXVI.

(22) Atbilstoši tam Komisija 2008. gada 15. februārī pieņēma rīkojumu sniegt informāciju, uzliekot Ungārijai pienākumu nodrošināt lēmumā minētos datus piecpadsmit dienu laikā.

(23) Uzņēmums *Dunamenti* 27. februārī atsūtīja Komisijai kopiju ar atbildi uz Ungārijas iestāžu jautājumiem. Šajā vēstulē *Dunamenti* nosauc iemeslus, kāpēc tas nevar atbildēt uz tam nosūtītajiem jautājumiem. Ungārijas iestādes sniedza savas atbildes2008. gada 4. un 13. martā. Pēc *Dunamenti* skaidri izteikta lūguma Ungārijas iestādes pievienoja savām atbildēm *Dunamenti* 2007. gada 14. maijā, 2007. gada 21. augustā, 2007. gada 13. septembrī, 2007. gada 7. decembrī, 2008. gada 14. janvārī un 2008. gada 20. februārī Finanšu ministrijai vai Ungārijas Enerģētikas birojam adresētās vēstules. Ungārijas iestādes nebija iepriekš pārsūtījušas Komisijai šo vēstuļu kopijas ([12]), tomēr visas procedūras laikā tās iekļāva savās atbildēs uz Komisijas jautājumiem informāciju, ko tās uzskatīja par būtisku.

(24) No Ungārijas iestāžu atbildēm izriet, ka uzņēmums *AES-Tisza* nedeva Ungārijas iestādēm nekādu atbildi. *AES-Tisza* 2008. gada 10. martā pa faksu nosūtīja vēstuli komisārei *N. Kroes*, izsakot viedokli, ka Ungārijas iestāžu rīcībā jau ir visi Komisijas pieprasītie dati.

(25) Ungārijas iestādes, pamatojoties uz tām pieejamo informāciju, 2008. gada 13. marta atbildē iesniedza Komisijai attiecīgos datus atbilstīgi rīkojuma par informācijas sniegšanu III nodaļas 1. punkta a) līdz d) apakšpunktā uzdotajiem jautājumiem. Tās tomēr nesniedza nekādus papildu datus par jautājumu, kas bija formulēts rīkojuma par informācijas sniegšanu III nodaļas 1. punkta e) apakšpunktā attiecībā uz divu iepriekš minēto elektroenerģijas ražotāju ieguldījumiem.

(26) Kopš lietas HU1/2004 reģistrēšanas būtiska daļa sniegtajā informācijā attiecās uz Komisijas paziņojuma par atbalsta analīzes metodiku saistībā ar balasta izmaksām (balasta izmaksu metodika) ([13]) skaidrojumu un konkrēto pielietojumu. Pamatojoties uz dokumentiem, kas iesniegti saskaņā ar šo procedūru, šķita, ka Ungārijas iestādes plāno ieviest balasta izmaksu kompensācijas sistēmu, kuras izvērtējums būtu varējis tikt iekļauts šajā lēmumā. Rezultātā visas procedūras gaitā starp Komisiju un Ungārijas iestādēm notika nopietnas diskusijas par kompensācijas sistēmas elementiem, ko Ungārija varētu pieņemt, lai minētā sistēma atbilstu balasta izmaksu metodikas kritērijiem.

([12]) Izņemot 2007. gada 7. decembra un 2008. gada 14. janvāra vēstules.

([13]) Komisija pieņēmusi 2001. gada 26. jūlijā. Metodikas teksts pieejams Komisijas tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

(27) Lai gan notika tehniskas diskusijas par iespējamo turpmāko kompensācijas mehānismu, Ungārijas iestādes līdz pat šā lēmuma pieņemšanai nav Komisijai iesniegušas visaptverošu kompensācijas mehānismu, ko būtu oficiāli apstiprinājusi Ungārijas valdība. Ungārijas iestādes savā 2008. gada 13. marta vēstulē skaidri apliecināja, ka pašlaik tās nevēlas piešķirt balasta izmaksu kompensācijas. Tās tomēr paturēja sev tiesības piešķirt šādas kompensācijas dažiem elektroenerģijas ražotājiem vēlāk.

(28) Komisija 2008. gada 7. aprīļa vēstulē lūdza Ungārijas valdību apstiprināt dažus datus. Ungārijas iestādes sniedza pieprasīto informāciju vēstulē, kas reģistrēta 2008. gada 22. aprīlī.

(29) Ungārijas iestādes 2008. gada 20. maija vēstulē informēja Komisiju par to, ka 2008. gada 31. maijā līgumslēdzējas puses ir pārtraukušas *Paksi* elektrostacijas EPL darbību. Lai gan elektrostacijas *Csepeli* un *Pannon* 2008. gada aprīlī parakstīja pārtraukšanas līgumu, šo pārtraukšanas līgumu stāšanās spēkā šā lēmuma pieņemšanas dienā joprojām ir atkarīga no akcionāru un banku iestāžu apstiprinājuma.

Citas saistītās neizlemtās procedūras

(30) Lēmumu par procedūras uzsākšanu *Budapesti* elektrostacija apstrīdēja Pirmās instances tiesā ar iesniegumu, kas tika iesniegts 2006. gada 3. maijā un reģistrēts kā lieta T-80/06. Elektrostacija *Csepeli* 2006. gada 6. jūnijā lūdza atļauju iesaistīties procesā, lai atbalstītu *Budapesti* elektrostaciju, un atļauja tika dota ar tiesas 2008. gada 11. marta rīkojumu.

(31) Turklāt divi starptautiski arbitrāžas procesi, ko pret Ungārijas Republiku uzsāka elektroenerģijas ražošanas uzņēmumi […] un […], kas abi ir EPL elektrostaciju akcionāri Ungārijā, atrodas izskatīšanā Starptautiskajā ieguldījumu strīdu risināšanas centrā Vašingtonā, Kolumbijas apgabalā… Procesi tiek pamatoti ar ieguldījumu aizsardzības noteikumiem, kas ietverti Enerģētikas hartas līgumā.

2. **PASĀKUMA APRAKSTS**

Vēsturisks atskats uz EPL

(32) No 1991. gada 31. decembra līdz 2002. gada 31. decembrim Ungārijas elektroenerģijas tirgus tika veidots ap "vienīgo pircēju" – uzņēmumu *Magyar Villamos Művek* (*MVM*). *MVM* ir 99,9 % valstij piederošs uzņēmums,

kas darbojas elektroenerģijas ražošanas jomā, vairumtirdzniecībā, pārvadē un mazumtirdzniecībā. Saskaņā ar "vienīgā pircēja" modeli *MVM* bija (ar dažiem izņēmumiem) vienīgais uzņēmums, kam bija tiesības iepirkt elektroenerģiju tieši no elektroenerģijas ražotājiem, un vienīgais uzņēmums, kam bija tiesības piegādāt elektroenerģiju reģionālajiem sadales uzņēmumiem. Atbilstoši 1994. gada Aktam XLVIII par elektroenerģiju (Enerģētikas akts I) *MVM* bija pienākums nodrošināt energoapgādes drošību Ungārijā par viszemākajām izmaksām.

(33) 2001. gada Akts CX par elektroenerģiju (Enerģētikas akts II, ar ko aizstāja Enerģētikas aktu I) stājās spēkā 2003. gada 1. janvārī. Tas izveidoja Ungārijas elektroenerģijas tirgus divējādo modeli, kas bija spēkā līdz 2008. gada 1. janvārim, kad spēkā stājās 2007. gada Akts LXXXVI par elektroenerģiju (Enerģētikas akts III, ar ko aizstāja Enerģētikas aktu II). Saskaņā ar divējādo modeli bija regulēts segments un brīvā tirgus segments, un klienti (kuru loks pakāpeniski paplašinājās) bija tiesīgi pāriet uz brīvo segmentu. Regulētajā segmentā *MVM* ir palicis vienīgais pircējs, bet brīvajā segmentā ir parādījušies citi tirgotāji. Enerģētikas akts III izbeidza regulētā segmenta pastāvēšanu, bet ir tomēr saglabātas mājsaimniecības un daži korporatīvie patērētāji – kā to atļāva otrā Elektroenerģijas direktīva ([14]) – saskaņā ar universālā pakalpojuma saistībām.

(34) Enerģētikas akts I paredzēja *MVM* pienākumu izvērtēt valsts kopējo elektroenerģijas pieprasījumu un reizi divos gados sagatavot elektrostaciju celtniecības valsts plānu [*Országos Erőműépítési Terv*]. Šis plāns bija jāiesniedz un jāapstiprina Ungārijas valdībai un parlamentam.

(35) No Enerģētikas akta I un no Ungārijas valdības iesniegtajiem materiāliem ([15]) izriet, ka visneatliekamākie mērķi Ungārijas enerģētikas tirgū 90. gadu vidū bija energoapgādes drošības nodrošināšana par viszemākajām izmaksām, infrastruktūras modernizācija, īpašu vērību veltot svarīgākajiem vides aizsardzības standartiem, un enerģētikas nozares nepieciešamā pārstrukturēšana. Lai sasniegtu šos vispārīgos mērķus, ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumi tika piedāvāti ieguldītājiem, kas Ungārijā ieguldītu elektrostaciju celtniecībā un modernizēšanā. EPL parakstīja, no vienas puses, elektroenerģijas ražotāji un, no otras puses, uzņēmums *MVM*.

([14]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. jūnija Direktīva 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV L 176, 15.7.2003., 37. lpp.).

([15]) 2005. gada 20. jūlijā iesniegtie materiāli, reģistrēti 2005. gada 25. jūlijā.

EPL

(36) Starp *MVM* un atsevišķām elektrostacijām noslēgtie EPL ([16]) veido līdzsvarotu ražošanas portfeli, kas ļauj *MVM* pildīt tam uzlikto pienākumu par energoapgādes drošības nodrošināšanu. Tie ļauj *MVM* nodrošināt gan bāzes slodzes pieprasījumu (ar brūnoglēm darbināmas elektrostacijas un atomelektrostacijas), gan maksimālās slodzes pieprasījumu (ar gāzi darbināmas elektrostacijas).

(37) EPL uzliek elektroenerģijas ražotājiem pienākumu pareizi uzturēt un ekspluatēt ražošanas iekārtas. Tie rezervē visu vai lielāko daļu no elektrostaciju ražošanas jaudas (MW) uzņēmumam *MVM*. Jaudas rezervēšana ir neatkarīga no elektrostacijas reālā izmantojuma. Bez rezervētās jaudas *MVM* saskaņā ar EPL ir pienākums iepirkt obligātu daudzumu elektroenerģijas (MWh) no katras elektrostacijas.

(38) Dažos EPL ir arī iekļauti tā sauktie "sistēmas pakalpojumi" ([17]), ja elektrostacijas tehniski ir spējīgas tos sniegt; šos pakalpojumus *MVM* sniedz sistēmas operatoram *MAVIR*.

(39) EPL, kas tika parakstīti 1995. un 1996. gadā (septiņi no novērtējumā iekļautajiem desmit EPL), tika piešķirti saistībā ar elektrostaciju privatizāciju. Šie EPL atbilda līguma paraugam, ko bija izveidojusi starptautiska juridiska firma pēc Ungārijas valdības lūguma. EPL parakstīšanai netika rīkota konkursa procedūra. Savukārt attiecībā uz elektrostaciju privatizāciju notika konkursa procedūra. EPL (kas tika parakstīti pirms privatizācijas) ietilpa privatizācijas dokumentu paketē. Daļu no šiem līgumiem (galvenokārt *Mátrai*, *Tiszai* un *Dunamenti* līgumi) puses ir daļēji grozījušas pēc privatizācijas.

(40) *Csepeli* elektrostacijas EPL tika parakstīts 1997. gadā pēc nedaudz atšķirīga parauga. Tomēr arī tas nav ticis piešķirts saskaņā ar konkursa procedūru, un arī šis EPL bija saistīts ar elektrostacijas privatizāciju.

(41) *Ujpesti* elektrostacijas (viena no trim *Budapesti* elektrostacijas apakšstacijām) EPL tika parakstīts ar *Budapesti* elektrostaciju 1997. gadā, arī bez īpašas konkursa procedūras.

(42) Vienīgi *Kispesti* elektrostacijas (vēl viena *Budapesti* elektrostacijas (novecojusi) stacija, kas tajā laikā tika pamatīgi pārbūvēta) EPL 2001. gadā tika parakstīts atklātas konkursa procedūras rezultātā.

([16]) Dažos gadījumos bija atsevišķi EPL dažādiem elektrostaciju ražošanas blokiem, piemēram, *Mátrai* vai *Dunamenti*.

([17]) Piemēram, līdzsvara elektroenerģija, terciārās rezerves, spēja autonomi ražot elektroenerģiju utt.

(43) Laikposmā no 2000. līdz 2004. gadam jauda, kas saskaņā ar EPL bija rezervēta, sedza aptuveni 80 % no visa kopējā Ungārijas elektroenerģijas pieprasījuma (MW). No 2005. gada līdz šā lēmuma pieņemšanai minētā daļa ir aptuveni 60–70 %. Tika gaidīts, ka tā pakāpeniski samazināsies laikposmā no 2011. līdz 2024. gadam ([18]).

(44) No gandrīz divdesmit EPL, kas parakstīti laikposmā no 1995. līdz 2001. gadam, desmit EPL bija vēl spēkā dienā, kad Ungārija pievienojās ES (2004. gada 1. maijā).

(45) Šis lēmums attiecas tikai uz tiem EPL, kuri bija spēkā 2004. gada 1. maijā. Tas neattiecas uz EPL, kas izbeidzās pirms šā datuma. Lai gan dažus EPL (sk. 29. apsvērumu) puses ir pārtraukušas 2008. gada aprīlī, šis lēmums attiecas arī uz šiem EPL un izvērtē valsts atbalsta raksturu un saderību ar kopējo tirgu laikposmā no 2004. gada 1. maija līdz to pārtraukšanas datumam (2008. gada aprīlis).

Elektrostacijas ar EPL un EPL darbības ilgums

(46) Elektrostacijas, kurām ir EPL, uz kuriem attiecas šis lēmums, ir uzskaitītas tabulā. EPL darbības ilgums, kas parādīts tabulā, attiecas uz sākotnēji paredzēto EPL beigu datumu, kā tas noteikts pašos EPL.

1. tabula

Pārskats par ražošanas uzņēmumiem, kuriem ir EPL, galvenajiem akcionāriem un EPL darbības ilgumu

Ražošanas uzņēmuma nosaukums	Akciju kontrolpaketes turētāju grupa	Elektrostacijas ar EPL	EPL darbības ilgums
Budapesti Erőmű Rt.	*EDF*	*Kelenföldi Erőmű*	1996.–2011. g.
		Újpesti Erőmű	1997.–2021. g.
		Kispesti Erőmű	2001.–2024. g.
Dunamenti Erőmű Rt.	*Electrabel*	*Dunamenti* F bloki	1995.–2010. g. (parakstīts 1995. gadā, stājies spēkā 1996. gadā)
		Dunamenti G2 bloks	1995.–2015. g. (parakstīts 1995. gadā, stājies spēkā 1996. gadā)
Mátrai Erőmű Rt.	*RWE*	*Mátrai Erőmű*	1995.–2022. g. (sākotnējais darbības ilgums līdz 2015. gadam, 2005. gadā pagarināts līdz 2022. gadam)
AES-Tisza Erőmű Kft.	*AES*	*Tisza II Erőmű*	1995.–2016. g. (parakstīts 1995. gadā, stājies spēkā 1996. gadā) ([…])
Csepeli Áramtermelő Kft.	*ATEL*	*Csepeli II Erőmű*	1997.–2020. g. (parakstīts 1997. gadā, stājies spēkā 2000. gadā)
Paksi Atomerőmű Rt.	*MVM*	*Paksi Atomerőmű*	1995.–2017. g. (*) (parakstīts 1995. gadā, stājies spēkā 1996. gadā)
Pannonpower Holding Rt.	*Dalkia*	*Pécsi Erőmű*	1995.–2010. g. (parakstīts 1995. gadā, stājies spēkā 1996. gadā)

(*) Pārtraukts, kopīgi vienojoties 2008. gada martā.

([18]) Šie rādītāji ir pamatoti uz ražošanas jaudas rezervācijas aprēķinu (MW), nevis uz elektroenerģijas pārdošanas apjomu (MWh). Ungārijas iestādes iesniedza Komisijai datus 2004. gada 4. jūnija vēstulē. Tie paši skaitļi pieejami nozares izpētes ziņojumā, ko Ungārijas elektroenerģijas tirgū veica Ungārijas Konkurences iestāde (2006. gada 15. maijā).

Cenas

(47) Ar valdības Dekrētu Nr. 1074/1995 (VIII.4.) par elektroenerģijas cenu regulēšanu (tā sauktā pirmā cenu regulēšanas perioda sākums) valdība uzņēmās saistības, ka ar 1997. gada 1. janvāri"papildus attaisnoto darbības izmaksu segšanai vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenas nodrošina 8 % peļņu no pašu kapitāla". Līdz ar to valdība garantēja 8 % rentabilitāti no kapitāla elektroenerģijas ražošanas uzņēmumiem, kam ir EPL.

(48) No 2001. gada 1. janvāra (otrā cenu regulēšanas perioda sākums) vairumtirdzniecības cenās tika iekļauta 9,8 % peļņa no aktīviem [*eszközarányos megtérülés*]. Procentu pieaugums nenozīmēja, ka patiesie apjomi obligāti palielinājās, jo šo divu peļņas normu bāzes bija atšķirīgas (pirmā tika aprēķināta no kapitāla, bet otrā – no aktīviem). Cenas atspoguļoja izmaiņas inflācijā.

(49) Regulētās cenas saglabājās līdz 2003. gada 31. decembrim.

(50) Cenu regulēšanas periodā Ungārijas Enerģētikas birojs analizēja katras elektrostacijas izmaksu struktūru un noteica *MVM* tādu elektroenerģijas iepirkuma cenu, kas nodrošināja rentabilitāti.

(51) Ar šo cenu noteikšanas mehānismu segto izmaksu sarakstā bija iekļautas šādas galvenās izmaksu pozīcijas ([19]):

— fiksētās izmaksas: amortizācija, apdrošināšana, noteiktas fiksētas apkopes un darbības izmaksas, aizņēmuma procenti [*"hitelkamatok"*], ekspluatācijas pārtraukšana [*"rekultivációs költségeki"*], fiskālie maksājumi (nodokļi), personāla izdevumi [*"személyi jellegű költségek"*], maksas par vides aizsardzību, maksājumi Centrālajam atomenerģijas fondam [*"Központi Nukleáris Alap befizetések"*] par atomelektrostaciju, kā arī ārkārtēji izdevumi [*"rendkívüli ráfordítások"*],

— mainīgās izmaksas: kurināmā izmaksas.

(52) Ungārijas Enerģētikas biroja uzdevums bija nodrošināt, lai segtās izmaksas būtu samērīgas un vajadzīgas.

(53) Regulētā cena pārmainīja cenu, kas bija noteikta EPL.

([19]) Saraksts pamatots uz informāciju, ko Ungārijas iestādes sniedza 2004. gada 20. oktobrī, un Ungārijas Enerģētikas biroja pamatnostādnēm par izmaksu kontroli sakarā ar cenu noteikšanu 2001. gada janvārī [*A Magyar Energia Hivatal irányelve a 2001. januári ármegállapítás előkészítését célzó költség-felülvizsgálat végzéséhez*].

(54) Sākot ar 2004. gada 1. janvāri, cenas tika noteiktas, pamatojoties uz EPL cenas formulām. Formulas precizēja saistībā ar ikgadējām sarunām par cenu starp *MVM* un elektroenerģijas ražotājiem.

(55) EPL izmantotās cenu formulas ir ļoti sarežģītas. Tomēr tajās ir ievēroti tie paši principi, kas ievēroti metodikā, ko Ungārijas Enerģētikas birojs piemēroja līdz 2004. gada janvārim. Saskaņā ar Ungārijas iestāžu iesniegtajiem materiāliem ([20]) EPL pielikums par cenu noteikšanu tika sagatavots, izmantojot formulas un definīcijas no iepriekš minētā valdības Dekrēta Nr. 1074/1995 par elektroenerģijas cenu regulēšanu. (Saskaņā ar iesniegto materiālu "līgumos tika iekopētas dekrēta formulas un definīcijas".) Tādējādi EPL cenu noteikšanas principi līdzīgi mehānismam, ko izmanto, lai noteiktu regulētās cenas, ir balstīti uz attaisnoto izmaksu kategorijām.

(56) Katrā EPL ir iekļauti divi galvenie izmaksu veidi: *jaudas maksa* par rezervēto jaudu (MW) *(jeb maksa par jaudas pieejamību)*, kas sedz fiksētās izmaksas + peļņu (kapitāla izmaksas), un maksa par elektroenerģiju, kas sedz mainīgās izmaksas. Dažādajos EPL paredzētas atšķirīgas papildu maksas. Atkarībā no EPL šīs papildu maksas var būt piešķiršanas un atņemšanas (*bonus/malus)* maksa, ko piemēro, lai mudinātu elektroenerģijas ražotājus ievērot vismazāko izmaksu principu, papildu maksa par rezervju nodrošināšanu, par apkopes grafika izmaiņām pēc *MVM* pieprasījuma, par slodzes palielināšanu maksimālas slodzes periodos un slodzes samazināšanu zem līgumā paredzētā līmeņa zema pieprasījuma periodos utt. Periodiskās (gada, ceturkšņa, mēneša) izmaiņas maksājumos par jaudu ir atkarīgas no vairākiem faktoriem, piemēram, īstenoto pārbūves projektu kapitalizācija, dažādas procentu kategorijas, ārvalstu valūtas maiņas kursi, inflācijas indeksi utt. Maksa par jaudu un papildu maksa sedz arī sistēmas pakalpojumus (kas ietverti EPL). Būtībā maksa par elektroenerģiju ir saistīta ar kurināmā izmaksām un īpaša kurināmā siltuma izmantošanu [*fajlagos tüzelőhő felhasználása*]. Tā tiek aprēķināta uz mainīgo izmaksu *mainīguma* principa pamata.

(57) Jāatzīmē, ka nav pilnīgi skaidri noteikts, ka segto izmaksu kategoriju definīcija cenu regulēšanā līdz 2004. gada 1. janvārim un EPL līgumos bija identiska. Kā izriet no Ungārijas iesniegtajiem materiāliem ([21]), piemēram, […] un *Dunamenti* elektrostaciju jaudas maksa bija augstāka saskaņā ar EPL nekā saskaņā ar cenu regulēšanu. Tam par iemeslu bija fakts, ka EPL ņēma vērā pārbūvi, kuras dēļ bija augstākas fiksētās izmaksas. Augstākas fiksētās izmaksas pakāpeniski (pēc pakāpeniskās pārbūves) atspoguļojās jaudas maksā, kas pēc EPL bija augstāka nekā saskaņā ar cenu regulēšanu. Atkarībā no divpusējām sarunām starp *MVM* un ražotājiem varētu tikt novērotas arī citas atšķirības starp regulētām cenām un EPL cenām.

([20]) 2005. gada 20. jūlija vēstule, reģistrēta 2005. gada 25. jūlijā.
([21]) 2006. gada 28. jūnija vēstule, reģistrēta 2006. gada 29. jūnijā.

(58) Neraugoties uz šādām atšķirībām, 2004. gada 20. oktobrī un 2005. gada 20. jūlijā iesniegtajos Ungārijas materiālos katra elektrostacija, kam bija EPL, apliecināja, ka cenu aprēķināšanas metode, kā arī izmaksu kategorijas, ko piemēroja pēc cenu regulēšanas beigām, bija lielā mērā līdzīgas tām, ko Ungārijas Enerģētikas birojs piemēroja pirms tam.

(59) Cenas saskaņā ar EPL, kas tika izmantotas pēc 2004. gada 1. janvāra, tādējādi joprojām bija balstītas uz pamatotu (fiksētu un mainīgu) izmaksu + peļņas aprēķinu.

(60) No iepriekš sacītā izriet, ka, lai gan cenu regulēšana beidzās 2003. gada 31. decembrī, cenas netika patiesi liberalizētas, jo elektroenerģijas vairumcenas joprojām noteica EPL paredzētais peļņas princips no ieguldījuma ([22]).

(61) Ungārijas parlaments 2006. gada 6. februārī pieņēma 2006. gada Aktu XXXV ([23]) un līdz ar to atjaunoja valdības veiktu cenu regulēšanu attiecībā uz cenu elektroenerģijai, ko pārdod uzņēmumam *MVM* saskaņā ar EPL. Pirmais jaunais dekrēts par cenām stājās spēkā 2006. gada 9. decembrī. Sākot no šā datuma, EPL cenu formulas tika vēlreiz nomainītas ar valsts noteiktām cenām aptuveni uz vienu gadu (līdz 2007. gada 31. decembrim).

(62) Sākot ar 2008. gada 1. janvāri, saistībā ar tirgus liberalizēšanu Enerģētikas akts III pielika punktu regulētajām ražošanas cenām, kā arī divējādo tirgus segmentu – regulētā un brīvā – pastāvēšanai.

(63) Līdz ar to, sākot no 2008. gada 1. janvāra, elektroenerģijas cenu, ko elektroenerģijas ražotāji pārdeva *MVM* saskaņā ar EPL, atkal nosaka EPL cenu formulas. Šo formulu pamatā ir principi, kas nav mainīti kopš to iepriekšējās piemērošanas: tajos ievēroti tie paši principi kā laikposmā no 2004. gada 1. janvāra līdz 2006. gada 8. decembrim (sk. 54.–59. apsvērumu).

(64) Atbilstoši tam cenas saskaņā ar EPL joprojām nosaka tas pats vispārējais princips, kas garantē peļņu no ieguldījuma.

Rezervētā jauda

(65) Saskaņā ar EPL uzņēmumam *MVM* tiek rezervēta elektrostaciju (bloku) visa jauda vai tās būtiska daļa.

2. tabula

Ungārijas iekšzemes ražošanas jauda ([24])

(MW)

Jauda	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.
Uzstādīta kopējā ražošanas jauda ([1])	8 777	8 595	8 691	8 986
Pieejamā bruto jauda ([2])	8 117	8 189	8 097	8 391
Pieejamā neto jauda ([3])	7 252	7 792	7 186	7 945
Ungārijas elektrosistēmas maksimālā slodze	6 356	6 409	6 432	6 605

([1]) Uzstādītā kopēja ražošanas jauda [*Beépített teljesítőképesség*]: Ungārijas elektrostaciju iekārtu nominālā ražošanas jauda MW. Tā var mainīties, vienīgi paplašinot vai demontējot elektrostacijas.

([2]) Pieejamā bruto jauda [*Rendelkezésre álló állandó teljesítőképesség*]: elektrostacijas faktiskā pieejamā jauda, ņemot vērā pastāvīgo pieļaujamo pārslodzi un pastāvīgo deficītu. Uzstādītā jauda pēc atskaitījumiem pastāvīga rakstura apsvērumu dēļ un pēc pieļaujamo pārslodžu pieskaitīšanas.

([3]) Pieejamā neto jauda [*Igénybe vehető teljesítőképesség*]: faktiski pieejama jauda pēc plānoto ekspluatācijas darbu atskaitīšanas.

([22]) Sk. arī ziņojumu par Ungārijas Konkurences iestādes veikto izmeklēšanu Ungārijas elektroenerģijas tirgus nozarē (2006. gada 15. maijs).

([23]) *A villamos energia árszabályozását érintő egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi XXXV. törvény* (2006. gada Akts XXXV par grozījumiem attiecībā uz elektroenerģijas cenu regulēšanu).

([24]) Tabulā dotie skaitļi pamatoti ar statistikas datiem, kas publicēti Elektroenerģijas statistikas gadagrāmatā [*Villamosenergia Statisztikai Evkonyv*]. Sk. arī Ungārijas iestāžu vēstuli, kas iesniegta 2008. gada 21. aprīlī.

3. tabula

Ar EPL saistīto elektrostaciju ražošanas jauda ([25])

(MW)

Elektrostacija	Jauda	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.
Kelenföld	Pieejamā neto jauda	90,1	97,6	97,2	78,0
	Līgumā paredzētā jauda ([1])	83,3	89,8	89,4	71,9
Ujpest	Pieejamā neto jauda	106,3	106,1	106,2	106,0
	Līgumā paredzētā jauda	99	98,8	98,9	98,7
Kispest	Pieejamā neto jauda	46,1	110,2	110,2	109,6
	Līgumā paredzētā jauda	43	102,6	102,6	102,3
Dunamenti F	Pieejamā neto jauda	1 020	1 020	1 020	1 020
	Līgumā paredzētā jauda	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunamenti G2	Pieejamā neto jauda	187,6	223,1	223,1	223,7
	Līgumā paredzētā jauda	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Pieejamā neto jauda	638,0	824,7	824,7	824,7
	Līgumā paredzētā jauda	[…] ([a])	[…] ([b])	[…] ([b])	[…] ([b])
Csepeli	Pieejamā neto jauda	348,9	331	355	349,5
	Līgumā paredzētā jauda	323	307	329	324
Pannon	Pieejamā neto jauda	25,9	25,9	25,9	25,9
	Līgumā paredzētā jauda	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátrai	Pieejamā neto jauda	593	552	552	552
	Līgumā paredzētā jauda	496	460	460	460
Paksi	Pieejamā neto jauda	1 597	1 596	1 596	1 596
	Līgumā paredzētā jauda	1 486	1 486	1 485	1 485
Ar EPL saistīto elektrostaciju kopējā pieejamā neto jauda		4 652	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Kopējā līgumos paredzētā jauda		[…] ([c])	[…] ([d])	[…] ([e])	[…] ([f])

([1]) Līgumā paredzētā vidējā pieejamā jauda [*Rendelkezésre álló átlag teljesítősépesség szerződött értéke*].
([a]) No 400 līdz 700 MW (zemsvītras piezīmes, kas apzīmētas ar maziem burtiem, neparādās lēmuma autentiskajā versijā, bet tās ir ieviestas publiski pieejamajā versijā, lai norādītu dažu datu nozīmi, uz kuriem attiecas dienesta noslēpuma pienākums).
([b]) No 600 līdz 900 MW.
([c]) No 4 057 līdz 4 357 MW.
([d]) No 4 725,9 līdz 5 025,9 MW.
([e]) No 4 749,6 līdz 5 049,6 MW.
([f]) No 4 724,7 līdz 5 024,7 MW.

(66) No tabulas skaitļiem izriet, ka novērtējumā ietvertajā periodā MVM ir noslēdzis EPL par aptuveni 60 % no Ungārijā pieejamās neto ražošanas jaudas. Ņemot vērā elektrostaciju faktiski pieejamo jaudu [*Ténylegesen igénybevehető teljesítőképesség*], atskaitot pašu patēriņu [*Önfogyasztás*], rādītājs ir augstāks par iepriekš minēto.

(67) Tāpat no iepriekš dotajām tabulām izriet, ka jauda, kas atbilstīgi EPL ir rezervēta MVM vajadzībām, ietver pilnīgi visu attiecīgo elektrostaciju pieejamo jaudu vai šīs jaudas lielāko daļu.

([25]) Tabulā dotie skaitļi pamatoti uz EPL, ko Komisijai iesniegušas Ungārijas iestādes. Sk. arī Ungārijas iestāžu vēstuli, kas reģistrēta 2008. gada 21. aprīlī.

(68) Par šo jaudas rezervēšanu *MVM* maksā jaudas maksu (56. apsvērums) neatkarīgi no elektrostacijas faktiskā izmantojuma.

(69) Importa jauda Ungārijā ir aptuveni 1 000–1 300 MW. Aptuveni 600 MW no šīs importa jaudas tiek rezervēti *MVM* vajadzībām saskaņā ar ilgtermiņa līgumiem.

Pārdotie daudzumi

(70) Kad *MVM* faktiski izmanto savas jaudas tiesības un pērk elektroenerģiju no elektrostacijas, tas maksā par elektroenerģijas patēriņu (sk.56. apsvērumu).

(71) Katrai elektrostacijai ir noteikta obligātā elektroenerģijas patēriņa garantija, ko nodrošina EPL.

(72) Kopējais iekšzemes saražotās elektroenerģijas daudzums Ungārijā svārstās no 32 līdz 36 TWh (= 32–36 000 000 GWh) gadā.

4. tabula

Saskaņā ar EPL ražotā elektrība [26]

(GWh)

Elektrostacija	Saražotā elektroenerģija	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.
Budapesti (ar Kelenföldi, Újpesti un Kispesti)	Kopā saražotā elektroenerģija	1 228	1 510	1 643	1 742
	Pašu patēriņš	87	89	91	84
	Obligātā patēriņa garantija	*Kelenfold:* […] *Ujpest* […] *Kispest* […]	*Kelenfold:* […] *Ujpest* […] *Kispest* […]	*Kelenfold:* […] *Ujpest* […] *Kispest* […]	*Kelenfold:* […] *Ujpest* […] *Kispest* […]
	Faktiskais patēriņš	939	1 302	1 451	1 538
Dunament (*) (F + G2)	Kopā saražotā elektroenerģija	4 622	3 842	3 450	4 300
	Pašu patēriņš	174	148	147	188
	Obligātā patēriņa garantija	F: […] G2: […]	F: […] G2: […]	F: […] G2: […]	F: […] G2: […]
	Faktiskais patēriņš	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Kopā saražotā elektroenerģija	1 621	1 504	1 913	2 100
	Pašu patēriņš	96	97	117	116
	Obligātā patēriņa garantija	[…]	[…]	[…]	[…]
	Faktiskais patēriņš	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepeli	Kopā saražotā elektroenerģija	1 711	1 764	1 710	2 220
	Pašu patēriņš	48	49	48	53
	Obligātā patēriņa garantija	[…]	[…]	[…]	[…]
	Faktiskais patēriņš	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Kopā saražotā elektroenerģija	673	266	237	232
	Pašu patēriņš	116	52	34	29
	Obligātā patēriņa garantija	[…]	[…]	[…]	[…]
	Faktiskais patēriņš	361	206	203	203

[26] Tabulā dotie skaitļi pamatoti uz Ungārijas iestāžu iesniegtajiem EPL, uz statistikas datiem, ko publicējis Ungārijas Enerģētikas birojs savā tīmekļa vietnē www.eh.gov.hu, un uz Ungārijas iestāžu 2008. gada 21. aprīļa vēstuli. Garantētās piegādes daudzumi, kas noteikti gada komerclīgumos var nedaudz atšķirties no daudzumiem, kas paredzēti pašos EPL. Faktiskās piegādes skaitļi attiecas uz visu attiecīgās elektrostacijas tirdzniecību ar MVM.

(GWh)

Elektrostacija	Saražotā elektroenerģija	2004. g.	2005. g.	2006. g.	2007. g.
Mátrai (*)	Kopā saražotā elektroenerģija	5 688	5 698	5 621	6 170
	Pašu patēriņš	675	670	667	710
	Obligātā patēriņa garantija	[…]	[…]	[…]	[…]
	Faktiskais patēriņš	3 730	3 762	3 587	4 082
Paksi	Kopā saražota elektroenerģija	11 915	13 833	13 460	14 677
	Elektrostacijas pašas patēriņš	750	821	800	848
	Obligātā patēriņa garantija	[…]	[…]	[…]	[…]
	Faktiskais patēriņš	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Datos par kopā saražoto elektroenerģiju un pašu patēriņu iekļauti arī tie elektrostaciju bloki, uz kuriem EPL neattiecas.

(73) Obligātā patēriņa garantija ir daudzums, ko *MVM* ir pienākums pirkt neatkarīgi no tirgus pieprasījuma. Gadījumā, ja *MVM* nepērk noteiktos obligātos daudzumus, tam tomēr ir jāmaksā par kurināmā izmaksām (*Dunamenti, Kelenfold, Pécs* un […]), par visām izmaksām vai kompensācijām, kas rodas ražotājam, pamatojoties uz kurināmā pirkuma līgumu (*Csepeli*), vai par visām attaisnotajām izmaksām (*Kispesti* un *Ujpest*).

3. PROCEDŪRAS UZSĀKŠANAS PAMATOJUMS

3.1. EPL

(74) Lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija provizoriski secināja, ka EK līguma 87. panta 1. punkta izpratnē EPL ir valsts atbalsts elektroenerģijas ražotājiem, kam ir EPL līgumattiecības ar *MVM*.

(75) Tā izteica viedokli, ka EPL pēc pievienošanās ir piemērojami Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunkta c) daļas ([27]) nozīmē un ka tie nav esošs atbalsts, jo, pamatojoties uz Pievienošanās aktu, neviens EPL nav tiesīgs saņemt vienu no trim atbalsta kategorijām, kuras, sākot ar pievienošanās brīdi, tiek uzskatītas par atbalstu EK līguma 88. panta 1. punkta nozīmē.

(76) Pirmkārt, neviens no EPL nestājās spēkā līdz 1994. gada 10. decembrim. Otrkārt, neviens no EPL netika norādīts esošo atbalsta pasākumu sarakstā, kas pievienots Pievienošanās akta IV pielikumam, un, treškārt, Komisijai netika nosūtīts paziņojums par EPL saskaņā ar tā saukto "pagaidu procedūru".

([27]) Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumi līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā; OV L 236, 2003. gada 23. septembris

Valsts atbalsta esība

(77) Komisija pauda viedokli, ka garantētā peļņa no ieguldījumiem un augstā iepirkuma cena, kas tika paredzēta EPL, nostādīja EPL iesaistītos elektroenerģijas ražotājus izdevīgākā ekonomiskā situācijā nekā citus elektroenerģijas ražotājus, kuri nebija EPL līgumslēdzējas puses, tostarp iespējamus jaunus ienācējus un uzņēmumus citās salīdzināmās nozarēs, kur šādi ilgtermiņa līgumi nav tikuši pat piedāvāti tirgus dalībniekiem. Tādēļ, pamatojoties uz iepriekšēju novērtējumu, tika atzīts, ka pasākums piešķir selektīvu priekšrocību minētajiem elektroenerģijas ražotājiem.

(78) Komisija arī atzīmēja, ka elektroenerģijas tirgi tika atvērti konkurencei un ka elektroenerģijas tirdzniecība notika starp dalībvalstīm vismaz, kopš stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīva 96/92 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu. ([28]) Tāpēc pasākumus, kas dod priekšroku enerģētikas nozares uzņēmumiem vienā dalībvalstī, uzskatīja par iespējami traucējošiem citu dalībvalstu uzņēmumu iespējai eksportēt elektroenerģiju citām dalībvalstīm.

(79) Komisija arī pauda viedokli, ka šī priekšrocība bija saistīta ar valsts resursu izmantošanu, jo lēmums parakstīt EPL bija valsts politikas rezultāts, kuru īstenoja tīkla operators *MVM*, kas pilnībā piederēja valstij. Saskaņā ar Eiropas Kopienu Tiesas (Tiesa) tiesu praksi, ja valstij piederošs uzņēmums izmanto tās līdzekļus tādā veidā, ko var attiecināt uz valsti, šie līdzekļi jāuzskata par valsts resursiem EK līguma 87. panta 1. punkta izpratnē ([29]).

([28]) OV L 27, 30.1.1997., 20. lpp.

([29]) Lieta C-482/99 *Francijas Republika pret Eiropas Kopienu komisiju* [2002] *Recueil* I-04397. 2002. gada 16. maija lēmums.

(80) Tādēļ Komisija secināja, ka EPL, iespējams, ir valsts atbalsts elektroenerģijas ražotājiem EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē, un šāds atbalsts ir "joprojām piemērojams pēc [pievienošanās]" Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunkta c) daļas izpratnē.

EPL saderība ar EK līgumu

(81) Komisija turklāt norādīja, ka, lai analizētu valsts atbalstu, ko saņēmuši elektroenerģijas ražotāji, jāizmanto balasta izmaksu metodika. Pamatojoties uz dokumentiem, kas bija Komisijas rīcībā lēmuma par procedūras uzsākšanu laikā, Komisija apšaubīja EPL atbilstību balasta izmaksu metodikā noteiktajiem kritērijiem.

(82) Pirmkārt, Komisija apšaubīja, ka EPL reglamentējošie principi, kas liedza brīvu konkurenci tirgū, varētu tikt uzskatīti par atbilstošiem balasta izmaksu metodikas pamatmērķiem, t. i., paātrināt liberalizācijas tempu nozarē, piešķirot atbilstīgas kompensācijas tirgū esošajiem dalībniekiem, kas saskārušies ar jauniem konkurences nosacījumiem.

(83) Otrkārt, Komisija apšaubīja, ka atbalsta elements, kas iekļauts EPL, attiecībā uz attaisnoto balasta izmaksu aprēķināšanu un piemērotas kompensācijas piešķiršanu būtu atbilstīgs balasta izmaksu metodikā sīki izstrādātajiem kritērijiem.

3.2. **Valdības Dekrēts Nr. 183/2002 (VIII.23.) par balasta izmaksām**

(84) Lai *MVM* būtu iespēja rīkoties saskaņā ar saviem EPL un vienlaicīgi saglabāt tālākpārdošanas cenas regulētajā tirgus segmentā aptuveni brīvā tirgus cenu līmenī, valdības Dekrēts Nr. 183/2002 (VIII.23. pants) paredzēja valsts kompensāciju, kas noteiktos apstākļos tiek maksāta *MVM*.

(85) Ungārijas iestādes savā sākotnējā lietas HU 1/2994 paziņojumā (kas tika atsaukts 2005. gada 13. aprīlī) uzskatīja, ka šī kompensācija ir valsts atbalsts *MVM*.

(86) Tomēr Komisija lēmumā par procedūras uzsākšanu secināja, ka šī kompensācija nav valsts atbalsts *MVM*, bet naudas līdzekļi, kas saņemti saskaņā ar valdības Dekrētu Nr. 183/2002 (23.VIII), ir daļa no pirkuma cenas, ko *MVM* maksā ražotājiem saskaņā ar EPL, un tādējādi ir daļa no priekšrocības ražotājiem, kura izriet no EPL.

(87) Tādējādi lēmums par procedūras uzsākšanu ievada formālu izmeklēšanas procedūru vienīgi par EPL, nevis par valdības Dekrētu Nr. 183/2002 (VIII.23.).

4. **UNGĀRIJAS APSVĒRUMI PAR LĒMUMU UZSĀKT PROCEDŪRU**

(88) Ungārija pauž viedokli, ka individuāls EPL novērtējums varētu būt attaisnojams sakarā ar atšķirībām to konkrētajos nosacījumos.

(89) Attiecībā uz Ungārijas elektroenerģijas tirgus atvēršanu Ungārija uzskata, ka, spriežot pēc patērētāju skaita, kas pārgāja uz brīvo tirgu atvēršana noritēja sekmīgi (t. i., atbilstoši vidējam rādītājam Eiropā). Ungārija secina, ka EPL neradīja šķērsli patērētājiem pāriet uz brīvo tirgu. Ikviens šāds šķērslis drīzāk rastos Ungārijas pārrobežu starpsavienojumu ierobežotās jaudas dēļ un tātad augsto cenu dēļ.

(90) Ungārija turklāt apgalvo, ka EPL ilgtermiņa raksturs pats par sevi nevar būt priekšrocība konkurences ražotājiem, jo šādi ilgtermiņa līgumi ir vispārpieņemta prakse elektroenerģijas nozarē gan Eiropā, gan citos kontinentos.

(91) Attiecībā uz bāzes cenu, uz ko ir dota atsauce lēmumā par procedūras uzsākšanu, Ungārijas iestādes aicina Komisiju ņemt vērā Ungārijas reģionālās īpatnības un neseno kurināmā cenu kāpumu, nosakot bāzes cenu.

(92) Attiecībā uz jaunienācējiem elektroenerģijas tirgū Ungārija informē Komisiju, ka elektroenerģijas tirgū nav bijis neviena jaunienācēja kopš 2004. gada 1. maija (Ungārijas pievienošanās diena ES un liberalizācijas diena). Ungārijas iestādes norāda uz katra šāda ieguldījuma laikietilpību un rezultātā – uz mazo varbūtību, ka jebkāds ieguldījums tiks veikts līdz 2011. gadam.

(93) Visbeidzot, atbildot uz Komisijas šaubām par EPL saderību ar balasta izmaksu metodikas 4.6. punktu, Ungārija apstiprina, ka tā nekādu valsts atbalstu nepiešķirs tādu uzņēmumu glābšanai vai pārstrukturēšanai, kas ir izvērtējamo EPL labumu guvēji,.

5. **IEINTERESĒTO PERSONU APSVĒRUMI**

(94) Pēc lēmuma par procedūras uzsākšanu publicēšanas (2005. gada 21. decembrī) un noteiktajā termiņā (lielākajā daļā gadījumu pēc termiņa pagarināšanas, ko ieinteresētās personas lūdza un Komisija akceptēja) Komisijai apsvērumus iesniedza

— šādi elektroenerģijas ražošanas uzņēmumi: *AES-Tisza Erőmű Kft., Budapesti Erőmű Zrt., Csepeli Áramtermelő Kft., Dunamenti Erőmű Zrt.* un tā galvenais akcionārs *Electrabel S.A.* un *Mátrai Erőmű Zrt.*,

— šādas bankas, kas nodrošināja finansējumu elektroenerģijas ražotājiem: […] banka, kas darbojās kā apkalpojošais aģents divpadsmit banku, uzņēmuma *Csepeli Áramtermelő Kft*. aizdevēju vārdā, un […] banka, kura darbojās kā apkalpojošais aģents deviņu banku iestāžu, uzņēmuma *AES-Tisza Erőmű Kft*. aizdevēju, vārdā,

— *MVM* un

— trešā persona, kas lūdza tās identitāti neatklāt.

(95) Lielākā daļa apsvērumu, ko puses iesniegušas Komisijai, izmanto ļoti līdzīgu argumentāciju. Tāpēc Komisija nevis apraksta katras ieinteresētās personas apsvērumus atsevišķi, bet ir sagrupējusi tos vispārīgās kategorijās (sk. 5.1.–5.7. punktu).

5.1. **Apsvērumi par atsevišķajiem EPL novērtējumiem**

(96) *Mátrai* elektrostacija un kāda cita ieinteresētā persona, kas lūdza tās identitāti neizpaust, izteica vispārīgas bažas, ka Komisijai EPL ir jāvērtē atsevišķi, jo to konkrētais saturs atšķiras. Citi elektroenerģijas ražotāji netieši lūdza dot viņiem atsevišķu EPL vērtējumu, sniedzot Komisijai sīki izstrādātu informāciju par konkrētajiem nosacījumiem viņu pašu EPL.

5.2. **Apsvērumi par valsts atbalsta esību**

Attiecīgais novērtējuma laiks

(97) *AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű, Csepeli Áramtermelő* un *Dunamenti Erőmű* apgalvo, ka valsts atbalsta esības kritēriji ir jāvērtē EPL noslēgšanas laikā saistībā ar tā laika tirgus apstākļiem. Dažos apsvērumos šis lūgums ir skaidri izteikts, bet citos tas ir netiešā veidā, atsaucoties uz EPL noslēgšanas apstākļiem, sniedzot vērtējumu jautājumā par valsts atbalsta esību. Tiek dotas atsauces uz Tiesas praksi šajā sakarā ([30]).

Nekādas ekonomiskas priekšrocības

i) *Nepareiza bāzes cena/nekādu izdevīgu cenu*

(98) Visi elektroenerģijas ražotāji apgalvo, ka EPL nepiešķir nekādas ekonomiskas priekšrocības.

(99) Tie kritizē Komisijas iepriekšējo novērtējumu, ka cenas, kas noteiktas saskaņā ar EPL, ir augstākas nekā vairumtirdzniecības tirgus cenas.

([30]) Atsauce uz lietu T-366/00 *Scott S.A.*

(100) Tie apgalvo, ka bāzes cena EUR 36 par MWh, ko izmanto citos lēmumos un uz kuru ir atsauce lēmumā par procedūras uzsākšanu, ir nepiemērota šajā procedūrā, jo tā ir radusies pavisam atšķirīgā ģeogrāfiskā vietā un laikā. Tie apgalvo, ka cenas novērtējumā ir jāņem vērā apstākļi, kādi bija laikā, kad noslēdza šos EPL. Viņi arī uzsver, ka cenas saskaņā ar jebkuru ilgtermiņa līgumu vienmēr būs zemākas nekā tās dienas tirgus cenas. Turklāt ražotāji, kas nodrošina *MVM* galvenokārt ar maksimālās slodzes elektroenerģiju, arī apgalvo, ka viņu cenas nevar salīdzināt ar bāzes slodzes cenām. Vairums no tiem iesaka, ka Komisijai būtu jāņem vērā būtiskais degvielas cenu pieaugums iepriekšējos gados.

(101) Daudzi ražotāji apgalvo, ka to reālā peļņas likme bija zemāka par likmēm, kas minētas lēmumā par procedūras uzsākšanu.

(102) Ražotāji arī uzsver, ka ražotāji patiešām uzņemas svarīgus riskus saskaņā ar EPL (pretēji tam, kas ierosināts lēmumā par procedūras uzsākšanu), īpaši celtniecības, regulatīvus, vides, uzturēšanas un fiskālus/finanšu riskus. Cenu regulēšana ir minēta kā viena no būtiskajām regulatīvo risku kategorijām. Ražotāji par neizdevīgu apstākli uzskata arī to, ka viņu ražošanas jaudas nozīmīgu daļu rezervē *MVM*, jo tas neļauj viņiem izmantot šīs jaudas, lai ražotu elektroenerģiju citiem iespējamiem pircējiem. Turklāt EPL nosaka ražotājiem skaidras saistības, kuru neizpildes gadījumā tie saņem zemāku samaksu vai tiek celtas prasības par zaudējumu atlīdzināšanu.

(103) […] norādīja, ka viena no priekšrocībām, ko Ungārija ir ieguvusi no EPL, bija uzticami līdzsvarošanas pakalpojumi, kurus varēja piedāvāt tikai […] pats un *Dunamenti Erőmű*. Šis ražotājs apgalvoja, ka bez EPL tas nebūtu kļuvis par tirgus dalībnieku un nebūtu piedāvājis savus pakalpojumus.

(104) *Mátrai* elektrostacija apgalvo, ka tai ir lētas raktuvju ekspluatācijas izmaksas, pateicoties savai pašas ogļraktuvei, kas ļauj piedāvāt ļoti konkurētspējīgas cenas. Tā apgalvo, ka atšķirībā no citu EPL cenām tās cenas ir pat zemākas nekā *MVM* tālākpārdošanas cenas.

ii) *Privatizācijas cena*

(105) *Dunamenti* elektrostacija apgalvo, ka tā nav saņēmusi nekādas priekšrocības saistībā ar EPL, jo tā maksājusi tirgus vērtību par elektrostaciju privatizāciju, un šajā pirkuma cenā ir ņemtas vērā tiesības un pienākumi sakarā ar EPL. Rezultātā tā samaksāja par EPL (un par ikvienu priekšrocību, ko tas var tai dot) ar privatizācijas cenu.

iii) *Tirgus ieguldītāja princips*

(106) *Budapesti, AES-Tisza, Mátrai* un *Csepeli* elektrostacijas apgalvo, ka EPL patiešām atspoguļo tā laika tirgus nosacījumus, kad tos noslēdza, gan attiecībā uz *MVM*, gan ražotājiem. Savukārt *MVM* apgalvo, ka jebkurš privāts dalībnieks *MVM* vietā (tiesiska atbildība par piegādes drošību, vienīgais pircējs utt.) būtu izvēlējies slēgt EPL. Paši ražotāji apgalvo, ka viņu "priekšrocība", ko dod EPL, nepārsniedz to, kas uzskatāma par normālu komerciālu priekšrocību jebkurai pusei jebkurā komerclīgumā. Laikā, kad tie tika noslēgti, attiecīgajā nozarē EPL atbilda normāliem tirgus nosacījumiem. Turklāt EPL pārstāvēja normālas komercdarījumu metodes un riska izvietošanas un vadības standarta veidu.

(107) EPL bija vienīgais veids, kā nodrošināt ieguldījumus, kas atbilda prasībām elektroenerģijas nozarē Ungārijā (īpaši visas sistēmas modernizāciju, vides aizsardzību un energoapgādes drošību). Piemērojot privātā ieguldītāja principu, panāk šo prasību ievērošanu, un vienīgais veids, kā to panākt, bija EPL. Ieinteresētās personas atzīmē, ka EPL uzliek elektroenerģijas ražotājiem saistības attiecībā uz ieguldījumiem un pieejamību.

iv) *Vispārējās tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumi*

(108) *Budapesti* un *Csepeli* elektrostacijas apgalvo, ka EPL līgumslēdzējas puses sniedz vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumus (VTNP). Saskaņā ar viņu iesniegtajiem materiāliem EPL kalpo par instrumentu *MVM*, lai izpildītu energoapgādes drošības pienākumu un tādējādi izpildītu. *Budapesti* elektrostacija apgalvo, ka var arī uzskatīt, ka patiesībā *Budapesti* elektrostacijai pašai ir jāizpilda sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas saistības, ko tai izliek EPL. Abas ieinteresētās personas atsaucas uz Komisijas 2003. gada 16. decembra lēmumu valsts atbalsta lietā N78/03 (Īrija), kurā Komisija piekrita, ka jaunas ražošanas jaudas radīšanu, lai nodrošinātu energoapgādes drošību, var uzskatīt par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu ([31]).

(109) Ieinteresētās personas uzskata, ka līdzīgi kā Īrijas gadījumā valsts atbalsts saskaņā ar EPL atbilst četriem kumulatīvajiem kritērijiem, ko noteikusi Tiesa spriedumā lietā C-280/00 (*Altmark* spriedums) ([32]).

(110) Pirmkārt, kā izriet no Ungārijas enerģētikas aktiem, *MVM* bija vairākas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, piemēram, energoapgādes nodrošināšana par viszemākajām izmaksām, vides aizsardzība un efektivitāte. Tādējādi *MVM* sabiedrisko pakalpojumu saistības ir skaidri noteiktas ar likumu, un elektroenerģijas ražotājiem, kas ir EPL līgumslēdzējas puses, ir uzdots sniegt VTNP.

(111) Otrkārt, kompensācijas tika noteiktas iepriekš valsts dekrētos par cenām un ar EPL cenu formulām. Tādējādi kompensācijas bija aprēķināmas, pamatojoties uz objektīviem un pārredzamiem parametriem.

(112) Treškārt, kompensācija, kas tika maksāta saskaņā ar EPL, nepārsniedz sniegtā VTNP izmaksas. EPL stingri pamatojas uz izmaksām, un peļņas normas nepārsniedz parastās peļņas normas tirgū. Kā apgalvo *Budapesti* elektrostacija, to nodrošina fakts, ka tās EPL ir ticis atklāti un pārredzami piedāvāts. Elektrostacijas tika pārdotas tam, kas piedāvāja visaugstāko cenu un vislabāko uzņēmējdarbības plānu. No iepirkuma procedūras izriet, ka kompensācija saskaņā ar EPL nevar būt augstāka par nepieciešamo summu, lai segtu visas izmaksas, kuras radušās sabiedriskā pakalpojuma saistību izpildē, un saprātīgu peļņas normu.

(113) Ceturtkārt, *Budapesti* elektrostacija apgalvo, ka visu tās EPL tika noslēgti atklātos un pārredzamos konkursos vai nu kā būtiska privatizācijas paketes sastāvdaļa, vai atsevišķi. *Csepeli* elektrostacija apgalvo, ka, lai gan tā netika izvēlēta publiskā konkursā, tā tomēr saņem kompensāciju, kas sedz vienīgi izmaksas un saprātīgu peļņas normu. Cenas noteikšanas mehānisms novērš kompensācijas pārsniegšanu.

(114) Ņemot vērā iepriekš minēto, ieinteresētās personas secina, ka EPL atbilst četriem kumulatīvajiem kritērijiem, kas minēti *Altmark* spriedumā, un nav uzskatāmi par atbalstu EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē.

([31]) OV C 34, 7.2.2004., 8. lpp.

([32]) Lieta C-280/00 *Altmark Trans GmbH un Regierungspräsidium Magdeburg* pret *Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, un Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht* [2003], *Recueil* I-07747.

(115) *Budapesti* elektrostacija arī apgalvo, ka pat tad, ja tiktu uzskatīts, ka EPL neatbilst *Altmark* sprieduma četriem kumulatīvajiem kritērijiem, tie tomēr varētu tikt atzīti par saderīgiem ar kopējo tirgu saskaņā ar EK līguma 86. panta 2. punktu. Ieinteresētā persona pauž viedokli, ka EPL ietekme uz iespējamo protekcionismu Ungārijas elektroenerģijas tirgū ir nenozīmīga, jo tā attiecas tikai uz 3 % no Ungārijas elektroenerģijas patēriņa. Turklāt tehnisku iemeslu dēļ elektroenerģijas imports nebija iespējams, kad tika noslēgti EPL. Tādējādi EPL nerada nelabvēlīgu ietekmi uz tirdzniecību. Ieinteresētā persona savos apsvērumos arī uzsver koģenerācijas tehnoloģijas lielo nozīmi centralizētās siltumapgādes nodrošināšanā, kas atbilst ES enerģijas un vides politikas mērķiem.

(116) *Mátrai* elektrostacija apgalvo, ka tai ir uzliktas saistības rezervēt noteiktu jaudas minimumu *MVM* labā, lai nodrošinātu energoapgādi Ungārijas tirgū, izmantojot vietējos ogļu resursus. Tā apgalvo, ka atbilstīgi Elektroenerģijas direktīvas 11. panta 4. punktam ([33]) valsts atbalsts ir jāuzskata par saderīgu ar kopējo tirgu, ja energoapgādes drošības apsvērumu dēļ tā finansē elektroenerģijas ražošanu, izmantojot vietējās ogles.

v) *Nekādu ilgtermiņa priekšrocību*

(117) Elektrostacijas *Csepeli, Mátrai* un *Budapesti* apgalvo, ka līguma ilglaicīgums nav jāuztver kā priekšrocība pati par sevi. *Csepeli* elektrostacija apgalvo, ka ilgtermiņa līgumā abas puses maksā par noteiktību, ko piedāvā ilgais termiņš. Elektroenerģijas ražotāji pieņem piedāvājumu par cenu, kas zemāka nekā tirgū piedāvātā tās dienas cena, viņi arī piekrīt saistībām saglabāt vienošanās cenu, neskatoties uz dienas cenām, viņi piekrīt arī tam, ka to jauda tiek rezervēta vienam uzņēmumam visā līguma darbības laikā. Šādi tiek apgalvots, ka ilgtermiņa līgumi ietver ekonomisku risku un iespēju līdzsvarojumu abām pusēm un nevar tikt uzskatīti vienīgi par priekšrocību.

(118) Uz iepriekš minēto argumentu pamata visi elektroenerģijas ražotāji secina, ka EPL nedod viņiem ekonomiskas priekšrocības un tātad tie nav valsts atbalsts EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē.

Selektivitāte

(119) *AES-Tisza* apgalvo, ka EPL nedod selektīvas priekšrocības. Ieinteresētā persona atsaucas uz ilgtermiņa līgumu esību visā elektroenerģijas nozarē - ne tikai starp ražotājiem un *MVM*, bet arī starp *MVM* un sadales uzņēmumiem, starp kurināmā piegādātājiem un elektroenerģijas ražotājiem, kā arī attiecībā uz elektroenerģijas importu. Attiecībā uz ražotājiem Enerģētikas aktā I (1994. gads) un valdības Dekrētā Nr. 34/1995 bija skaidri noteikta prasība, ka ražotājiem jānoslēdz elektroenerģijas pirkuma līgums ar *MVM*, lai iegūtu celtniecības un darbības licenci. Tādējādi visiem ražotājiem bija līgumi ar *MVM*, un vienīgi atjaunojamās enerģijas un koģenerāciju spēkstacijām varēja būt īsāka termiņa līgumi sakarā ar to, ka šiem ražotājiem bija citādas juridiskās garantijas (piemēram, obligāta piegāde).

Valsts līdzekļu nodošana

(120) *Mátrai* elektrostacija izvirza argumentu, ka valsts atbalsts nevar būt citos EPL elementos, izņemot cenu. EPL darbības ilgums un garantētie pārdošanas apjomi nevar tikt uzskatīti par valsts atbalstu, jo (pat ja tie saistās ar priekšrocību) tie nesaistās ar valsts līdzekļu nodošanu. Trešā puse secina, ka *Mátrai* elektrostacijas ļoti konkurētspējīgo cenu dēļ (sk. i) apakšpunktu iepriekš) tās EPL nav pilnīgi nekādu valsts atbalsta elementu.

Pasākumu attiecināmība uz valsti

(121) Uzņēmums *AES-Tisza* apgalvo, ka EPL cenas ir attiecināmas nevis uz valsti, bet uz EPL līgumslēdzējām pusēm. *AES-Tisza* kritizē, ka attiecināmības novērtējums lēmumā par procedūras uzsākšanu koncentrē uzmanību tikai uz EPL noslēgšanas attiecināmību uz valsti, bet nevis uz cenas noteikšanas attiecināmību, lai gan tajā pašā laikā Komisija apgalvo, ka netaisnīgās priekšrocības nodrošina ar izdevīgajām cenām. Pēc centralizētā cenu noteikšanas posma (t.i., pēc 2004. gada janvāra, izņemot 2007. gadu) cenas tika noteiktas sarunu ceļā starp *MVM* un elektroenerģijas ražotājiem un nav attiecināmas uz valsti.

Konkurences kropļošana un ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm

(122) *AES-Tisza, Budapesti* un *Csepeli* elektrostacijas apstrīd EPL kropļojošās sekas un iespējamo ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

(123) Pirmkārt, tās piekrīt, ka šis kritērijs arī ir jānovērtē attiecībā uz EPL noslēgšanas laiku. Tajā laikā Ungārija nebija ES sastāvā, un tās elektroenerģijas tirgus nebija liberalizēts. Tāpēc tiek apgalvots, ka EPL jau pēc definīcijas nevarēja kropļot konkurenci kopējā tirgū.

([33]) Direktīva 2003/54/EK.

(124) Otrkārt, tās apgalvo, ka konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm ietekmē citi faktori, nevis EPL. Proti, Ungārijas pārrobežu jauda būtu galvenais faktors, kas ietekmē tirdzniecību starp Ungāriju un citām valstīm. Konkrēti, tās piekrīt, ka šīs pārrobežu jaudas tiek izmantotas maksimālā apmērā. Elektroenerģijas tirdzniecība tādējādi nepārprotami ir ierobežota Ungārijas nelielo pārrobežu jaudu, nevis EPL dēļ. Tiek apgalvots, ka tiesību akti ir otrs faktors, kas ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm. Saskaņā ar Ungārijas likumdošanu elektroenerģijas ražotājiem nebija tiesību pārdot elektroenerģiju ārzemēs tiešā veidā.

(125) *Csepeli* elektrostacija apgalvo, ka tā pārdod elektroenerģiju tikai Ungārijā, tādējādi EPL nevar būt nekādas *de facto* ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

(126) Tiek arī apgalvots, ka Ungārijas elektroenerģijas tīkls ir ticis pakāpeniski atvērts konkurencei atbilstoši ES saistībām. Nozīmīga daļa patērētāju ļoti drīz pārslēdzās uz brīvā tirgus segmentu. Iemesli, kāpēc tas var traucēt jauniem dalībniekiem ienākt Ungārijas elektroenerģijas tirgū vai paplašināt savu klātbūtni tirgū, ir saistīti, spriežot pēc apsvērumiem, ar ienākumu neprognozējamību un nevis ar EPL esību. *Csepeli* elektrostacija apgalvo, ka iepriekšējos gados elektrostacijas Ungārijā ir tikušas celtas vienīgi, ja valsts piedāvāja vai nu noteikta veida ienākumu stabilitāti un prognozējamību saistībā ar ilgtermiņa līgumiem vai obligātas piegādes veidā, vai ja jauno jaudu izmantošanu garantēja vertikāli integrētās sadales darbības pieprasījums. Jebkurā gadījumā esošie EPL nebija faktors, kas aizkavē jaunienācēju.

(127) Turklāt tiek apgalvots, ka Ungārijā nav tirgus pieprasījuma pēc papildu jaudām. Par to liecina fakts, ka *MVM* elektroenerģijas izsolēs liels piedāvāto jaudu vairākums palika nepārdots.

5.3. **Piemērojamība pēc pievienošanās**

(128) Šo piebildi iesniedza *Budapesti* elektrostacija.

(129) *Budapesti* elektrostacija apgalvo, ka EPL nevar uzskatīt par "vēl piemērojamiem pēc pievienošanās" Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunkta c) daļas nozīmē.

(130) Ieinteresētā persona apgalvo, ka pasākumi, kas tika noteikti saskaņā ar likumu pirms pievienošanās, Komisijai nav jāpārskata pēc pievienošanās. Tas atbilst vispārējam atpakaļejoša spēka neesamības principam. Tā kā Kopienas noteikumi par valsts atbalstu ir spēkā ar pievienošanās dienu, vienīgi tie atbalsta pasākumi, kas sniedz papildu labumu pēc pievienošanās, varētu tikt definēti kā piemērojami pēc pievienošanās. Ieinteresētās personas apgalvo, ka EPL nerada nekādu papildu labumu pēc pievienošanās, jo cenu formulas bija definētas pirms pievienošanās, un tātad valsts finansiālais risks bija pilnībā zināms pirms pievienošanās.

5.4. **Esošs atbalsts**

(131) Šo argumentu iesniedza *Budapesti*, *Csepeli*, *AES-Tisza*, *Mátrai* elektrostacija un […] banka.

(132) Ieinteresētās personas apgalvo, ka pat tad, ja būtu jāatzīst, ka EPL ir valsts atbalsts EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē, šis valsts atbalsts būtu jāuzskata par esošu atbalstu Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta 1. apakšpunkta c) daļas nozīmē. Tās uzskata, ka Komisija neiebilda pret pasākumu 3 mēnešu laikā, kas noteikts Pievienošanās aktā. Ungārijas iestādes paziņoja par pasākumu 2004. gada 31. martā. Šīs personas apgalvo, ka pēc informācijas apmaiņas Komisija nebija reaģējusi uz Ungārijas 2004. gada 19. oktobra vēstuli 3 mēnešu laikā, līdz ar to izslēgdama pasākuma kvalificēšanu kā "jaunu atbalstu".

(133) Turklāt *Budapesti* elektrostacija arī uzskata, ka lēmumam, kas nosaka, vai pirms pievienošanās piešķirtais un pēc pievienošanas turpinātais atbalsts ir jāuzskata par "jaunu atbalstu" vai "esošu atbalstu", nav jābūt pamatotam vienīgi ar Pievienošanās akta IV pielikumu. Pēc *Budapesti* elektrostacijas domām, ja šāds atbalsts nav kvalificējams kā esošs atbalsts saskaņā ar Pievienošanās akta IV pielikumu, tas tomēr ir jāpārbauda saistībā ar Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta b) punkta ii)–v) apakšpunktu.

(134) Tā apgalvo, ka Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta b) punkta v) apakšpunkts ir piemērojams EPL un ka tāpēc EPL ir "esošs atbalsts". Pēc tās domām Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta b) punkta v) apakšpunkta pēdējais teikums, kas attiecas uz jaunu atbalstu, nav piemērojams EPL triju iemeslu dēļ.

(135) Pirmkārt, *Alzetta Maura* spriedumā ([34]) Tiesa nolēma, ka atbalsts, kas pastāvēja noteiktā tirgū, kurš sākotnēji bija slēgts konkurencei pirms tā liberalizēšanas, ir jāuzskata par esošu atbalstu no liberalizācijas brīža. Pēc ieinteresēto personu domām šis spriedums tieši balstās uz EK līguma 88. panta 1. punkta interpretāciju un tāpēc tam ir lielāks juridisks spēks nekā Regulai (EK) Nr. 659/1999.

([34]) Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 līdz T-607/97, T-1/98, T-3/98 līdz T-6/98 un T-23/98.

(136) Otrkārt, jebkurā gadījumā, ja Regula (EK) Nr. 659/1999 nebija vēl stājusies spēkā, kad elektroenerģijas tirgus tika liberalizēts saskaņā ar Direktīvu 96/92/EK vai kad EPL tika parakstīti, tiek piemēroti noteikumi, kas norādīti *Alzetta Mauro* spriedumā, nevis Padomes Regula (EK) Nr. 659/1999.

(137) Treškārt, Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta b) punkta dažādu kategoriju tekstu salīdzinājums liek secināt, ka 1. panta b) punkta v) apakšpunkts attiecas tikai uz valsts atbalsta shēmām, jo individuāls atbalsts nav skaidri minēts.

(138) *AES-Tisza* apgalvo gluži pretēji, ka gadījumā, ja EPL būtu jāklasificē kā jauns atbalsts, tad tādai klasifikācijai būtu jābalstās uz Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta b) punkta v) apakšpunktu.

5.5. **Komisija nevar izbeigt likumīgi noslēgtus privātus līgumus ("pacta sunt servanda") – juridiskā nenoteiktība**

(139) Šos argumentus ir iesniegusi *Budapesti* un *AES-Tisza* elektrostacija un […] banka.

(140) Puses uzsver, ka tās noslēdza EPL labticīgi, atbilstoši tirgus situācijai, kāda bija EPL noslēgšanas laikā. Tās ar kredītiestāžu palīdzību uzņēmās lielas ieguldījumu saistības, izmantojot finansēšanas līgumus. Komisijas izpēte, viņuprāt, rada ievērojamu juridisko nenoteiktību, no kuras būtu jāizvairās. *AES-Tisza* apšauba Komisijas tiesības uz valsts atbalsta noteikumu un vispārīgāk uz EK līguma konkurences noteikumu pamata pārtraukt likumīgi noslēgtus komerclīgumus ([35]).

5.6. **Proporcionalitāte**

(141) *AES-Tisza* elektrostacija pauž bažas attiecībā uz Komisijas lūguma par EPL pārtraukšanu proporcionalitāti un atsaucas uz iespēju pusēm pārskatīt līgumus.

5.7. **Apsvērumi par EPL saderību ar kopējo tirgu.**

(142) Uzņēmumi *Csepeli* un *AES-Tisza* ziņo, ka EPL nav veidoti kā kompensācijas shēma, un tādēļ nav pareizi tos salīdzināt ar balasta izmaksu metodiku. Laikā, kad tie tika noslēgti, EPL nevarēja tikt uzskatīti par balasta izmaksu kompensācijām, jo balasta izmaksu metodikas tajā laikā vēl pat nebija. Viņi arī atgādina, ka metodikas izmantošana ir piemērota tikai tajos gadījumos, kad EPL jau bija beigušies.

(143) Pretēji tam attiecībā uz *Csepeli* EPL […] banka apgalvo, ka apspriešana saistībā ar EPL aprobežojas ar izmaksu segšanu, kuras ir attiecināmas saskaņā ar balasta izmaksu metodiku (t. i., fiksētās izmaksas, mainīgās izmaksas un saprātīga rentabilitāte). Tā apgalvo, ka *Csepeli* EPL neattiecas uz kompensācijām, kas pārsniedz attiecināmās balasta izmaksas.

(144) Turklāt *Csepeli* apgalvo, ka EPL pilda EK līguma 87. panta 3. punkta kritērijus tādā nozīmē, ka tie dod nozīmīgu ieguldījumu elektroenerģijas apgādes drošībā Ungārijā un Ungārijas ekonomikas vispārējā attīstībā kopumā.

(145) Uzņēmums *AES-Tisza* ierosina (nenorādot sīkākus iemeslus), ka EPL būtu jāuzskata par nodrošinājumu ieguldījumam 87. panta 3. punkta a) apakšpunktā minētajā apgabalā.

(146) Turklāt *AES-Tisza* uzsver skaidrības trūkumu lēmumā par procedūras uzsākšanu attiecībā uz "standarta" tirgus cenu, kas būtu jāpiemēro, uz "neefektīva ieguldījuma" nozīmi, uz pretrunīgiem faktiem un laikposmiem, kas izmantoti Komisijas vērtējumā par saderību ar kopējo tirgu.

6. **UNGĀRIJAS ATBILDE UZ IEINTERESĒTO PERSONU APSVĒRUMIEM**

(147) Atbildot uz *Csepeli* elektrostacijas apsvērumiem, Ungārija norāda, ka pretēji tam, ko varētu noprast no *Csepeli* apsvērumiem, arī tās EPL ir paredzēti obligātā patēriņa garantijas daudzumi.

(148) Par *Dunamenti* argumentu, ka *Dunamenti* nevar atteikties no ražošanas ne pie kādiem *MVM* diktētiem nosacījumiem pat tad, ja tie apdraud pārdošanu, ko *Dunamenti* veic brīvā tirgū, Ungārijas iestādes norāda, ka 2006. gadā *MVM* sāka pārtraukt EPL attiecībā uz 4 F blokiem, kas rezultātā būtu varējuši tiešā veidā konkurēt brīvajā tirgū par sistēmas pakalpojumiem. *Dunamenti* tomēr atteicās izmantot šo izdevību.

(149) Atbildot uz *AES-Tisza* apsvērumiem par to, ka ražotāji bez EPL galvenokārt veica ieguldījumus, ja uz tiem attiecās obligātās piegādes garantija, Ungārijas iestādes piebilst, ka nozīmīgas elektrostacijas un to bloki pārdod elektroenerģiju brīvajā tirgū kā bez EPL, tā arī bez obligāta patēriņa (piemēram, *Dunamenti* G1 bloks, *Vértesi* elektrostacija, *Mátrai* I-II bloks).

(150) Ungārija arī uzsver, ka pretēji *AES-Tisza* sniegtajam izklāstam *MVM* sarunu risināšanas iespējas ierobežo arī paši EPL (ar cenu formulām un garantētiem minimāliem daudzumiem).

([35]) Vēstule, kas reģistrēta 2006. gada 19. decembrī.

7. KOMISIJAS VĒRTĒJUMS

7.1. Nelikumīgs atbalsts

(151) Par atbalstu, kas ietverts EPL, Komisijai netika ziņots saskaņā ar valsts atbalsta procedūras noteikumiem, tādēļ šāds atbalsts ir nelikumīgs.

7.2. Vispārīgi apsvērumi par EPL individuālu novērtējumu

(152) Dažas ieinteresētās personas un Ungārijas iestādes savos apsvērumos ierosināja, ka EPL būtu jāvērtē individuāli, ņemot vērā atšķirības, kas pastāv to precīzajos nosacījumos.

(153) Šis lēmums attiecas uz visiem EPL, kas noslēgti starp *MVM* un elektroenerģijas ražotājiem un kas bija spēkā dienā, kad Ungārija pievienojās ES (sk. 44. un 45. apsvērumu). Komisija uzskata, ka EPL noteicošie principi ietver tādu līdzību, kas saskaņā ar valsts atbalsta procedūru attaisno to kopējo vērtējumu. Kā parādīts turpmāk, Komisija uzskata, ka galvenā priekšrocība, kas izriet no EPL, ir kopīga tiem visiem un ka lēmumu par to noslēgšanu laikposmā no 1995. līdz 2001. gadam noteica tie paši politikas mērķi un tāda paša veida risinājumi. Konkrēti, tie visi paredz pirkšanas saistības attiecībā uz *MVM* uz laiku, kura ilgums nosedz aktīvu, rezervēto jaudu un minimālā garantētā daudzuma dzīvescikla būtisku daļu, paredzot cenu noteikšanas mehānismu, kas ļauj ražotājiem segt to fiksētās un mainīgās izmaksas. Turklāt pārējos valsts atbalsta esības kritērijos arī vērojamas līdzības, kas attaisno kopēju vērtējumu. To selektivitāte ir balstīta uz tiem pašiem principiem; jautājums par to, vai EPL rezultātā tiek pārvietoti valsts līdzekļi, lielā mērā prasa tādu pašu izvērtēšanu, un ir jāņem vērā EPL līdzāspastāvēšana Ungārijas tirgū. Tādējādi, lai valsts atbalsta lēmums atspoguļotu faktisko realitāti Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgū, Komisija uzskata, ka par EPL ir jāveic kopējs novērtējums, pieņemot vienu galīgu lēmumu.

(154) Šī visaptverošā pieeja neliedz Komisijai ņemt vērā atšķirības, kas patiešām pastāv starp attiecīgajiem EPL. Šis lēmums tādējādi parāda atšķirības starp EPL, jo šādas atšķirības ir būtiskas šā lēmuma nolūkā.

7.3. Valsts atbalsta esība EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē

(155) Turpmāk Komisija analizē katru no četriem kumulatīvajiem kritērijiem, kas ietver valsts atbalsta definīciju EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē: valsts līdzekļu iesaiste, ekonomiskas priekšrocības esība, priekšrocības selektivitāte un ietekme uz tirdzniecību.

Attiecīgais vērtējuma laiks

(156) Ieinteresētās personas savos apsvērumos apgalvoja (atsaucoties uz vairākiem novērtējuma kritērijiem), ka Komisijai jāskata tikai tā situācija, kas valdīja EPL parakstīšanas laikā. Šīs analīzes rezultāti pēc tam attieksies uz visu EPL darbības ilgumu. Saistībā ar šo *Budapesti* elektrostacija atsaucas uz Komisijas paziņojumu par tādu noteikumu noteikšanu, ko piemēro nelikumīga valsts atbalsta novērtēšanai ([36]).

(157) Veicot attiecīgā laika vērtējumu, Komisijai vispirms ir jāņem vērā Ungārijas Akts par pievienošanos Eiropas Savienībai, Procedūras regula un Tiesas prakse.

(158) Pievienošanās akta IV pielikuma attiecīgā daļa ir izteikta šādi:

"IV PIELIKUMS

Pievienošanās akta 22. pantā minētais saraksts

[…]

3. *Konkurences politika*

1) Turpmāk norādītās atbalsta programmas un individuālo atbalstu, ko jaunajās dalībvalstīs ir sākts īstenot pirms pievienošanās dienas un ko joprojām īsteno pēc minētās dienas, pēc pievienošanās uzskata par esošo atbalstu, kā tas definēts EK līguma 88. panta 1. punktā:

a) atbalsta pasākumi, kuru īstenošana sākta pirms 1994. gada 10. decembra;

b) atbalsta pasākumi, kas uzskaitīti pielikuma papildinājumā;

c) atbalsta pasākumi, kurus attiecīgās jaunās dalībvalsts Valsts atbalsta uzraudzības iestāde līdz pievienošanās dienai ir izvērtējusi un atzinusi par saderīgu ar acquis un pret kuriem Komisija – atbilstīgi 2. punktā izklāstītajai procedūrai – nav iebildusi, pamatojoties uz nopietnām šaubām par šo pasākumu saderību ar kopējo tirgu.

Piemērojot EK līguma 88. panta 3. punktu, pēc pievienošanās par jaunu atbalstu uzskata visus pasākumus, ko turpina īstenot pēc pievienošanās dienas un kas ir valsts atbalsts, un neatbilst iepriekš izklāstītajiem nosacījumiem.

([36]) OV C 119, 22.5.2002., 22. lpp.

Iepriekš izklāstītie noteikumi neattiecas uz atbalstu transporta nozarei un darbībām, kas saistītas ar EK līguma I pielikumā uzskaitīto produktu – kas nav zvejas produkti vai to pārstrādes produkti – ražošanu, pārstrādi vai tirdzniecību.

Tāpat iepriekš izklāstītie noteikumi neskar šajā aktā paredzētos pārejas posma pasākumus attiecībā uz konkurences politiku."

(159) Procedūras regulas 1. panta attiecīgā daļa ir izteikta šādi:

"b) "pastāvošais atbalsts" ir:

i)–iv) […]

v) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu, jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam kopējā tirgus attīstības dēļ – dalībvalstij neieviešot izmaiņas – tas kļuvis par atbalstu. Ja daži pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Kopienas tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju, tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par esošu atbalstu;

c) "jauns atbalsts" ir atbalsts, t. i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi."

(160) No iepriekš minētajiem nosacījumiem izriet, ka pasākumi, kas nebija valsts atbalsts to piešķiršanas laikā, noteiktos apstākļos var *kļūt* par valsts atbalsta pasākumiem EK līguma 87. panta nozīmē. Tas, ka pasākums kļūst par valsts atbalstu, neskar tā kā esoša vai jauna atbalsta klasifikāciju.

(161) Lai gan, analizējot valsts atbalsta esību konkrētā gadījumā, Komisijai ir jāvērtē situācija, kas valdīja pasākuma spēkā stāšanās laikā, tas nenozīmē, ka valsts atbalsta definīcijas četru kritēriju novērtējumam visos apstākļos ir jāaprobežojas tikai ar atbalsta piešķiršanas laiku.

(162) No Procedūras regulas 1. panta b) punkta v) apakšpunkts skaidri izriet, ka ir ārkārtas apstākļi, piemēram, kopējā tirgus attīstība vai nozares liberalizācija, kad ekonomikas nozarē vai vairākās nozarēs notiek būtiskas ekonomiskas un tiesiskas pārmaiņas un kad šo pārmaiņu dēļ pasākums, kas sākotnēji nebija Līguma 87. panta darbības jomā, var būt valsts atbalsta kontroles jomā. Ja, piemēram, liberalizējot kādu tautsaimniecības nozari, saglabā visus pasākumus, kas to piešķiršanas laikā būtiski atšķirīgu tirgus nosacījumu dēļ nebija kvalificējami kā valsts atbalsts, bet, sākoties liberalizācijai, atbilst valsts atbalsta kritērijiem, tirgū *de facto* tiek saglabāta lielākā daļa pirmskonkurences apstākļu. Tas būtu pretrunā pašam nodomam izbeigt šādu bezkonkurences stāvokli tirgū, t. i., dalībvalstu lēmumam liberalizēt konkrēto nozari. Šo ārkārtējo nosacījumu nolūks, saskaņā ar kuriem pasākums var kļūt par valsts atbalstu, ir izvairīties no katra tāda pasākuma paildzināšanas, kas, lai gan nebija atbalsts saskaņā ar iepriekšējiem ekonomiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, var kaitēt tikko ieviesto jauno nosacījumu tirgus dalībnieku interesēm ([37]).

(163) Jautājums par to, vai šāds valsts atbalsts ir jāklasificē kā esošs vai jauns, ir jāvērtē atsevišķi, kad Komisija ir konstatējusi valsts atbalsta esību.

(164) Ungārijas tautsaimniecībā deviņdesmitajos gados notika dramatiskas pārmaiņas. Valsts pieņēma lēmumu pievienoties Eiropas Savienībai un 2004. gada 1. maijā kļuva par pilntiesīgu dalībvalsti. Tā labi apzinājās pienākumu pielāgot savus pasākumus iekšējā tirgus, kuram tā gribēja pievienoties, konkurences noteikumiem, jo Eiropas nolīgums ([38]), ko Ungārija parakstīja 1991. gadā, skaidri uz to atsaucas.

(165) Pievienojoties Eiropas Savienībai, Ungārija pievienojās liberalizētajam iekšējam enerģijas tirgum. Pievienošanās akts neparedz Ungārijas enerģijas tirgum nekādus izņēmumus konkurences noteikumos. Ņemot vērā iepriekš minēto, pretēji ieinteresēto personu apsvērumiem Komisija uzskata, ka EPL, kas stājušies spēkā būtiski atšķirīgos ekonomiskos apstākļos (kā to atzīst ieinteresētās personas) pirms pievienošanās liberalizētajam iekšējam enerģijas tirgum, var kļūt par valsts atbalstu jaunajos tiesiskajos un ekonomiskajos apstākļos. Lai konstatētu šāda atbalsta esību, pasākumā ir jānovērtē valsts atbalsta esības četri kritēriji jaunajos ekonomiskajos un tiesiskajos apstākļos.

([37]) Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. jūnija spriedums *Alzetta Mauro* lietā, uz ko atsaucas *Budapesti* elektrostacija, patiesībā apstiprina to, ka pasākums ir jāvērtē saistībā ar jaunajiem tirgus apstākļiem pēc liberalizācijas, atzīstot, ka pasākums, kas var nebūt bijis valsts atbalsts pirms liberalizācijas, kļūst par (pastāvošu vai jaunu) atbalstu.

([38]) Eiropas nolīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Ungārijas Republiku, no otras puses, kas parakstīts 1991. gada 16. decembrī.

(166) Jautājums par laika attiecīgo novērtējumu turklāt ir jāvērtē saistībā ar Pievienošanās aktu. Pretēji visām iepriekšējām pievienošanās reizēm dalībvalstis vienojās ieviest īpašus noteikumus Pievienošanās aktā, saskaņā ar kuriem visi atbalsta pasākumi, kas ir piemērojami pēc pievienošanās un noslēgti pēc 1994. gada 10. decembra, ir jāpaziņo Komisijai pirms pievienošanās, un tai tie jāizskata, pamatojoties uz *acquis communautaire*.

(167) Lielākajai daļai valstu, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā, vēsturisku iemeslu dēļ bija stingras valsts intervences tradīcijas. Tomēr ir iespējami pasākumi, kas ļoti atšķirīgo toreizējo tirgus nosacījumu dēļ varētu neatbilst valsts atbalsta četriem kritērijiem pirms pievienošanās. Tomēr jaunajos tiesiskajos un ekonomiskajos apstākļos pēc pievienošanās šie nosacījumi var tikt pilnībā izpildīti.

(168) Pievienošanās akta attiecīgo pantu mērķis ir nodrošināt neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū laikposmā pēc Līguma spēkā stāšanās dienas. Tādējādi Pievienošanās akta attiecīgo pantu nolūks ir izvairīties no konkurences kropļojumiem kopējā tirgū nesaderīga valsts atbalsta dēļ pēc pievienošanās. No šā viedokļa nav svarīgi, vai deviņdesmitajos gados, kad pasākums tika piešķirts, tas reāli atbilda vai neatbilda visiem valsts atbalsta kritērijiem. Tātad atbalsta esības kritēriju izvērtējumā attiecīgajam laikam ir jābūt laika posmam, sākot ar dienu, kad Ungārija pievienojās ES un liberalizētajam iekšējam enerģijas tirgum.

(169) Jebkura cita pieeja radītu situāciju, kurā ekonomiskās attiecības, kas bija laikposmā pirms pievienošanās un pirms liberalizācijas (kas lielākajā daļā jauno dalībvalstu atbilst pārejas periodam pēc komunistiskā režīma), varētu tikt saglabātas ilgi pēc valsts pievienošanās Eiropas Savienībai. Pasākumi, kas varēja nebūt valsts atbalsts pirms pievienošanās, varētu tikt saglabāti un pat paildzināti, cik vien ilgi dalībvalsts to vēlas, pat ja tie ir valsts atbalsts atbilstīgi nosacījumiem pēc pievienošanās, ja vien uz tiem neattiecas Komisijas valsts atbalsta kontrole.

(170) Tieši tāds ir ieinteresēto personu apsvērumu nodoms šajā ziņā. Visi ieinteresēto personu argumenti par attiecīgo laiku vērtējumā tiecas parādīt, ka EPL ekonomiskais un tiesiskais novērtējums pašreizējās valsts atbalsta procedūras kontekstā ir jāpamato tikai ar tā laika apstākļiem, kad EPL tika noslēgti (t.i., no 1995. līdz 2001. gadam), un ļauj secināt, ka EPL nav valsts atbalsts tā laika tiesisko un ekonomisko apstākļu dēļ. Tās apgalvo, ka tirgus ekonomikas uzņēmēja tests, kā arī konkurences kropļošanas kritēriji un ietekme uz tirdzniecību ir jāanalizē deviņdesmito gadu vidus ekonomiskās situācijas kontekstā, ka Komisijai ir jāņem vērā *MVM* pienākumi tajā laikā (energoapgādes drošība), kā arī enerģētikas nozarē tajā laikā valdošais modelis ("vienīgā pircēja" modelis utt.). Pēc viņu domām, novērtējuma rezultātam šādos apstākļos jābūt prioritāram līdz EPL beigu datumam (vistālākais no tiem ir 2024. gads) neatkarīgi no tādām pārmaiņām kā Ungārijas pievienošanās ES un turpmākā obligātā enerģijas tirgus liberalizēšana.

(171) Komisija nevar piekrist šādai argumentācijai. Komisija uzskata, ka Pievienošanās akta attiecīgie panti tiecas tieši novērst šādas situācijas, pieprasot valsts atbalsta noteikumu tūlītēju piemērošanu ekonomikas dalībniekiem. Pievienošanās aktā patiešām ir paredzēti izņēmumi noteiktām tautsaimniecības nozarēm (piem., noteikumi par transportu), tomēr elektroenerģijas tirgus dalībniekiem izņēmums nav paredzēts. Tādējādi *acquis communautaire*, tostarp Direktīva 96/92/EK, no pievienošanās brīža attiecas uz visām Ungārijas elektroenerģijas tirgus līgumattiecībām.

(172) Tādējādi Komisija savā EPL novērtējumā uzskata, ka, pievienojoties liberalizētajam iekšējam enerģijas tirgum, Ungārija ir apņēmusies piemērot šā tirgus ekonomikas principus visiem tās pašreizējā tirgus dalībniekiem, tostarp visām pastāvošām komercattiecībām.

(173) Tāpēc Komisijai ir jāvērtē, vai, sākot ar dienu, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, pasākums atbilst visiem valsts atbalsta esības kritērijiem.

Priekšrocība

(174) Ievadā priekšrocības esības novērtējuma ir lietderīgi atzīmēt, ka elektroenerģijas ražotāju lielākā daļa savos apsvērumos atzina, ka viņi nebūtu varējuši ieguldīt elektrostacijās bez garantijām, ko piedāvāja EPL. […] elektrostacija savos apsvērumos apgalvo, ka "EPL ir svarīgs faktors, lai bankas akceptētu ieguldījumu finansēšanu un darbības izmaksu nepārtrauktu priekšfinansēšanu. […] […] […] lūdza konsorcija (t. i., finanšu iestāžu) viedokli par iespējamu EPL grozīšanu. Bankas tomēr atteica gan rezervēto jaudu, gan obligātā patēriņa garantijas samazinājumu" ([39]).

([39]) Citāts no ražotāja apsvērumu 3. punkta.

(175) Šajā sakarā […] (kā apkalpojošais aģents divpadsmit bankām, kas ir gandrīz […] aizdevēji *Csepeli* elektrostacijai) apgalvo, ka "banku viedoklis ir, ka EPL ir cieši saistītu komerclīgumu paketes daļa, kas ir nodrošinājusi un joprojām nodrošina pakalpojuma līgumu, kas projektam sniedz finansējumu par tirgus nosacījumiem. Tādējādi, visas izmaiņas EPL automātiski ietekmētu bankas, savukārt tās, izmantojot bankai pieejamos līguma mehānismus savu finansiālo interešu aizstāvēšanai, apdraudētu *Csepeli II* projektu kopumā."

(176) […] (kā apkalpojošais aģents divpadsmit bankām, kas ir gandrīz […] aizdevēji *AES-Tisza*) apgalvo, ka "galvenais šīs finansēšanas pamats bija EPL esība kopā ar citiem vajadzīgajiem projekta dokumentiem (piem., līgums par kurināmā piegādi). […] EPL nodrošina stabilitāti pieprasījuma riskam (pārdotās elektroenerģijas daudzums un cenas)." "Pieprasījuma stabilitāte […] ir izšķiroša iezīme, kas nodrošina bankām nepieciešamo drošību, lai sniegtu ilgtermiņa finansējumu nenobriedušā tirgū."

(177) Lai novērtētu priekšrocības esību saistībā ar EPL, Komisija vispirms veica iepriekšēju analīzi, kuras mērķis bija noteikt, pēc kādiem apsvērumiem būtu jāvadās šajā novērtējumā. Iepriekšējās analīzes rezultātā, kura izklāstīta 180. līdz 190. apsvērumā, Komisija secināja, ka, lai spriestu par priekšrocības esību, ir jāpārliecinās, vai apstākļos, kādi valdīja Ungārijā, kad tā pievienojās Eiropas Savienībai, tirgus uzņēmējs būtu piešķīris ražotājiem tādu pašu garantiju, kādu paredzēja EPL, proti, *MVM* pienākumu pirkt ar EPL noteiktās rezervētās jaudas (kas atbilda ievērojamai daļai no elektrostacijai pieejamās jaudas un daudzos gadījumos visai tās jaudai kopumā), garantētu minimālo ražotās elektroenerģijas daudzumu laikposmam no 15 līdz 27 gadiem, kas atbilst vidējam paredzētajam attiecīgo aktīvu kalpošanas ilgumam vai to nolietojuma laikam, par cenu, kas sedz elektrostacijas fiksētās un mainīgās izmaksas (arī kurināmā izmaksas) ([40]).

(178) Otrajā posmā Komisija analizēja atbildi uz šo jautājumu, ņemot vērā standarta komercpraksi Eiropas elektroenerģijas tirgos.

(179) Visbeidzot, Komisija īsi novērtēja EPL ietekmi uz tirgu laikposmā pēc Ungārijas pievienošanās Eiropas Savienībai. Lai gan šī analīze nav nepieciešama, lai izdarītu secinājumu par priekšrocības esību EPL, tā ir noderīga, lai pienācīgi pievērstos dažiem apsvērumiem, ko iesniegušas ieinteresētās personas.

([40]) Neatkarīgi no tā, vai cena ir noteikta, izmantojot EPL cenu formulu, kas ietverta EPL, vai, pamatojoties uz cenu noteikšanas administratīviem noteikumiem, ņemot vērā, ka abos gadījumos tā balstās uz līdzīgiem principiem.

1) *Sākotnējā analīze: kādā loģiskā secībā jāvērtē priekšrocības esība*

(180) Procedūras laikā iesniegtajos apsvērumos trešās personas analizēja priekšrocību esību, ņemot vērā apstākļus, kādos EPL tika parakstīti deviņdesmito gadu vidū. Būtībā tās secināja, ka minētajā laikposmā un saistībā ar ražošanas uzņēmumu privatizāciju, lai piesaistītu ieguldītājus un tādējādi nodrošinātu energoapgādes drošību Ungārijā, tirgus uzņēmējs būtu piešķīris ražotājiem garantijas, kas ir līdzīgas EPL ietvertajām garantijām.

(181) Komisija izanalizēja šīs pieejas priekšrocības un nāca pie secinājuma, ka tā ir nepiemērota divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tā neņem vērā vērtējamā pasākuma faktiskos labuma guvējus. Otrkārt, saskaņā ar šādu pieeju izskatītais laikposms nav būtisks, lai novērtētu priekšrocības esību.

Iespējamās priekšrocības saņēmēji

(182) *Dunamenti* elektrostacija apgalvo, ka tā nav saņēmusi nekādas priekšrocības saistībā ar EPL, jo tā maksāja tirgus vērtību par elektrostacijas privatizāciju, un šajā pirkuma cenā bija ņemtas vērā tiesības un pienākumi, ko noteica EPL. Tātad maksa par katru priekšrocību, ko varētu dot EPL, bija iekļauta privatizācijas cenā.

(183) Komisija uzskata, ka šajā gadījumā šie apsvērumi nav pamatoti. Konkrētajā gadījumā atbalsta rezultātā ieguvēji ir privatizētās elektrostacijas (tās, kuras patiešām tika privatizētas), nevis šo staciju akcionāri. Elektrostaciju privatizācija notika kā darījumi ar akcijām.

(184) Tiesa ir analizējusi, kā uzņēmuma īpašnieka maiņa akciju darījumā ietekmē atbalsta esību un uzņēmumam piešķirtā nelikumīgā atbalsta saņēmēju. Tā nolēma, ka nelikumīgais atbalsts ir un paliek uzņēmumam, kas saņēma šo atbalstu, neskatoties uz īpašnieka maiņu ([41]). Akciju nodošana par tirgus cenu nodrošina to, ka pircējs pats neguva labumu no valsts atbalsta. Tas tomēr neietekmē priekšrocības esību saņēmējas elektrostacijas darbībai.

(185) Gadījumā, kurš tiek vērtēts, atbalsta saņēmēji ir Ungārijas uzņēmumi, kas uztur elektrostacijas un parakstīja EPL, nevis elektrostaciju akcionāri. Turklāt elektrostaciju īpašuma maiņa notika pirms dienas, sākot no

([41]) Apvienotās lietas C-328/99 un C-399/00 Itālija un *SIM 2 Multimedia* pret Komisiju, [2003], *Recueil* I-4035, 83. punkts.

kuras ir jāvērtē valsts atbalsta esība, un tā nav būtiska, lai novērtētu valsts atbalsta esību uzņēmumiem, kas uztur elektrostaciju. Tāpēc neatkarīgi no to īpašuma struktūras uzņēmumi, kas ir EPL parakstītāji, guva labumu no priekšrocībām, ko ietvēra EPL.

Periods, kas jāņem vērā, novērtējot priekšrocības esību

(186) Komisija apzinās, ka Ungārijas tirgū 90. gadu vidū EPL princips, kas garantē peļņu no ieguldījumiem, bija būtisks nosacījums, lai ieguldījumi tiktu veikti.

(187) Tas, ka elektroenerģijas ražošanas nozares specifikas dēļ un Ungārijas ekonomiskā un politiskā konteksta dēļ valstij bija jāiejaucas, lai nodrošinātu kopīgas intereses, un ka labākais risinājums būtu bijis EPL piešķiršana vairākiem ražotājiem, nekādi nav pretrunā tam, ka EPL ražotājiem nodrošina priekšrocību.

(188) Vairums ražotāju apgalvo, ka EPL nenodrošina priekšrocību ražotājiem, jo šie līgumi atbilst normālai darbībai, kādu īstenotu jebkurš tirgus ekonomikas dalībnieks gan kā *MVM*, gan kā ražotājs. Ražotāji apgalvo, ka jebkurš privāts tirgus dalībnieks gan *MVM* situācijā (kuram kā vienīgajam pircējam bija juridiskas saistības garantēt energoapgādes drošību) būtu izvēlējies slēgt EPL un ka EPL nodrošinātā priekšrocība nepārsniedz to, kas mazattīstītā elektroenerģijas tirgū Ungārijā 90. gados bija normāla komerciāla priekšrocība iesaistītajām personām. Turklāt ražotājiem bija juridisks pienākums slēgt līgumu ar *MVM*, lai iegūtu uzņēmējdarbības licenci. Viņi uzsver, ka privātā ieguldītāja principa piemērošanai jānodrošina, ka Komisija ņem vērā juridiskās prasības un reālo ekonomisko situāciju laikā, kad noslēdza EPL.

(189) Attiecībā uz ieinteresēto personu argumentiem par tirgus ekonomikas ieguldītāja kritēriju Komisija atsaucas uz šā lēmuma apsvērumiem saistībā ar attiecīgo laiku, kad tiek veikts novērtējums par valsts atbalsta esību EPL. Komisija atgādina, ka tā nav iecerējusi apšaubīt, vai bija nepieciešams slēgt EPL apstākļos, kādi pastāvēja šo līgumu slēgšanas laikā. Kā paskaidrots iepriekš, tas tomēr nenozīmē, ka EPL nenodrošina priekšrocību ražotājiem. Ieinteresētās personas var tikai apgalvot, ka šie līgumi bija atbilstīgi tirgus apstākļiem to noslēgšanas laikā. Tomēr neviena no ieinteresētājām personām neapgalvo, ka šie līgumi atbilst pašreizējiem iekšējā tirgus apstākļiem.

Sākotnējās analīzes secinājums

(190) Komisija secina, ka, lai novērtētu priekšrocības esību EPL, jāpārbauda, vai apstākļos, kas pastāvēja laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, tirgus dalībnieks būtu apstiprinājis EPL paredzētajai garantijai līdzīga nodrošinājuma piešķiršanu ražotājiem, kā aprakstīts 177. apsvērumā.

2) *Novērtējums par priekšrocības esību elektroenerģijas ražotājiem laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai*

(191) Lai atbildētu uz iepriekšējā apsvērumā uzdoto jautājumu, Komisija apskatīja galveno praksi, ko izmanto komersanti Eiropas elektroenerģijas tirgos un kura attiecas uz šīs analīzes tematu, un novērtēja, vai EPL atbilst šai praksei, vai arī nodrošina ražotājiem garantijas, kuras pircējs nepieņemtu, ja rīkotos tikai saskaņā ar komerciāliem apsvērumiem.

(192) Pirmām kārtām ir svarīgi norādīt, ka tradicionāli elektroenerģijas tirgi iedalās četrās kategorijās: i) ražošana/imports un vairumtirdzniecība, ii) pārvade/sadale, iii) mazumtirdzniecība un iv) līdzsvarošanas pakalpojumi. EPL novērtēšana attiecas uz pirmo un ceturto kategoriju, jo *MVM* pērk elektroenerģiju no vietējiem ražotājiem, importē to un pārdod reģionālajiem sadales uzņēmumiem un komersantiem (piegādātāji mazumtirdzniecības tirgū). Turklāt *MVM* arī nodrošina rezervēto jaudu pārvades sistēmas operatoram, lai nodrošinātu sistēmas līdzsvarošanu.

(193) Ungārijā mazumtirdzniecības tirgu novērtējumā ietvertajā periodā dala divos segmentos: i) regulēts segments, kurā reģionālie sadales uzņēmumi piegādā elektroenerģiju patērētājiem, kuri nav tiesīgi, un patērētājiem, kas neizmanto savas tiesības; ii) brīvs segments, kurā komersanti piegādā elektroenerģiju tiesīgiem patērētājiem, piemērojot cenas, ko aprēķina saskaņā ar tirgus mehānismiem. Saskaņā ar režīmu, ko ieviesa ar Enerģētikas aktu III, regulētu segmentu piemēro tikai mājsaimniecībām un korporatīviem patērētājiem, uz kuriem attiecas universālās piegādes saistības.

(194) Novērtējamajā periodā *MVM* piegādāja elektroenerģiju gan reģionālajiem sadales uzņēmumiem (piegādātājiem regulētā segmentā), gan piegādātājiem brīvajā segmentā. Tomēr, kā izklāstīts 221.–231. apsvērumā, *MVM* pārdeva elektroenerģiju piegādātājiem brīvajā segmentā vienīgi, lai atbrīvotos no apjoma pārpalikuma, kas bija iepirkts saskaņā ar EPL un nebija nepieciešams

regulētajā segmentā. Tās ir pašu EPL radītas sekas, nevis autonoma komerciāla darbība. Tādēļ priekšrocības esība ir jāanalizē attiecībā pret *MVM* noteikto sākotnējo mērķi, proti, piegādāt pietiekami daudz elektroenerģijas reģionālajiem sadales uzņēmumiem, lai apmierinātu regulētā segmenta vajadzības. Tātad ir jāpārbauda, vai gadījumā, ja EPL nebūtu noslēgti, tirgus operators, kam uzticēts apgādāt reģionālos sadales uzņēmumus ar pietiekamu daudzumu elektroenerģijas un kas darbojas tikai komerciālu apsvērumu vadīts, būtu piedāvājis tādas pašas garantijas, kādas paredzētas EPL. Šis novērtējums jāveic, ņemot vērā darbību konkurētspējīgos vairumtirdzniecības tirgos. Turpmākie apsvērumi, pirmkārt, nodrošina pārskatu par raksturīgo komercdarbības praksi, kas attiecas uz šo analīzi un, otrkārt, salīdzinājumu starp EPL un šo praksi. Visbeidzot, ņemot vērā šo salīdzinājumu, Komisija ir izanalizējusi EPL sekas, kādas varēja rasties valsts iestādēm, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, kā arī to, vai iestādes varēja sagaidīt labāku līdzsvaru starp pozitīvām un negatīvām sekām no citiem līgumu veidiem.

2.a) Īss Eiropas elektroenerģijas tirgu to komercdarbības prakses apraksts, kas attiecas uz novērtējumu par priekšrocības esību EPL

(195) Eiropas elektroenerģijas tirgu nozares apsekojumā ([42]) Komisija detalizēti izskatīja nosacījumus, kas reglamentē elektroenerģijas tirdzniecību Eiropas vairumtirdzniecības tirgos.

(196) Atkarībā no piegādes perioda tirdzniecība ar elektroenerģiju masveidā var notikt aktuāltirgos un gaidāmajos tirgos. Aktuāltirgi ir galvenokārt iepriekšēja iepirkuma tirgi, kuros tirdzniecība ar elektroenerģiju notiek vienu dienu pirms fiziskās piegādes. Elektroenerģijas tirdzniecība aktuāltirgu biržās vienmēr pamatojas uz cenu ierobežošanu, kas garantē tikai to, ka ir segtas īstermiņa robežizmaksas ([43]).

(197) Gaidāmajos tirgos elektroenerģiju galvenokārt pārdod vēl agrāk. Nākotnes produkti ietver nedēļas, mēneša, ceturkšņa un gada produktus. Gan aktuālprodukti, gan nākotnes produkti var tikt pārdoti elektroenerģijas biržās vai ārpusbiržas tirgos. Nepārtrauktu arbitrāžas darījumu rezultātā identisku produktu cenām elektroenerģijas biržās un ārpusbiržas tirgos ir konverģences tendences. Tādēļ elektroenerģijas biržas nereti nosaka salīdzināmās cenas visiem aktuālproduktiem un nākotnes produktiem visā vairumtirdzniecības tirgū.

(198) Turklāt nākotnes produktu cena izriet no tirgus dalībnieku prognozēm attiecībā uz cenu turpmāko attīstību aktuāltirgos. Tā kā tirgus dalībnieki iesaistās nākotnes darījumu līgumos, jo viņi labprātāk izvēlas cenas noteiktību, nevis nezināmas aktuālcenas, arī nākotnes cenas ir saistītas ar risku. Praksē nākotnes produktu cenas ietver centrālo elementu, kas atspoguļo tirgus dalībnieku prognozes attiecībā uz aktuālcenu attīstību, un atkarībā no tā, vai dalībnieki par svarīgāku uzskata cenas noteiktību, riska prēmiju vai atlaidi, lai gan praksē tā nereti ir riska prēmija. Tādējādi aktuālcenas ir atsauces attiecībā uz visām elektroenerģijas cenām. Ja darbojas aktuāltirgus birža, cenas šajā biržā ir atsauces attiecībā uz visu tirgu. Daudzos vairumtirdzniecības tirgos pircēji parasti mēģina nodrošināt lielu daļu savu gaidāmo vajadzību ar nākotnes līgumiem, lai viņu izmaksas būtu pārskatāmas. Vajadzības, kas pastāv papildus tām, kuras nodrošinātas ar nākotnes līgumiem, nodrošina ar pirkumiem aktuāltirgos.

(199) Enerģētikas nozares apsekojumā tika norādīts, ka papildus standartizētiem biržas darījumiem un ārpusbiržas tirdzniecībai pastāv arī "divpusēji darījumi pēc pasūtījuma". Šie līgumi var attiekties uz ļoti dažādiem piegādātajiem produktiem vai sniegtajiem pakalpojumiem, un šādu darījumu cenas parasti netiek izziņotas. Tomēr konkurētspējīgos vairumtirdzniecības tirgos standartizētu elektroenerģijas biržu darījumi un ārpusbiržu tirdzniecība ietekmē šādus darījumus, jo ražotājs vai importētājs nepiekristu iesaistīties divpusējā līgumā pēc pasūtījuma, kas nepārprotami piedāvātu sliktākus nosacījumus par tiem, kurus nodrošina aktuāllīgums vai nākotnes līgums. Tādēļ standartizēti aktuāllīgumi vai nākotnes līgumi Eiropas vairumtirdzniecības tirgos veido atbilstīgu pamatu priekšrocības novērtēšanai šajā lietā.

(200) Gaidāmos tirgos ilgākais piegādes periods ir viens gads. Turklāt ilgākais laikposms no līguma noslēgšanas līdz faktiskā piegādes perioda sākumam ir četri gadi *NordPool* (Skandināvijas valstis), trīs gadi *Powernext* (Francija), pieci gadi *UKPX* (Apvienotā Karaliste) un seši gadi *EEX* (Vācija). Dažās biržās, piemēram, *OMEL* Spānijā, nav noslēgts neviens nākotnes līgums. Standartizēts nākotnes līgums piegādātājam uzliek par pienākumu

([42]) Komisija 2005. gada jūnijā sāka apsekojumu par Eiropas gāzes un elektrības tirgu darbību. Šī Enerģētikas nozares apsekojuma galīgais ziņojums, ko publicēja 2007. gada 10. janvārī, šajā lēmumā tiek izmantots kā informācijas avots saistībā ar galvenajām tirdzniecības tendencēm un praksi Eiropas elektroenerģijas tirgos, kura jau pastāvēja laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, proti, 2004. gada 1. maijā. Ziņojums pieejams šādā tīmekļa vietnē:http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

([43]) Īstermiņa robežizmaksas ir izmaksas, no kurām ražotāji var izvairīties, izvēloties pārtraukt elektroenerģijas ražošanu uz neilgu laiku. Šīs izmaksas ir vairāk vai mazāk vienādas ar mainīgajām izmaksām, jo abas pirmām kārtām ir atkarīgas no kurināmā izmaksām.

nodrošināt konkrētu elektroenerģijas daudzumu par cenu, par ko iepriekš notikusi vienošanās, ne ilgāk kā vienu gadu, sākot ne vēlāk kā sešus gadus pēc līguma noslēgšanas. Šo periodu ilgums ir būtiski mazāks par jebkuras elektrostacijas nolietojuma laiku un darbmūžu. Tādēļ normālos tirgus apstākļos un pat ja ražotāji vairumu saražotās elektroenerģijas pārdod, izmantojot nākotnes līgumus, viņi nespēj pārredzēt cenas un pārdošanas apjomus elektrostacijas pamatlīdzekļu nolietojuma un darbmūža laikā. Turklāt, tā kā cenas tiek iepriekš fiksētas, ražotāji saskaras ar risku, ka viņu izmaksas pārsniegs cenas, par ko notikusi vienošanās. Šis risks nav nebūtisks, jo īpaši kurināmā izmaksu nepastāvības dēļ, un kurināmais vairumā elektroenerģijas ražošanas tehnoloģiju ir galvenais elements, kas veido mainīgās izmaksas. Turklāt ražotāji izjūt konkurētspējas radītu spiedienu, jo elektrostaciju pamatlīdzekļu darbmūža laikā viņiem ir jāatjauno savi nākotnes līgumi ļoti daudzas reizes, un tādēļ tiem ir jāpielāgo savi piedāvājumi mainīgajiem konkurences apstākļiem.

(201) Līgumi, kas saistīti ar ražošanas jaudas rezervēšanu, ir sastopami arī vairumtirdzniecības tirgos kā "aizņēmumtiesības", tādēļ tos ir vērts salīdzināt ar EPL. Aizņēmumtiesību iegūšana ir kādas elektrostacijas ražošanas jaudas daļas rezervēšana – parasti uz elektrostacijas paredzamo darbmūžu – un "jaudas maksas" samaksa elektrostacijas operatoram, kura atbilst kapitāla un fiksētajām izmaksām, kas saistītas ar rezervēto jaudu. Tehniskos riskus uzņemas elektrostacijas operators. Aizņēmumtiesību īpašnieks var izlemt, kādā mērā izmantot rezervēto jaudu, un maksā elektrostacijas operatoram cenu, kas atbilst mainīgajām izmaksām, kas rodas, ražojot elektroenerģiju no rezervētās jaudas.

(202) Lai turpinātu novērtējumu par priekšrocības esību EPL, ir lietderīgi apsvērt lielu korporatīvo vai rūpniecisko galapatērētāju situāciju, pat ja tie darbojas nevis vairumtirdzniecības tirgos, bet mazumtirdzniecības (pakārtotos) tirgos. Tā kā ražotāji dažreiz elektroenerģiju lieliem korporatīviem vai rūpnieciskiem patērētājiem piegādā tieši, salīdzinājums ar EPL attiecas uz šo lietu.

(203) Enerģētikas nozares apsekojumā tika konstatēts, ka elektroenerģijas piegādātāju parastā prakse ir piedāvāt fiksētu cenu līgumus lieliem korporatīviem vai rūpnieciskiem patērētājiem. Šādu līgumu darbības laiks parasti ir viens vai divi gadi. Līgumos parasti paredzēts piegādes grafiks, pamatojoties uz patēriņu iepriekšējā periodā. Cenu atvasina no vairumtirdzniecības cenām gaidāmajos tirgos, un šīs cenas ietver citus izmaksu elementus, piemēram, paredzamās līdzsvarošanas izmaksas vai paša piegādātāja rezervi. Novirze no piegādes grafika ir saistīta ar "piegādes" klauzulu, kas pircējam piemēro saistības maksāt par elektroenerģiju, kuras tam nav nepieciešama, vai arī veikt pārmaksu. Šajā saistībā šādus līgumus var uzskatīt par līgumiem, kas pamatoti uz obligātām patēriņa garantijām apvienojumā ar jaudas rezervēšanu ([44]).

(204) Lai novērtētu priekšrocības esību EPL, jāapskata vēl kāds līgumu veids, proti, līgumi, kas noslēgti līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanai pārvades sistēmas operatoriem (PSO). Tā kā elektroenerģiju nevar uzglabāt, pieprasījumam un piegādei nemitīgi jābūt saskaņotiem. Ja pieprasījums vai piegāde novirzās no prognozētā un tādēļ ir nepieciešama papildu ražošana, pārvades sistēmas operatora pienākums ir aicināt konkrētus ražotājus palielināt ražošanas apjomu, saņemot pēkšņu paziņojumu. Lai nodrošinātu ražošanas jaudas pieejamību šādā situācijā, PSO rezervē jaudu ražošanas iekārtās, kas spēj mainīt savus ražošanas apjomus, saņemot pēkšņu paziņojumu. Tā kā Ungārijā nav sūkņu akumulācijas elektrostacijas, elektrostacijām, kas kā kurināmo izmanto dabasgāzi, ir vispiemērotākie tehniskie parametri, lai sniegtu šos pakalpojumus.

(205) Enerģētikas nozares apsekojumā tika sniegts pārskats par Eiropas PSO praksi attiecībā uz jaudas rezervēšanas līgumiem, lai sniegtu līdzsvarošanas pakalpojumus. Šajā pārskatā ir parādīts, ka jaudu rezervē konkursa kartībā. Vienu gadu var uzskatīt kā standarta darbības ilgumu, kas PSO nodrošina elastīgumu, lai rezervētās jaudas apjomu pielāgotu savām faktiskajām vajadzībām. Līgumos parasti norāda nepieciešamā pakalpojuma tehniskos parametrus, rezervēto jaudu un cenu vai nu tikai par piegādāto elektroenerģiju, vai arī gan par elektroenerģiju, gan jaudu.

2.b) EPL salīdzinājums ar standarta komercdarbības praksi

(206) Komisija ir salīdzinājusi EPL paredzētās pirkuma saistības ar galvenajām iezīmēm nākotnes līgumos un aktuāllīgumos, aizņēmumtiesību līgumos, ilgterminā līgumos, ko noslēguši lieli galapatērētāji, un līgumos starp ražotājiem un PSO par līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanu.

Standarta aktuāllīgumi un nākotnes līgumi

(207) Saskaņā ar 195.–200. apsvērumā sniegto aprakstu ilgterminā jaudas rezervēšana kopā ar obligātām patēriņa garantijām un cenu noteikšanas mehānismiem, kas sedz mainīgās, fiksētās un kapitāla izmaksas, neatbilst parastajiem līgumiem Eiropas vairumtirdzniecības tirgos un lielākā mērā aizsargā operatorus pret riskiem nekā nākotnes līgumi un aktuāllīgumi.

([44]) To, ka piegādātājs apņemas piegādāt līgumā noteikto daudzumu, var uzskatīt par līdzvērtīgu jaudas rezervēšanai.

(208) Elektroenerģijas tirdzniecība aktuāltirgu biržās vienmēr pamatojas uz cenu ierobežošanu, kas garantē tikai to, ka ir segtas īstermiņa robežizmaksas, bet nav segtas visas fiksētās un kapitāla izmaksas. Turklāt aktuāltirgos elektroenerģijas ražošanas uzņēmumam nav nekādu garantiju attiecībā uz tā ražošanas jaudas izmantojuma līmeni. Risks ir daudz augstāks par risku, kāds sastopams vairumā citu ražošanas nozaru, un tas tā ir tādēļ, ka ir neiespējami izdevīgi uzglabāt elektroenerģiju, un tā ir ļoti raksturīga šīs nozares iezīme. Ja konkrētā brīdī pieprasījuma nodrošināšanai tiek piedāvāts pietiekams daudzums elektroenerģijas par zemākām cenām, nekā piedāvā konkrētais ražotājs vienai no savām elektroenerģijas ražošanas iekārtām, šī iekārta nebūs efektīva, kas nozīmē, ka tās ražošanas jauda konkrētajā laika periodā būs zudusi.

(209) Tādēļ tirdzniecība aktuāltirgos ir saistīta ar zināmu nenoteiktību attiecībā uz fiksēto un kapitāla izmaksu segšanu un ražošanas jaudas izmantojuma līmeni.

(210) Gaidāmie tirgi, kuros cenas atvasina no aktuālcenām, arī nenodrošina ražotājiem garantijas, ka viņu fiksētās un kapitāla izmaksas segs pārdotais daudzums, jo cenas tiek noteiktas iepriekš. Ja piegādes periodā kurināmā izmaksas negaidīti pieaug, elektroenerģijas ražošanas izmaksas var pārsniegt iepriekš noteikto cenu. Nākotnes līgumu ilgā darbības laika dēļ gaidāmajos tirgos risks saistībā ar ražošanas jaudas izmantojumu ir zemāks nekā saistībā ar aktuālproduktiem. Tomēr, pat ja ražotājs spēj pārdot lielāko daļu saražotās elektroenerģijas, izmantojot nākotnes līgumus, salīdzinājumā ar iekārtu darbmūžu savu elektroenerģijas ražošanas iekārtu izmantojuma koeficientu tas spēj pārskatīt ierobežotā laikposmā.

(211) Ieinteresētās personas uzsvēra, ka, parakstot EPL, ražotāji uzņemas būtiskus riskus, jo īpaši riskus saistībā ar celtniecību, regulējumu, vidi, ekspluatāciju un fiskāliem/finanšu aspektiem. Komisija atzīst, ka EPL nemazina visus riskus saistībā ar elektrostacijas darbību. Šos ražotāju komentāros uzskaitītos riska elementus noteikti uzņemas paši ražotāji. Tomēr tas atbilst normāliem riskiem, kādi jebkuram elektroenerģijas tirgus dalībniekam būtu jāuzņemas, tostarp tirdzniecības gadījumā aktuāltirgos vai gaidāmos tirgos. Tomēr saskaņā ar EPL pamatlīdzekļu darbmūža laikā komercriskus saistībā ar elektroenerģijas ražošanas izmaksu un jo īpaši kurināmā izmaksu svārstībām, riskus saistībā ar galapatērētājiem piegādātās elektroenerģijas cenu svārstībām un riskus saistībā ar gala patērētāju pieprasījuma pēc elektroenerģijas svārstībām lielā mērā (vai pilnībā) uzņemas *MVM*.

(212) Ieinteresētās personas savos komentāros arī argumentēja, ka jaudas rezervēšana *MVM* labā tiem radīja nelabvēlīgus apstākļus, jo tie nevarēja izmantot šo jaudu citiem nolūkiem, bet tikai *MVM* pārdotajam daudzumam. Taču obligātā patēriņa garantiju sistēma šo spiedienu lielā mērā mazina. Obligātā patēriņa garantiju sistēma jāuzskata par garantiju ražotājiem, ka viņiem netiks aizliegts izmantot savu jaudu elektroenerģijas ražošanai un pārdošanai, ja *MVM* neizmantos rezervēto jaudu. Patiesībā, kā parādīts 5. tabulā, obligātā patēriņa garantija atbilda rezervētās jaudas izmantojuma koeficientam, pārsniedzot kopējās Ungārijā pieejamās jaudas vidējo izmantojuma koeficientu.

5. tabula

Obligātā patēriņa garantija un rezervētā jauda

	2004. g.	2005. g.	2006. g.
Obligātā patēriņa garantija (GWh)	23 234	23 528	23 516
Rezervētā jauda (MW)	4 242	4 460	4 481
Proporcija starp obligātā patēriņa garantiju un rezervēto jaudu (stundu skaits gadā)	5 477	5 275	5 248
Proporcija starp neto ražošanas apjomu un neto pieejamo ražošanas jaudu visās Ungārijas elektroenerģijas ražošanas iekārtās (stundu skaits gadā)	4 272	4 225	4 601

(213) Tādēļ aktuāllīgumi un nākotnes līgumi ir saistīti ar daudz lielāku riska līmeni ražotājiem nekā EPL, kas nodrošina noteiktību gan attiecībā uz fiksēto un kapitāla izmaksu segšanu, gan ražošanas jaudas izmantojuma līmeni.

Aizņēmumtiesības

(214) Attiecībā uz aizņēmumtiesībām galvenā atšķirība starp šāda veida līgumu un EPL ir tā, ka aizņēmumtiesības parasti nav saistītas ar obligātā patēriņa garantiju. Aizņēmumtiesību īpašnieks uzņemas komercriskus saistībā ar saražotās elektroenerģijas, izmantojot rezervēto jaudu, pārdošanu. Tomēr aizņēmumtiesību īpašniekam ir garantija, ka viņš spēs pārdot visu šo elektroenerģiju par cenām, kas sedz vismaz mainīgās izmaksas, jo viņš var izlemt neražot elektroenerģiju, ja cenas pazeminās, kļūstot zemākas par mainīgajām izmaksām. *MVM* ar EPL nav nodrošināta šāda garantija tāpēc, ka pastāv obligātā patēriņa garantijas, kas jānodrošina *MVM* ražotāju labā.

Ilgtermiņa pirkuma līgumi, ko noslēguši lieli patērētāji

(215) Attiecībā uz ilgtermiņa pirkuma līgumiem, ko noslēguši lieli patērētāji, ir skaidrs, ka tie pircējam nodrošina lielākus ieguvumus nekā EPL nodrošina *MVM*, jo cena, kas parasti ir fiksēta uz visu līguma darbības laiku, parasti nav indeksēta saskaņā ar tādiem rādītājiem kā kurināmā izmaksas, kuru izmaiņas līguma darbības laikā ir

neprognozējamas, un nav izstrādāta tā, lai segtu fiksētās un kapitāla izmaksas, jo šī cena ir atkarīga no cenām vairumtirdzniecības tirgos. Pircēji ir ieinteresēti slēgt ilgtermiņa līgumus tikai tad, ja šie līgumi viņiem nodrošina konkrētu cennodrosi pret svārstībām elektroenerģijas tirgū un jo īpaši pret izmaiņām, kas saistītas ar kurināmā izmaksu svārstībām. Tādēļ pircējs būtu ekonomiski ieinteresēts slēgt šādu ilgtermiņa līgumu tikai tad, ja pārdevējs piedāvātu uzņemties daļu riska saistībā ar kurināmā izmaksu svārstībām, vai ja ražošanas tehnoloģija nodrošinātu stabilas kurināmā izmaksas, kā tas ir hidroelektrostaciju gadījumā un dažkārt arī atomelektrostaciju gadījumā. Turklāt šos līgumus parasti slēdz uz daudz īsākiem periodiem nekā EPL, un tādēļ tie sniedz pircējiem iespēju mainīt piegādātājus, ja konkurenti piedāvā labākas cenas. Lai iegūtu zemāko iespējamo cenu, pircēji nereti izmanto konkursa procedūras.

Līdzsvarošanas pakalpojumu līgumi

(216) Līdzsvarošanas pakalpojumu līgumi attiecas uz novērtējumu par priekšrocības esību starp EPL, jo līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanai PSO ([45]) *MVM* ir paredzējis nelielu daļu no jaudas, kas rezervēta saskaņā ar EPL. Praksē *MVM* pārdod jaudu PSO reizi gadā kā kopumu un šim nolūkam izmanto rezervēto jaudu. Praksē tas nozīmē, ka ražotāji neuzņemas risku, kas saistīts ar reizi gadā rīkotiem konkursiem ([46]) un nenoteiktību attiecībā uz elektroenerģijas daudzumu, kuru tie nodrošinās. No ražotāju perspektīvas līgumu nosacījumi, kas nosaka līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanu, ir nosacījumi, kas ietverti EPL. Tomēr, kā norādīts 204. apsvērumā, EPL specifikācijas, jo īpaši to ilgo darbības laiku un obligātā patēriņa garantijas esību, nevar attaisnot, pamatojoties uz komerciāliem nolūkiem, pat ne līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanas dēļ. Komisija atzīst, ka Ungārijā dažas elektroenerģijas ražošanas iekārtas, iespējams, var nodrošināt PSO nepieciešamos līdzsvarošanas pakalpojumus, kā apgalvo ieinteresētās personas, taču Komisija ir secinājusi, ka pat tādā gadījumā EPL piedāvātie nosacījumi pārsniedz to, ko PSO varētu uzskatīt par pieņemamu.

Secinājums par salīdzinājumu starp EPL un standarta komercpraksi

(217) Šis salīdzinājums parāda, ka EPL struktūra nodrošina plašākas garantijas ražotājiem nekā tirdzniecības standarta līgumi. Tādēļ ražotāji atrodas labvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar situāciju, kādā tie būtu bez EPL. Lai pabeigtu novērtējumu par priekšrocības esību, ir nepieciešams novērtēt pozitīvo un negatīvo ietekmi, ko valsts iestādes varēja sagaidīt no EPL laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, un pārbaudīt, vai tās būtu varējušas saskarties ar labāku līdzsvaru starp pozitīvo un negatīvo ietekmi, ja tiktu izmantotas citas pieejas, pamatojoties uz standarta komercpraksi.

2.c) EPL paredzamās sekas, ar ko saskaras valsts iestādes, ņemot vērā salīdzinājumu ar pircēja standarta komercpraksi Eiropas elektroenerģijas tirgos

(218) Valsts iestādes varēja no EPL sagaidīt, ka *MVM* būtu spējis garantēt pietiekami daudz elektroenerģijas, lai apmierinātu regulētā tirgus vajadzības ilgā laika periodā.

(219) Tomēr iestādēm nebija garantiju attiecībā uz cenas līmeni, kas būtu jāmaksā *MVM* šajā laika periodā, jo EPL nesniedz cennodrosi pret cenu svārstību risku, kuras galvenokārt izraisa kurināmā izmaksu svārstības.

(220) Turklāt jaudas ilgtermiņa rezervēšana kopā ar saistīto obligātā patēriņa garantiju rada situāciju, kurā valsts iestādēm nav iespējams gūt labumu no zemākām cenām, ko piedāvā citi ražotāji un importētāji. EPL jauda un obligātā patēriņa garantija, *MVM* noslēgtie ilgtermiņa importa līgumi un tā iepirktie daudzumi saskaņā ar obligātā patēriņa sistēmu ([47]) bija pietiekami, lai nodrošinātu tā vajadzības. *MVM* tādējādi nevarēja dažādot savu piegādi, lai gan būtu bijusi pieejama alternatīva ražošanas jauda. Daži elektroenerģijas ražotāji 2004. gadā nebija iesaistīti ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumos. Divu elektrostaciju EPL, kas attiecās uz 470 MW uzstādītās jaudas, darbības laiks beidzās 2003. gadā, kas būtiski palielināja piegādes jaudu ārpus EPL. Turklāt apmēram 700 MW importa jaudas nav ietverti ilgtermiņa importa līgumos, un to būtu bijis iespējams izmantot *MVM*, lai importētu elektroenerģiju, ja šis uzņēmums nebūtu bijis piesaistīts rezervētas jaudas sistēmai un obligātā patēriņa garantijai.

([45]) 15 % no līgumos paredzētās jaudas 2005. gadā.

([46]) Reizi gadā rīkotu konkursu dēļ jaudas apjoms, ko var piedāvāt PSO, un iegūtā cena katru gadu mainās un var samazināties, ja samazinās PSO vajadzības un/vai ja citi piegādātāji piedāvā zemākas cenas vai lielākus apjomus.

([47]) Ungārijas tiesību akti paredz, ka *MVM* un reģionālajiem sadales uzņēmumiem elektrība, kas ražota koģenerācijas procesā vai no atkritumiem, vai no atjaunojamiem energoresursiem, ir jāiepērk par regulētām cenām.

(221) Kā parādīts turpmākajos apsvērumos, 2003. un 2004. gadā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, bija skaidrs, ka rezervētās jaudas sistēma un obligātā patēriņa garantija, kas bija izstrādāta saskaņā ar vienīgā pircēja modeli, kurš paredzēja, ka visu Ungārijā patērēto elektroenerģiju pārvada *MVM*, bija saistītas ar būtiskiem riskiem, ka EPL paredzētu *MVM* saistības pirkt vairāk elektroenerģijas, nekā tam būtu nepieciešams.

(222) Šajā saistībā vērā ņemams un svarīgs apsvērums ir elektroenerģijas tirgus daļēja atvēršana 2003. gadā. Ungārijas parlaments 2001. gada 18. decembrī pieņēma Enerģētikas aktu II, ļaujot lieliem patērētājiem, proti, tiem, kas gadā patērēja vairāk nekā 6,5 GW, kļūt par "tiesīgiem patērētājiem" ar tiesībām izvēlēties savu elektroenerģijas piegādātāju. Šis tiesību akts, kas stājās spēkā 2003. gada 1. janvārī, līdzās jau pastāvošajam sabiedrisko pakalpojumu tirgum sekmēja brīva tirgus izveidi, kurā cenas noteica piegādes un pieprasījuma konfrontācija. Šā tiesību akta paredzamā ietekme bija *MVM* nepieciešamo daudzumu samazinājums piegādei reģionālajiem sadales uzņēmumiem, lai nodrošinātu pieprasījumu regulētajā tirgus segmentā. 6. tabulā parādīts faktiski pārdoto daudzumu nepārtrauktais pieaugums brīvajā tirgū laikposmā no 2003. gada līdz 2006. gadam un reģionālo sadales uzņēmumu pārdoto daudzumu atbilstīgais samazinājums sabiedrisko pakalpojumu tirgus segmentā.

6. tabula

Pārdotie daudzumi mazumtirdzniecības tirgū (regulēts segments un brīvs segments)

(GWh)

	2003. g.	2004. g.	2005. g.	2006. g.
Kopējais patēriņš	33 584	33 836	34 596	35 223
Pārdotais daudzums brīvajā segmentā	3 883	7 212	11 685	13 057
Pārdotais daudzums regulētajā segmentā	29 701	26 624	22 911	22 166

Avots: Ungārijas elektroenerģijas sistēmas statistikas dati, 2006. gads [1].
[1] Citu starpā sk.: http://www.mvm.hu

(223) Laikposmā no 2003. līdz 2006. gadam regulētajā segmentā pārdotie daudzumi, kas atbilst *MVM* faktiskajām pirkuma vajadzībām, samazinājās par 25 %. *MVM* vajadzību samazināšanās bija lielā mērā paredzama laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, jo īpaši ņemot vērā būtisko atšķirību starp regulētām cenām sabiedrisko pakalpojumu segmentā (patērētāju maksātā cena reģionālajiem sadales uzņēmumiem) un cenām brīvajā segmentā 2003. un 2004. gadā.

7. tabula

Cenu atšķirības mazumtirdzniecības tirgus regulētajā segmentā un brīvajā segmentā 2003. un 2004. gadā

(HUF/kWh)

	2003. g.	2004. g.
Vidējā cena brīvajā tirgū	11,1	12,7
Vidējā cena sabiedrisko pakalpojumu segmentā [1]	19	21,1

Avots: Ungārijas elektroenerģijas sistēmas statistikas dati, 2006. gads.
[1] Šo cenu veido regulētie tarifi, kas atkarīgi no patēriņa līmeņa.

(224) Cenas brīvajā tirgū patiesi mudināja tiesīgos patērētājus izmantot savas tiesības. Turklāt 2003. un 2004. gadā bija skaidri zināms, ka Ungārijas pievienošanās Eiropas Savienībai būtu saistīta ar Otrās elektroenerģijas direktīvas [48] stāšanos spēkā un tātad tiesībām visiem patērētājiem kļūt par tiesīgiem patērētājiem no 2007. gada 1. jūlija, kā arī ar turpmāku *MVM* vajadzību samazināšanos daudz mazākā laika periodā nekā laikposms, kādā EPL vēl būtu spēkā.

(225) Tātad 2003. un 2004. gadā bija skaidri zināms, ka EPL, kas bija izstrādāti saistībā ar vienīgā pircēja modeli, kurš paredzēja, ka visu Ungārijas tirgū nepieciešamo elektroenerģiju pārvada *MVM*, ne tikai neļautu *MVM* dažādot piegādi un iegūt labvēlīgākas cenas, sekmējot konkurenci starp piegādātājiem, bet arī, visticamāk, novestu pie *MVM* pienākuma pirkt vairāk elektroenerģijas nekā faktiski vajadzīgs.

(226) Valsts iestādes patiesībā apzinājās šo risku. Ungārijas valdība 2002. gadā pieņēma dekrētu [49], kas paredzēja, ka *MVM* jāsāk jaunas sarunas par EPL ar visiem ražotājiem, lai pielāgotu rezervētās jaudas apjomu. Lai gan šajā dekrētā nebija paredzēta EPL laušana, tas pats par sevi ir nepārprotama norāde, ka saskaņā ar EPL rezervētās jaudas apjoms (un attiecīgi obligātā patēriņa garantija) bija pārāk liels, ņemot vērā mazumtirdzniecības tirgus pakāpenisko liberalizāciju. Šis dekrēts arī nodrošināja *MVM* iespēju gadījumā, ja neizdotos pabeigt sarunas ar ražotājiem, pārdot jaudu un elektroenerģiju, kas pārsniegtu piegādei regulētajā segmentā faktiski vajadzīgos daudzumus, izmantojot trīs "pārdošanas mehānismus": jaudas izsoles, jaudas konkursus un tirdzniecību virtuālā

[48] Direktīva 2003/54/EK.
[49] Valdības Dekrēts Nr. 183/2002.

interneta tirdzniecības platformā "Tirgus placis" [*Piactér*]. Lai gan šo trīs mehānismu struktūra ir atšķirīga, tie visi pamatā paredz, ka *MVM* piedāvā pārdošanai brīvajā tirgū dažādu nākotnes piegāžu produktu veidā pārpalikušo elektroenerģiju, kas nav nepieciešama piegādei sabiedrisko pakalpojumu segmentā, bet kas tam jāiepērk saskaņā ar EPL noteikumiem.

(227) Turpmāk tabulā ietverti dati attiecībā uz pirmajām trim *MVM* organizētajām izsolēm. Tajā parādīts, ka *MVM* saņemtās cenas par pārdoto elektroenerģiju, izmantojot pārdošanas mehānismus, bija būtiski zemākas par cenām par to pašu elektroenerģiju saskaņā ar EPL.

8. tabula

***MVM* pirmās trīs izsoles**

	Pirmā izsole 2003. gada jūnijā	Otrā izsole 2003. gada decembrī	Trešā izsole 2004. gada jūnijā
Bāzes slodzes produkti			
Pārdotās elektroenerģijas daudzums (GWh)	375	240	133
Pārdošanas cena izsolēs (HUF/kWh)	8,02	9,5	8,4
Minimālas slodzes produkti			
Pārdotās elektroenerģijas daudzums (GWh)		259	421
Pārdošanas cena izsolēs		5,6	3,5
Vidējās gada EPL cenas			
	2003. g.		2004. g.
	11,3		11,7

(228) Ungārijas tiesību aktos jau bija prognozēta šī ietekme, un tiesību akti paredzēja Ungārijas valsts kompensāciju *MVM* par zaudējumiem, kas uzņēmumam rodas cenu atšķirību dēļ starp tās elektroenerģijas cenām, kura pārdota jaudas izsolēs, un pārdošanas cenām tirgū. *MVM* izmaksātā kompensācija 2003. gadā bija 3,8 miljardi HUF ([50]). Saskaņā ar *MVM* 2004. gada ziņojumu 2004. gadā kompensācija palielinājās par 2,4 miljardiem HUF.

(229) No valsts iestāžu perspektīvas nav šaubu, ka šāda sistēma nav komerciāli pieņemama, jo tā subsidē ražotāju tirdzniecību piegādei brīvajā segmentā.

(230) Turpmāk tabulā, pamatojoties uz Ungārijas sniegto informāciju 2007. gada 24. septembrī un 2008. gada 21. aprīlī, parādīti kopējie elektroenerģijas daudzumi, ko, izmantojot pārdošanas mehānismus, *MVM* pārdeva 2003. un 2004. gadā.

([50]) Sk. Ungārijas iestāžu vēstuli, kas reģistrēta 2004. gada 4. jūnijā.

9. tabula

***MVM* pārdotie daudzumi, izmantojot pārdošanas mehānismus**

(TWh)

Year	2003	2004	2005	2006
Kopējais MVM tirdzniecības apjoms, izmantojot pārdošanas mehānismus ([1])	0,6	1,9	6,5	6,5

([1]) Jaudas izsoles, jaudas konkursi un MVM Tirgus placis.

(231) Ir skaidrs, ka normālos tirgus apstākļos pircēji neslēdz līgumus, kas saistīti ar būtisku risku, ka viņiem būs jāuzņemas pienākums pirkt vairāk elektroenerģijas nekā vajadzīgs, un ka, pārdodot šo elektroenerģiju tālāk, tiem radīsies būtiski zaudējumi. Šis risks teorētiski pastāv nākotnes līgumos un ilgtermiņa līgumos, ko noslēguši lielie galapatērētāji, taču daudz mazākā pakāpē.

(232) Attiecībā uz nākotnes līgumiem to darbības laiks ir būtiski mazāks par EPL darbības laiku. Šādos laika periodos pircējam ir daudz lielākas pārskata iespējas pār savām vajadzībām nekā tas ir periodā no 15 līdz 27 gadiem. Turklāt pircēji ar nākotnes līgumiem parasti sedz tikai daļu savu paredzamo vajadzību, iepērkot nepieciešamos papildu daudzumus aktuāltirgos.

(233) Ilgtermiņa līgumi, ko noslēguši lielie galapatērētāji, arī ir saistīti ar nelielu pārmērīga daudzuma iepirkuma risku sava ierobežotā darbības laika dēļ, kā arī tādēļ, ka lielo rūpniecisko un korporatīvo galapatērētāju, kuru slēdz šādus līgumus, patēriņš noteikti ir stabils un prognozējams, kas tā nav *MVM* gadījumā iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ.

(234) Turklāt ir lietderīgi atcerēties, ka saskaņā ar nākotnes līgumiem vai ilgtermiņa pirkuma līgumiem, ko noslēguši galapatērētāji, pircēji apņemas pirkt konkrētu elektroenerģijas daudzumu vairākus mēnešu vai gadu, pirms notiek piegāde, jo viņu līgums sniedz cennodrosi pret cenu svārstībām. Šādu labumu nenodrošina EPL, jo cenas sedz mainīgās izmaksas, kas kurināmā izmaksu izmaiņu dēļ var neprognozējami paaugstināties.

Secinājums par priekšrocības esību

(235) Komisija secina, ka valsts iestāžu gūtais labums no EPL nenodrošina elektroenerģijas cenu cennodrosi, ko tirgus dalībnieks cerētu gūt no ilgtermiņa līguma, un ir saistīts ar būtisku risku, ka varētu tikt uzlikts pienākums iepirkt elektroenerģiju, pārsniedzot faktiskās vajadzības un

tādējādi saskaroties ar zaudējumiem, kad pārpalikušie daudzumi tiek atkārtoti pārdoti. Ungārijas iestādes šos risku labi apzinājās laikā, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai. Salīdzinājums starp EPL un Eiropas elektroenerģijas tirgu standarta komercpraksi parāda, ka pircējs, kas rīkojas vienīgi komerciālu apsvērumu vadīts, nepieņemtu šādu negatīvu ietekmi un būtu pieņēmis citas pirkšanas stratēģijas, kā arī slēdzis citāda veida līgumus saskaņā ar standarta komercpraksi.

(236) Saistībā ar iepriekš aprakstīto Komisija secina, ka EPL galvenie principi elektroenerģijas ražotājiem nodrošina priekšrocību, kas pārsniedz parastu komerciālu priekšrocību. Šajā sakarā ir būtiski uzsvērt, ka nevar izolēt un novērtēt individuāli EPL galvenos principus, proti, jaudas rezervēšanu ilgtermiņā, obligātā patēriņa garantiju un cenu noteikšanas mehānismus, pamatojoties uz jaudas maksu un elektroenerģijas maksu, kurai paredzēts segt fiksētās, mainīgās un kapitāla izmaksas. Priekšrocību rada šo elementu apvienojums. Kā parādīts iepriekš, EPL ilgais darbības laiks lielā mērā sekmē priekšrocības esību.

3) *EPL ietekme uz tirgu laikposmā pēc Ungārijas pievienošanās Eiropas Savienībai*

(237) Ieinteresētās personas savos komentāros argumentē, ka saskaņā ar EPL piemērotās cenas nav augstākas par vairumtirdzniecības tirgus cenām. *Mátrai* elektrostacija jo īpaši uzsver savas konkurētspējīgās cenas, jo tai pieder akmeņogļu raktuve, un tādējādi akmeņogļu ieguves izmaksas ir zemas. Tādēļ šis ražotājs secina, ka negūst labumu no nekādas priekšrocības.

(238) Komisija nevar piekrist šādam argumentam.

(239) Pirmkārt, kā izklāstīts iepriekš, faktiski samaksātā cena saskaņā ar EPL ir viena no EPL sekām, taču neveido galveno no EPL radītājām priekšrocībām. Iepriekš minētie banku iestāžu novērojumi (sk. jo īpaši 175. un 176. apsvērumu) arī apstiprina, ka visi EPL elementi, kas nodrošina peļņu no aktīvu ieguldījumiem un aizsargā ražotājus no viņu darbības komercriskiem, kopā veido galveno priekšrocību no EPL.

(240) Otrkārt, cenu atšķirība salīdzinājumā ar tirgus cenām ir atkarīga no daudziem faktoriem, kas saistīti ar tirgus attīstību, kas nav raksturīgi EPL un ko varēja novērtēt tikai *a posteriori*. Šīs cenas ir cenas par vienību konkrētā brīdī, un tajās neņem vērā priekšrocību, ko rada visi citi EPL elementi, piemēram, jauda un daudzumi, kurus ražotāji būtu varējuši pārdot, ja viņu tirdzniecība būtu atkarīga no tirgus pieprasījuma. Kā izklāstīts iepriekš, Komisija uzskata, ka visiem novērtējumā ietvertajiem EPL raksturīga ekonomiska priekšrocība neatkarīgi no tā, vai to dēļ konkrētā laika periodā faktiski neizveidojās cenas, kas pārsniedz tirgus cenas.

(241) Lai Komisijas atbildes uz saņemtajiem novērojumiem būtu pilnīgas un lai labāk izprastu EPL sekas šajā saistībā, Komisija arī salīdzināja faktiski piemērotās EPL cenas ar cenām, kas panāktas vairumtirdzniecības tirgū, uz kuru neattiecas EPL.

(242) Šajā salīdzinājumā Komisija neņem vērā 2007. gada cenas, jo 2007. gadā (precīzāk, no 2006. gada 9. decembra līdz 2007. gada 31. decembrim) EPL cenas aizstāja ar regulētām cenām. Tādējādi nav droši zināms, vai piemērotās cenas atspoguļo tieši tās cenas, kas būtu noteiktas, izmantojot EPL cenu formulu.

(243) Tādēļ Komisija salīdzināja EPL cenas ar cenām, kas nav EPL cenas, 2004.–2006.gadā.

10. tabula

MVM saskaņā ar EPL pārdotās elektroenerģijas vidējā cena ([51])

HUF/kWh

EPL elektrostacija	2004. g.	2005. g.	2006. g.
Dunamenti F bloks	[…]	[…]	[…]
Dunamenti G2 bloks	[…]	[…]	[…]
Tisza II	[…]	[…]	[…]
Pécs	[…]	[…]	[…]
Csepeli II	[…]	[…]	[…]
Kelenföld	[…]	[…]	[…]
Újpest	[…]	[…]	[…]
Kispest	[…]	[…]	[…]
Mátrai	[…]	[…]	[…]
Paksi	[…]	[…]	[…]

([51]) Tabulā sniegtie dati ir pamatoti uz Ungārijas iestāžu vēstulēm, kas reģistrētas 2007. gada 24. septembrī un 2008. gada 16. janvārī. Pastāv konkrētas mazas atšķirības (mazākas par 5 %) starp sniegtajiem skaitļiem šajās divās informatīvajās vēstulēs attiecībā uz cenām 2006. gadā. Šādos gadījumos šis lēmums ir pamatots uz jaunāko informāciju (2008. gada 16. janvāra vēstule).

11. tabula

Vietējo ražotāju brīvajā tirgū bez EPL pārdotās elektroenerģijas daudzums un vidējā cena ([52])

Elektrostacija	2004. g.		2005. g.		2006. g.	
	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)
Matrai ([…] bloks)	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Vértes	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Dunamenti […] block	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
EMA	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
AES Borsod	[…]	[…]	18 301	11,25	Nav pieejams (*)	
AES Tiszapalkonya	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) Pārdotie daudzumi ir mazāki par 1 000 MWh. Lai veiktu salīdzinājumu ar EPL cenām, Komisija uzskata, ka cena, kas atbilst šādam mazam daudzumam, nav piemērots pamats salīdzinājuma veikšanai.

12. tabula

***MVM* iepirktā elektroenerģijas importa daudzums un vidējā cena** ([53])

Imports	2004. g.		2005. g.		2006. g.	
	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)	Daudzums (MWh)	Cena (HUF/kWh)
Ukraina caur Slovākiju (*))	1 715 200	[…] (**)	1 525 600	[…] (**)	1 311 400	[…] (**)
Šveice caur Slovākiju ([…] (*))	1 768 100	[…] (**)	1 761 700	[…] (**)	1 709 200	[…] (**)
Šveice([…] (*))	631 700	[…] (**)	629 500	[…] (**)	626 200	[…] (**)

(*) Importa partneruzņēmuma nosaukums.
(**) Visa elektroenerģijas importa vidējā svērtā cena šajā tabulā bija 9,14 HUF/kWh 2004. gadā, 10,41 HUF/kWh 2005. gadā un 11,49 HUF/kWh 2006. gadā.

(244) Kopš 2003. gada saskaņā ar Enerģētikas aktu II ([54]) *MVM* ir pārdevis pārpalikušo elektroenerģiju (t.i., elektroenerģiju, kas tam nebija nepieciešama regulētajam segmentam) piegādei neregulētā tirgū, izmantojot pārdošanas mehānismus – i) valsts ražošanas jaudas izsoles, ii) jaudas konkursus un iii) tā virtuālo tirdzniecības platformu (*Piactér*). Turpmāk tabulā atspoguļotas šajā tirdzniecībā panāktās vidējās cenas.

([52]) Informācija pamatota uz Ungārijas iestāžu vēstuli, kas reģistrēta 2007. gada 24. septembrī. Arī uzņēmums *E.ON DKCE* pārdeva elektroenerģiju brīvajā tirgū 2005. un 2006. gadā. Tomēr saskaņā ar Ungārijas iestāžu sniegto informāciju vēstulē, kas reģistrēta 2008. gada 22. aprīlī, pārdotie daudzumu bija nebūtiski, un Ungārijas iestāžu rīcībā nebija attiecīgie dati par cenām.

([53]) Informācija pamatota uz Ungārijas iestāžu vēstulēm, kas reģistrētas 2007. gada 24. septembrī un 2008. gada 16. janvārī. Pastāv mazas atšķirības (mazākas par 2 %) starp sniegtajiem skaitļiem šajās divās informatīvajās vēstulēs. Šādos gadījumos šis lēmums ir pamatots uz jaunāko informāciju (2008. gada 16. janvāra vēstule). *MVM* imports arī ir pamatots uz ilgtermiņa līgumiem. Šie līgumi nav iekļauti šī lēmuma procedūrā.

([54]) Sk. šā lēmuma 32. apsvērumu.

13. tabula

MVM panāktā vidējā cena jaudas izsolēs, konkursos un Tirgus placī ([55])

Izsolītā produkta piegādes gads (*)	Svērtā vidējā cena jaudas izsolēs (HUF/kWh)	Konkursu un Tirgus plača tirdzniecības gads	Vidējā cena konkursos un Tirgus placī (HUF/kWh)
2004. gads	4,7	2004. g.	6,5
2004. gada 17. jūnija izsole	Minimālā slodze: 3.48 Bāzes slodze: 8.4		
2005. gads	5,4	2005.g.	8,1
2004. gada 9. decembra izsole	Minimālā slodze: 4,54 Bāzes slodze: 8,32		
2005. gada 10. jūnija izsole	Minimālā slodze: 4,6 Bāzes slodze: 8,5		
2005. gada 21. jūlija izsole	Bāzes slodze: 9,3 Maksimālā slodze: 10,42		
2006. gads	9,9	2006.g.	9,1
2005. gada 9. novembra izsole	Minimālā slodze: 6,02 Bāzes slodze: 9,74 Maksimālā slodze: 11,76		
2006. gada 31. maija izsole	Bāzes slodze: 11,33		

(*) Pārdotie daudzumi ir no 25 000 līdz 2 000 000 MWh no katra produktu veida (minimālā slodze/bāzes slodze/maksimālā slodze).

(245) Tabulā norādītie skaitļi liecina, ka vidējā cena, par kādu Ungārijā pārdeva elektroenerģiju brīvajā tirgū 2004. gadā vairumtirdzniecības līmenī, bija no 4,7 līdz 12,76 HUF/kWh. No visiem EPL iesaistītajiem ražotājiem kodol-elektrostacija *Paksi* un elektrostacija *Mátrai* pārdeva *MVM* elektroenerģiju par cenām, kas atbilda iepriekš minētajām cenām. *Dunamenti* […] pārdeva savu elektroenerģiju saskaņā ar EPL par […], kas atbilst augstākajai cenai ([…]), kāda sasniegta bez EPL. Pārējie ražotāji piemēroja *MVM* vidējo cenu no 13,86 līdz 25,46 HUF/kWh. Šīs cenas ir no 10 līdz 100 % augstākas par *augstāko* brīvā tirgus cenu.

(246) Novērtējumā ietverto EPL tirdzniecības cenas 2005. gadā bija no 5,4 līdz 12,91 HUF/kWh. No visiem EPL iesaistītiem ražotājiem tikai *Paksi* un *Mátrai* saskaņā ar saviem EPL pārdeva elektroenerģiju par šādām cenām. Visi pārējie ražotāji maksai par elektroenerģiju saskaņā ar EPL piemēroja vidējo cenu no 13,99 līdz 25,64 HUF/kWh. Šīs cenas ir par 10 līdz 100 % augstākas par *augstāko* brīvā tirgus cenu.

(247) Pārdošanas cenas elektroenerģijai, uz ko neattiecās EPL, 2006. gadā bija no 9,1 līdz 14,27 HUF/kWh. No visiem EPL iesaistītiem ražotājiem tikai *Paksi* un *Mátrai* elektrostacijas pārdeva elektroenerģiju saskaņā ar saviem EPL par šādām cenām (*Paksi* gadījumā patiesībā zem zemākās brīvā tirgus cenas). Visi pārējie ražotāji saskaņā ar EPL elektroenerģijai piemēroja vidējo cenu no 16,67 līdz 33,49 HUF/kWh. Šīs cenas ir par 15 līdz 135 % augstākas par *augstāko* brīvā tirgus cenu.

(248) Iepriekš aprakstītie aprēķini ir balstīti uz *vidējām* cenām, t. i., tos neveic atsevišķi minimālai slodzei, bāzes slodzei vai maksimālai slodzei. Ražotāji, kas maksimālas slodzes produktus galvenokārt pārdod bez EPL ([56]), argumentē, ka viņu cenas nevajadzētu salīdzināt ar bāzes slodzes cenām. Komisija atzīst, ka maksimālās slodzes elektroenerģijas cenas parasti ir augstākas par bāzes slodzes elektroenerģijas cenām. Salīdzinot šīs cenas ar brīvā tirgus cenām (piemēram, *MVM* elektroenerģijas izsolēs), maksimālas slodzes produktu vidējā cena ir apmēram par 10–13 % augstāka par bāzes slodzes cenām.

([55]) Vidējās cenas atspoguļo indikatīvās svērtās cenas.

([56]) Saskaņā ar Ungārijas iestāžu aplēsēm gadījumā, ja nav EPL, dažādie ražotāji, kuri pašlaik iesaistīti EPL, gūtu maksimālu peļņu turpmāk aprakstītā veidā. *Paksi* un *Pécsi* elektrostacijas pārdotu 100 % savas produkcijas bāzes jaudas produktu veidā; *Matrai*, *Dunamenti* G2, *Kelenfoldi*, *Ujpesti* un *Kispesti* elektrostacijas pārdotu apmēram 50 % savas saražotās elektroenerģijas kā bāzes slodzes un 50 % kā maksimālas slodzes produktu; savukārt *Csepeli*, *Dunamenti* F bloks un *Tisza* II elektrostacijas pārdotu galvenokārt maksimālas slodzes elektroenerģiju (apmēram 70 %).

(249) Tomēr, salīdzinot *Csepeli* un *Dunamenti* F […] cenas ar maksimālās slodzes cenām, kas panāktas jaudas izsolēs, var secināt, ka šo elektrostaciju cenas bija augstākas par jebkura maksimālās slodzes produkta cenu izsolēs šo gadu laikā. Turklāt starp ražotājiem, kas brīvajā tirgū pārdod elektroenerģiju bez EPL un kas uzskaitīti 11. tabulā, ir daži tādi ražotāji (piemēram, *EMA* elektrostacija), kuri galvenokārt pārdeva maksimālas slodzes produktus.

(250) No iepriekš aprakstītā salīdzinājuma var secināt, ka EPL iesaistīto ražotāju EPL cenas 2004.–2006. gadā, izņemot *Paksi* un *Mátrai* elektrostacijas, faktiski bija augstākas nekā augstākās cenas brīvajā tirgū.

(251) Attiecīgi Komisija nepiekrīt ieinteresēto personu argumentiem, ka viņu EPL cenas nebija augstākas par brīvā tirgus cenām.

(252) Attiecībā uz *Paksi* un *Mátrai* elektrostacijām iepriekš dotās tabulas parāda, ka to cenas bija zemākas par augstāko cenu brīvajā tirgū. Attiecībā uz *Mátrai* elektrostaciju jāatzīmē, ka tās cenas bija brīvā tirgus cenu augstākajā līmenī. Lai gan tās cenas patiesi visticamāk ir konkurētspējīgākas par lielāko daļu EPL cenu, Komisija nevar neņemt vērā, ka bez EPL šī elektrostacija nebūtu panākusi šādas cenas. Šajā saistībā Komisija atzīmē, ka cenas, ko *Mátrai* panāca bloku tirdzniecībā bez EPL, bija būtiski zemākas par tās EPL cenām.

(253) Komisija ir informēta, ka brīvajā tirgus segmentā panāktās cenas (bez EPL) nevar uzskatīt par atbilstīgām precīzai tirgus cenai, ko ražotāji būtu sasnieguši bez EPL, ja EPL nebūtu pastāvējuši novērotajā vērtējumā ietvertajā periodā. EPL, kas ietver apmēram 60 % elektroenerģijas ražošanas tirgus, neapšaubāmi ietekmē cenas pārējā tirgū. Tomēr šis salīdzinājums nodrošina priekšstatu par atšķirību apjomu starp EPL cenām un reāli novērotajām cenām ārpus EPL.

Vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojums (VTNP)

(254) *Budapesti* un *Csepeli* elektrostacijas ir argumentējušas, ka EPL jāuzskata par VTNP sniegšanu energoapgādes nodrošināšanai. Šie ražotāji apgalvo, ka EPL atbilst *Altmark* spriedumā noteiktajiem kritērijiem, kas nozīmē, ka tie nav valsts atbalsts EK līguma 87. panta 1. punkta izpratnē.

(255) Komisija ir izanalizējusi šos argumentus un nevar tos pieņemt turpmāk aprakstīto iemeslu dēļ.

(256) Saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība noteikt, kādus pakalpojumus tās uzskata par VTNP. Dalībvalsts VTNP noteikšana saskaņā ar Kopienas tiesību aktos noteiktajiem ierobežojumiem ir valsts priekšrocība, un savu pakalpojumu noteikšana par sabiedriskiem pakalpojumiem nav atbalsta pasākumu saņēmēju ziņā.

(257) Tomēr šā lēmuma procedūras laikā Ungārijas iestādes neiesniedza argumentus, ka kāds no ražotājiem sniedz VTNP, kā arī neatbalstīja ražotāju argumentus šajā saistībā.

(258) Komisija arī atzīmē, ka EPL neatbilst visiem *Altmark* spriedumā noteiktajiem kritērijiem.

(259) Pirmkārt, saskaņā ar *Altmark* spriedumu saņēmējam uzņēmumam patiesībā ir jāsniedz sabiedriskie pakalpojumi, un ar šiem pakalpojumiem saistītās saistības dalībvalstij ir skaidri jānosaka.

(260) *MVM* ir pienākums garantēt energoapgādes drošību saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem novērtējumā ietvertajā laika periodā, tomēr šīs saistības ir vispārējas – tolaik vienīgā pircēja – saistības nodrošināt nepieciešamo enerģijas piedāvājumu, lai segtu kopējo pieprasījumu, un tiesību akti neuztic kādam konkrētam ražotājam konkrētu VTNP.

(261) Energoapgādes drošības mērķis ir ļoti vispārējs. Zināmā mērā var uzskatīt, ka jebkurš elektroenerģijas nozares ražotājs sekmē šā mērķa sasniegšanu. Ieinteresētās personas neiesniedza nevienu oficiālu Ungārijas valsts dokumentu, kurā būtu skaidri definēti VTNP un ar kuru uzticētu šā konkrētā pakalpojuma sniegšanu konkrētam ražotājam (vai vairākiem ražotājiem).

(262) No šādas perspektīvas EPL ir līdzīgi - tie nosaka pušu saistības, taču nenosaka konkrētas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības. Tas, ka visām desmit EPL iesaistītajām elektrostacijām jārezervē sava jauda *MVM* vajadzībām, pats par sevi nenozīmē, ka ražotājiem būtu konkrēti uzticētas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības. Šādas pieejas dēļ varētu izdarīt secinājumu, ka visa elektroenerģijas ražošanas nozare sniedz VTNP, un pieļaut šādu priekšstatu nepārprotami būtu pretrunā Kopienas tiesību aktiem un praksei.

(263) Šajā lietā šķietamās saistības sniegt sabiedrisku pakalpojumu nav skaidri noteiktas, un nav neviena konkrēta ražotāja, kam būtu jāpilda šādas konkrēti noteiktas sabiedrisko pakalpojumu saistības.

(264) Ieinteresētās personas argumentē, ka EPL ir dokumenti, kas ražotājiem uztic VTNP sniegšanu. Taču EPL nav ietverta neviena konkrēta VTNP definīcija, kā arī nav atsauces uz šādām saistībām vai juridiskiem noteikumiem, uz kuru pamata valsts varētu uzticēt VTNP sniegšanu citām personām.

(265) Savos līdzšinējos lēmumos ([57]) Komisija ir paudusi viedokli, ka energoapgādes drošība varētu būt VTNP, piemērojot Direktīvas 96/92/EK 8. panta 4. punktā (kas atbilst Direktīvas 2003/54/EK 11. panta 4. punktam) paredzētos ierobežojumus, t. i., ja attiecīgie ražotāji izmanto vietējos primāro energoresursu kurināmā avotus un ja kopējais elektroenerģijas daudzums nevienā kalendārā gadā nepārsniedz 15 % no kopējiem primārajiem energoresursiem, kas nepieciešami, lai saražotu attiecīgajā dalībvalstī patērēto elektroenerģiju.

(266) Vienīgais ražotājs, kas iesniedza argumentus, ka tiek izmantoti vietējo primāro energoresursu kurināmais, bija *Mátrai* elektrostacija. Neviens no pārējiem ražotājiem neiesniedza šādu argumentu. Tomēr *Mátrai* elektrostacija nevarēja uzrādīt nekādus oficiālus dokumentus, kuros Ungārijas valsts ir šim ražotājam skaidri uzticējusi VTNP sniegšanu.

(267) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisijai jānoraida apgalvojums, ka EPL pilda sabiedriskā pakalpojuma saistības energoapgādes drošības jomā.

(268) Otrkārt, parametri, uz kuriem pamatojoties aprēķina kompensāciju, bija objektīvā un pārredzamā veidā jānosaka iepriekš, un kompensācijai nav jāpārsniedz summa, kas nepieciešama, lai segtu daļu izmaksu vai visas izmaksas, kuras radušās, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, ņemot vērā attiecīgos ienākumus un saprātīgu peļņu, ko gūst, pildot šīs saistības ([58]).

(269) Ja nav skaidras sniedzamo VTNP definīcijas, jo īpaši tādas, kas skaidri nošķir sniedzamo pakalpojumu no elektrostacijas parastajām saimnieciskajām darbībām, ir neiespējami noteikt parametrus kompensācijai un/vai noteikt, vai kompensācija pārsniedz summu, kas nepieciešama, lai segtu izmaksas, kuras radušās, pildot šīs saistības. Nav pat iespējams definēt, kas tieši ir kompensācija.

(270) Tas, ka pastāv daži EPL cenu noteikšanas parametri, nav pielīdzināms precīziem parametriem, lai aprēķinātu kompensāciju par VTNP, jo cena nav vienāda ar kompensāciju. Turklāt tas, ka cena sedz tikai elektroenerģijas ražošanas izmaksas un peļņas normu, nenozīmē, ka tā neietver nekādu pārmērīgu kompensāciju, jo daudzas no elektroenerģijas ražošanas izmaksām var būt parastas izmaksas, ko sedz jebkurš elektroenerģijas ražotājs, nevis papildu izmaksas, kas saistītas ar VTNP.

(271) Treškārt, ja uzņēmums, kuram jāpilda sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, nav izvēlēts, izmantojot publiskā iepirkuma procedūru, nepieciešamās kompensācijas līmenis jānosaka, pamatojoties uz to izmaksu analīzi, ar kurām parasts uzņēmums, ko labi pārvalda un kas ir nodrošināts ar pietiekamiem ražošanas līdzekļiem, lai atbilstu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas prasībām, būtu saskāries, pildot šīs saistības, ņemot vērā ar to saistītos ienākumus un saprātīgu peļņu, ko gūst, pildot šīs saistības.

(272) Deviņi no desmit EPL netika parakstīti saskaņā ar konkursa procedūru. Pat vienīgajā notikušajā konkursa procedūrā saistībā ar *Kispesti* elektrostaciju netika noteikts konkrēts VTNP mērķis. Tas apgrūtina novērtējumu par to, kādas konkrētas elektrostacijas darbības atbilstu VTNP, un tādējādi arī - kāds būtu kompensācijas līmenis, kas nepārsniedz summu, kas nepieciešama, lai segtu izmaksas, kuras radušās, pildot šīs saistības.

(273) Turklāt ne Ungārijas iestādes, ne ieinteresētās personas nesniedza attiecīgo ražotāju izmaksu analīzi, lai pamatotu argumentu, ka šīs izmaksas atbilst izmaksām, kas rastos parastam uzņēmumam.

(274) Visbeidzot, Komisija atzīmē, ka EPL noslēgšanai, izņemot ar *Kispesti*, netika organizēta konkursa procedūra.

(275) Tādējādi EPL neatbilst *Altmark* sprieduma kritērijiem.

(276) Ieinteresētās personas apgalvoja, ka EK līguma 86. panta 2. punkts ir piemērojams EPL, pat ja EPL neatbilst *Altmark* sprieduma kritērijiem. Pasākuma atbilstība EK līguma 86. panta 2. punktam ir novērtēta šā lēmuma 7.7. punktā.

([57]) Sk. Komisijas lēmumus lietās N 34/99 (OV C 5, 8.1.2002., 2. lpp.), NN 49/99 (OV C 268, 22.9.2001., 7. lpp.), N 6/A/01 (OV C 77, 28.3.2002., 25. lpp.) un C 7/05 (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts).

([58]) Tie patiesībā ir *Altmark* sprieduma otrais un trešais kritērijs.

Selektivitāte

(277) EPL tika noslēgti ar vairākiem uzņēmumiem konkrētā tautsaimniecības nozarē. No novērtējumā ietvertajiem EPL ieguvēji ir uzņēmumi, kas uzskaitīti 1. tabulā.

(278) *AES-Tisza* argumentē, ka EPL nav selektīvi, jo ilgtermiņa līgumi tiek slēgti visā elektroenerģijas nozarē. Proti, starp *MVM* un ražotājiem, starp *MVM* un sadales uzņēmumiem, kā arī par elektroenerģijas importu. Ieinteresētās personas apgalvo, ka Ungārijas tā laika tiesību aktu dēļ visiem ražotajiem bija līgumi ar *MVM*, un īsāka darbības laika līgumi varētu būt tikai koģenerācijas elektrostacijām un stacijām, kas izmanto atjaunojamos energoresursus.

(279) Ungārijas iestādes iesniegtajos dokumentos par ieinteresēto personu piezīmēm apraksta, ka nozīmīgas elektrostacijas un elektrostaciju bloki pārdod elektroenerģiju brīvajā tirgū gan bez EPL, gan bez obligātā patēriņa garantijas (piemēram, *Dunamenti* G1 bloks, *Vértesi* elektrostacija un *Mátrai* I–II bloki).

(280) Patiesi, ir nozīmīgas elektrostacijas un bloki, kas darbojas bez EPL (sk. Ungārijas iestāžu sniegtos piemērus). Uzņēmumam *AES* pieder divas elektrostacijas, kas nedarbojas saskaņā ar EPL.

(281) Turklāt Komisija atzīmē, ka tas, ka atbalsta mērķis nav viens vai vairāki konkrēti saņēmēji, kas iepriekš noteikti, bet gan saņēmēji, kurus nosaka saskaņā ar vairākiem objektīviem kritērijiem, nenozīmē, ka šis pasākums saņēmējiem nenodrošinātu selektīvu priekšrocību. Šī procedūra saņēmēju noteikšanai neietekmē pasākuma valsts atbalsta būtību ([59]).

(282) Turklāt EKT tiesu prakse arī apstiprina, ka pasākums, kas nodrošina priekšroku visai nozarei salīdzinājumā ar citām tautsaimniecības nozarēm salīdzināmā situācijā, jāuzskata par pasākumu, kas šai nozarei nodrošina selektīvu priekšrocību ([60]).

(283) Saistībā ar iepriekš aprakstīto Komisija secina, ka EPL ir selektīvs pasākums.

Valsts līdzekļi un attiecināmība uz valsti

(284) Komisijai jānovērtē, vai EPL ir saistīti ar valsts līdzekļu nodošanu.

(285) Novērtējumā ietverto EPL galvenais princips ir *MVM* pienākums laikposmā no 15 līdz 27 gadiem pirkt noteiktu ražošanas jaudu un noteiktus saražotās elektroenerģijas obligātos daudzumus par cenu, kas sedz elektrostacijas fiksētās un mainīgās izmaksas. Ekonomiskā izteiksmē šis pirkšanas pienākums rada pastāvīgas saistības *MVM* visā līguma darbības laikā maksāt elektroenerģijas ražotājiem konkrētu cenu par konkrētu jaudu (jaudas maksa) un konkrētu elektroenerģijas daudzumu (elektroenerģijas maksa). Turpmākas *MVM* finanšu saistības ir paredzētas atsevišķos EPL, kā aprakstīts šī lēmuma 2. nodaļā. Šī līdzekļu nodošana ražotājiem raksturīga visiem EPL un pastāv visā līgumu darbības laikā. Jo ilgāks ir EPL darbības laiks, jo lielāks nodoto līdzekļu apjoms.

(286) Lai noteiktu, vai *MVM* nodotie līdzekļi ražotājiem ir valsts līdzekļi, Komisija ir novērtējusi pasākumu, balstoties uz šādiem apsvērumiem.

Valsts līdzekļu esība – PreussenElektra spriedums ([61])

(287) *PreussenElektra* spriedumā Eiropas Kopienu Tiesa izskatīja mehānismu, ar kuru privātiem uzņēmumiem valsts piemēroja pienākumu pirkt elektroenerģiju no konkrētiem elektroenerģijas ražotājiem par valsts noteiktu cenu, kas bija augstāka par tirgus cenu. Tiesa pieņēma lēmumu, ka šajā gadījumā nenotika valsts līdzekļu nodošana un ka tādēļ nepastāv valsts atbalsts.

(288) Komisija uzskata, ka Ungārijas shēma būtiski atšķiras no Tiesas izskatītās sistēmas iepriekš minētajā spriedumā, jo īpaši uzņēmumu ar pirkšanas pienākumu atšķirīgās īpašumtiesību struktūras dēļ.

(289) Patiesi, uzņēmums, kam valsts piemēroja pirkšanas pienākumu, *PreussenElektra* lietā bija privāts uzņēmums, savukārt *MVM* pilnībā pieder valstij. Tādēļ izmantotie līdzekļi ir pilnībā valstij piederoša uzņēmuma īpašumā un kontrolē.

(290) *PreussenElektra* lietā, izsekojot naudas plūsmu no saņēmēja un virzoties pa tās plūsmu atpakaļ līdz naudas izcelsmei, šie līdzekļi nekad nenonāca tiešā vai netiešā valsts kontrolē. Tomēr šajā gadījumā līdzekļi nonāk valsts kontrolē, jo, izsekojot tos atpakaļ pie to izcelsmes, tie ir valsts uzņēmuma kontrolē.

([59]) Pirmās instances tiesas 2000. gada 29. septembra spriedums lietā T-55/99 *CETM* pret Komisiju, 40. un 52.punkts.

([60]) EKT 1983. gada 14. jūlija spriedums lietā 203/82, Komisija pret Itālijas Republiku, 4. punkts.
EKT 1973. gada 2. jūlija spriedums lietā 173/73, Itālijas Republika pret Komisiju, 18. punkts.

([61]) EKT 2001. gada 13. marta spriedums lietā C-379/98.

Attiecināmība uz valsti – Satrdust spriedums ([62])

(291) Komisija arī uzskata, ka *MVM* darbība ir attiecināma uz Ungārijas valsti. Jāpiebilst, ka Ungārijas iestādes šīs procedūras laikā nevienu reizi neapgalvoja, ka EPL nebūtu attiecināmi uz valsti un tādējādi nebūtu saistīti ar valsts līdzekļu nodošanu.

(292) *MVM* pirkšanas pienākuma pamatprincips, lai nodrošinātu attiecīgo elektrostaciju dzīvotspēju, ir attiecināms uz Ungārijas valsti. Tā kā šo pamatprincipu, kas ir EPL pamatā visā to darbības laikā, noteica laikā, kad EPL slēdza, Komisijai jāizskata EPL slēgšanas apstākļus (t.i., šā pamatprincipa noteikšanas apstākļus), lai noskaidrotu, vai tas ir attiecināms uz Ungārijas valsti.

(293) Attiecināmības novērtējumā Komisija jo īpaši ņēma vērā turpmāk aprakstītos apstākļus.

(294) EPL slēgšanas laikā saskaņā ar Enerģētikas aktu I *MVM* bija juridisks pienākums nodrošināt Ungārijā elektroenerģijas piegādes drošību par viszemākajām izmaksām.

(295) Tajā pašā Enerģētikas aktā I arī prasība *MVM* novērtēt elektroenerģijas pieprasījumu un sākt jaudas ražošanu, pamatojoties uz novērtējumā gūtajām prognozēm. *MVM* bija jāsagatavo Valsts elektrostaciju būvniecības plāns [*Országos Erőműépítési Terv*], kas bija jāiesniedz apstiprināšanai valdībai un parlamentam.

(296) Ungārijas valdība, kā arī visas ieinteresētās personas, savās piezīmēs piekrita, ka EPL noslēgšanas laikā tie bija Ungārijas valdības noteikts instruments, lai nodrošinātu energoapgādes drošību un citus valdības mērķus, piemēram, enerģētikas sektora modernizāciju, jo īpaši attiecībā uz galvenajiem vides aizsardzības standartiem un nepieciešamo nozares pārstrukturēšanu ([63]). Kā *Csepeli* elektrostacija izklāsta savos novērojumos: "EPL jānovērtē pēc būtības: tā ir neatņemama Ungārijas valsts centienu sastāvdaļa laikā, kad valstij nebija finanšu līdzekļu, lai tā pati to sasniegtu, dažādot ražošanu, izmantojot *MVM*" ([64]).

([62]) EKT 2002. gada 16. maija spriedums lietā C-482/99.
([63]) Sk. Ungārijas iestāžu vēstuli, kas reģistrēta 2005. gada 25. jūlijā.
([64]) Novērojumu 5. lpp.

(297) Ungārijas iestādes informēja Komisiju ([65]), ka EPL sagatavošana parakstīšanai bija sākusies elektrostaciju privatizācijas procedūras kontekstā, pamatojoties uz Valdības dekrētu Nr. 1114/1994 (XII.7.). Visu EPL sagatavošanas procedūru parakstīšanai un privatizācijai raksturoja cieša sadarbība starp Ungārijas Enerģētikas biroju (regulators), Rūpniecības un tirdzniecības ministriju, Finanšu ministriju, *Allami Vagyonugynokseg Rt*, kas ir par privatizāciju atbildīgā valdības aģentūra, *MVM* un vairākiem starptautiskiem konsultantiem.

(298) Šajā saistībā izveidoja darba grupu, kurā bija pārstāvji no iepriekš minētajām iestādēm, kas pieņēma pamatnostādnes par, cita starpā, EPL izstrādi un cenu noteikšanas metodēm.

(299) Pēc Ungārijas valdības pieprasījuma starptautisks juridiskais birojs izstrādāja vienotu EPL modeli. Ungārijas iestādes apstiprināja, ka EPL tika pamatoti uz šo vienoto modeli. Tās arī apstiprināja, ka EPL cenu noteikšanas mehānisms tika sagatavots, pamatojoties uz valdības Lēmumu Nr. 1074/1995 (III.4.) par elektroenerģijas cenu regulēšanu, kas ietvēra sīki izstrādātus noteikumus par regulēto elektroenerģijas cenu aprēķināšanu. EPL pārņēma valdības lēmuma formulu un definīciju ([66]).

(300) Lēmumu par EPL parakstīšanu pieņēma *MVM* valde gan saistībā ar privatizāciju, gan pēc tam. Valdes locekļus ievēl kopsapulce. Saskaņā ar Ungārijas iestāžu sniegto informāciju ([67]), "tā kā vairāk nekā 99 % *MVM* pieder valstij, valdes locekļu izvirzīšana, ievēlēšana un atsaukšana notiek pēc valsts ieskatiem".

(301) Saskaņā ar valdības Dekrētu Nr. 34/1995 (IV.5.) par Enerģētikas akta I īstenošanu *MVM* bija pienākums organizēt uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus deviņdesmit dienu laikā pēc plāna apstiprināšanas.

(302) *Kispesti* elektrostacijas EPL tika parakstīts konkursa procedūras gaitā saskaņā ar turpmāk norādīto juridisko kārtību.

(303) 1997. gadā tika izdotas atbildīgās ministrijas un Ungārijas Enerģētikas biroja apvienotās pamatnostādnes par elektrostaciju celtniecības apstiprināšanas procedūru un konkursa procedūras vispārējiem noteikumiem.

([65]) Vēstule, kas reģistrēta 2005. gada 25. jūlijā.
([66]) "*A szerződés mintegy átemelte a Kormányhatározatban szereplő képleteket, meghatározásokat*". Ungārijas iestāžu vēstule, kas reģistrēta 2005. gada 25. jūlijā.
([67]) 2005. gada 20. jūlija vēstule, kas reģistrēta 2005. gada 25. jūlijā.

(304) Apvienotajās pamatnostādnēs ir aprakstīti galvenie iemesli, kādēļ nepieciešams mainīt īpašumtiesību struktūru un noteikt jaunas elektroenerģijas ražošanas jaudas. Tajās skaidri noteikti sasniedzamie mērķi. Proti, energoapgādes drošība par vismazākajām izmaksām, modernizācija, lai panāktu atbilstību vides aizsardzības standartiem, primāro energoresursu dažādošana, elastīgāks elektrostaciju parks, kam ir nepieciešamās rezerves un kas var sadarboties ar Rietumeiropas elektroenerģijas sistēmu. Pamatnostādnēs arī uzsvērts, ka nākotnes elektrostaciju parka darbība "*sekmē rentablu darbību un ekspluatāciju*, veidojot tādas cenas, kuras ir saskaņā ar tiesību aktu noteikumiem" ([68]).

(305) Ministrijas un Ungārijas Enerģētikas biroja apvienoto pamatnostādņu 2. punktā arī piebilsts, ka, īstenojot iepriekš minētos mērķus, jāizveido "moderna elektroenerģijas sistēma, kas atbilst vides aizsardzības prasībām, nodrošina Eiropas sadarbību, *peļņu no pamatotiem ieguldījumiem un izmaksām, ko uzņēmušies efektīvi strādājoši licenču īpašnieki, kā arī cenas, kuras ietver peļņu, lai varētu notikt ilgstoša darbība*. Visus iepriekš minētos mērķus sasniedz, nodrošinot… primārā enerģijas piedāvājuma drošību, *ļaujot tiem, kas vēlas ieguldīt šajā jomā, sajust savus ieguldījumus, gūt drošu peļņu no ieguldījumiem,…, netraucēti izpildīt valdības paziņotos plānus*."

(306) Apvienotās pamatnostādnes arī reglamentē konkurences procedūru saistībā ar elektrostaciju jaudas noteikšanu.

(307) Galvenā novērtēšanas komiteja [*Értékelő Főbizottság*] izstrādāja galīgo priekšlikumu konkursa uzvarētājam. Šīs komitejas locekļi bija Ekonomikas ministrijas, Vides ministrijas, Ungārijas Enerģētikas biroja, *MVM* un *ERSTE* bankas pārstāvji. Galīgo lēmumu pieņēma *MVM* valde. Saskaņā ar apvienotajām pamatnostādnēm konkursa oficiālie rezultāti bija jāpublicē (vienīgi) ministrijas oficiālajā biļetenā.

(308) Enerģētikas akts II bija izstrādāts tā, lai paredzētu EPL noslēgšanu. Šis parlamenta akts ir galvenais tiesiskais regulējums attiecībā uz Ungārijas enerģētikas tirgus darbību novērtējumā ietvertajā periodā, un tajā vairākkārt ievietotas atsauces uz *MVM* ilgtermiņa pirkšanas pienākumu.

(309) Valdības dekrēta Nr. 183/2002 (VIII.23.) 5. panta 2. punkts par balasta izmaksām paredz *MVM* pienākumu sākt atkārtotas sarunas par EPL, lai samazinātu iepirkto jaudu. Šādā veidā valdības dekrēts uzliek par pienākumu *MVM* ierosināt EPL grozīšanu.

([68]) Apvienoto pamatnostādņu tekstu Komisijai iesniedza tikai angļu valodā.

(310) *AES-Tisza* savos novērojumos argumentēja, ka EPL cenas nebija attiecināmas uz valsti pēc cenu regulēšanas perioda (t.i., pēc 2004. gada 1. janvāra, izņemot jaunu cenu regulēšanu 2007. gadā), bet gan tika noteiktas sarunu gaitā starp elektrostacijām un *MVM*.

(311) Komisija atzīst, ka konkrētais saņēmējiem nodotais līdzekļu apjoms nav atkarīgs tikai no EPL noteiktajām klauzulām, kas ir attiecināmas uz valsti, bet arī no periodiskajām divpusējām sarunām starp *MVM* un ražotājiem. Patiesībā EPL pusēm nodrošina zināmu rīcības brīvību sarunu gaitā noteikt *MVM* faktiski iepirktos elektroenerģijas daudzumus, kā arī dažus cenas aspektus, jo īpaši attiecībā uz jaudas maksas aprēķināšanu, kas, kā norādīts 356. apsvērumā, atkarīga no vairākiem faktoriem un kam nepieciešami periodiski pielāgojumi. Tomēr sarunu rezultātā par iepirktajiem daudzumiem nekad nevar panākt daudzumus, kas mazāki par EPL noteikto obligātā patēriņa garantiju. Tāpat sarunas par cenām var veikt tikai saistībā ar EPL paredzētajiem cenu noteikšanas mehānismiem, kas ir attiecināmi uz valsti. Tādēļ sarunās par cenām netika apstrīdēts pirkšanas pienākuma princips, kas attiecas uz attaisnotajām izmaksām un peļņas līmeni, kurš nepieciešams elektrostacijas darbībai.

(312) Turklāt tas, ka EPL ir paredzēta elektrostaciju jaudas lielākās daļas rezervēšana saskaņā ar EPL un samaksā par šo jaudu ir ietverta ar valsts līdzekļu nodošana saņēmējiem neatkarīgi no periodiskām sarunām starp *MVM* un ražotājiem.

(313) Savās piezīmēs ([69]) visas ieinteresētās personas piekrīt, ka galvenajās formulās un definīcijās, ko, pamatojoties uz EPL, piemēroja pēc 2004. gada 1. janvāra, tika ievēroti cenu regulēšanas galvenie noteikumi. […] ([70]) pats paskaidro gan iepriekš minētajās piezīmēs, gan piezīmēs par lēmumu par procedūras uzsākšanu, ka sarunās par cenām "tika precizēta" cenu formulu piemērošana un "interpretēts" to saturs (*). Tā atzīst, ka EPL cenas vienmēr bijušas balstītas uz izmaksām, sedzot attaisnotās izmaksas, un ka no paša sākuma tajās lielā mērā tika ņemta vērā cenu aprēķināšanas metode, ko piemēro cenu dekrētos.

(314) […] turpina paskaidrot, ka tā EPL […] grozījuma cenu formulas ir balstītas arī uz valdības dekrētiem. "Formula […] grozījumā ([…] pielikuma […] grafiks) pieejamības maksas aprēķināšanai ir tāda pati kā spēkā

([69]) Ungārijas iestādes nosūtīja piezīmes Komisijai 2004. gada 20. oktobrī un attiecībā uz *Dunamenti*2005. gada 25. jūlijā.

([70]) iesniegto dokumentu 3. pielikums.

(*) Elektroenerģijas ražotāja nosaukums.

esošajos dekrētos ietvertā formula (zemsvītras piezīmes atsauce uz Rūpniecības, tirdzniecības un tūrisma ministrijas (RTTM) Dekrētu Nr. 55/1996 un ekonomikas lietu ministra Dekrētu Nr. 46/2000, un pēdējo spēkā esošo dekrētu (par ražotājiem) pirms 2004. gada 1. janvāra, kas bija Ekonomikas lietu un transporta ministra Dekrēts Nr. 60/2002), kura nosaka maksimālo pieejamību (= jauda) un maksu par elektroenerģiju tajā uzskaitītajiem ražotājiem."

(315) No iepriekš minētā var secināt, ka ne sarunas par cenām, ne EPL grozījumi neietekmēja EPL pamatprincipu, kā noteikts iepriekš aprakstītajos apstākļos EPL noslēgšanas brīdī. Tas pats pirkšanas pienākuma princips, lai nodrošinātu peļņu no ieguldījumiem, ir EPL galvenais mērķis pašlaik.

(316) No iepriekš aprakstītajiem apstākļiem var secināt, ka *MVM* pirkšanas pienākuma esība attiecībā pret elektroenerģijas ražotājiem, ietverot principu, ka tiek segtas tikai attaisnotās fiksētās un mainīgās izmaksas, ir attiecināms uz Ungārijas valsti.

(317) Turklāt tiesu praksē ir pieņemts, ka pasākums nav valsts atbalsts tikai tad, ja priekšrocību uzņēmumiem nodrošina ar tiešu un skaidru valsts līdzekļu mobilizāciju, bet arī ja priekšrocības nodrošināšana, ja nākotnē tiek izpildīti konkrēti nosacījumi, var būt saistīta ar papildu finanšu slogu valsts iestādēm, kāda tām nebūtu, ja priekšrocība nebūti tikusi piešķirta ([71]). 2004. gadā bija skaidrs, ka *MVM* uzņemtos šādu papildu slogu iespējamā gadījumā, ja EPL neiesaistītie elektroenerģijas ražotāji un importētāji piedāvātu zemākas cenas par EPL cenām, jo šādi piedāvājumi radītu stimulu *MVM* mainīt savu piegādes piedāvājumu un nepārtraukti samazināt no EPL ražotājiem iepirktos daudzumus, kā arī saņemt no viņiem cenu samazinājumus. Tomēr no EPL izrietošā pirkšanas pienākuma dēļ *MVM* nevar pieņemt šādus lēmumus, jo, kā parādīts iepriekš, *MVM* nevar samazināt no EPL ražotājiem iepirktos daudzumus zem obligātā līmeņa (obligātā patēriņa garantija) un nevar risināt sarunas par cenām, pamatojoties uz alternatīviem piedāvājumiem, ko izsaka konkurējoši ražotāji, bet tikai saskaņā ar EPL ietverto cenu noteikšanas mehānismu, kurš pamatots uz izmaksām. Šis apstāklis kopā ar 315. un 316. apsvērumā izdarīto secinājumu ļauj Komisijai secināt, ka EPL kopš 2004. gada 1. maija ir pastāvējusi valsts līdzekļu nodošana un tā pastāvēs, kamēr vien būs spēkā EPL, neatkarīgi no faktiskajiem tirgus apstākļiem, jo EPL liedz *MVM* veikt arbitrāžas darījumus, kas varētu būt piemēroti, lai samazinātu izmantoto līdzekļu apjomu par uzņēmumam nepieciešamās elektroenerģijas iepirkšanu.

([71]) Sk. jo īpaši Pirmās instances tiesas 2000. gada 13. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-204/97 un T-270/97 *EPAC* pret Komisiju, 2000, *Recueil* II-02267.

(318) No iepriekš aprakstītajiem apsvērumiem izriet, ka EPL rezultātā tika veikta valsts līdzekļu nodošana.

Konkurences kropļošana un ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm

(319) Elektroenerģijas tirgi ir atvērti konkurencei, un elektroenerģiju starp dalībvalstīm tirgo, kopš spēkā stājās Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīva 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu ([72]).

(320) Tādēļ pasākumi, kas dod priekšroku elektroenerģijas nozares uzņēmumiem vienā dalībvalstī, var kavēt citas dalībvalsts uzņēmumus eksportēt elektroenerģiju uz minēto valsti vai arī sekmēt elektroenerģijas eksportu no minētās valsts uz otru dalībvalsti.

(321) Tas jo īpaši attiecas uz Ungāriju, kas atrodas Eiropas centrālajā daļā un ko ietver septiņas valstis, no kurām četras ir ES dalībvalstis. No šīm ES dalībvalstīm Ungārijai ir starpsavienojumi ar Slovākiju, Austriju un Rumāniju. Ungārija 2004. gadā importēja gandrīz 14 000 GWh un eksportēja 6 300 GWh. Sākot ar 2005. gadu, imports palielinājās, sasniedzot vairāk nekā 15 000 GWh, bet eksports palielinājās, sasniedzot 8 000–10 000 GWh.

(322) Gados pēc Ungārijas pievienošanās ES apmēram 60 % no Ungārijas ražošanas jaudas *MVM* ietvēra elektroenerģijas pirkuma līgumos saskaņā ar EPL. EPL darbības termiņi beidzas laikposmā no 2010. gada beigām līdz 2024. gada beigām. Iepriekš aprakstītie *MVM* pirkšanas pienākuma nosacījumi ir spēkā līdz līgumu darbības beigām.

(323) Pirmie pasākumi tirgus atvēršanai Ungārijā tika veikti 2004. gada 1. jūlijā, kad visi patērētāji, kas nav mājsaimniecības, ieguva tiesības pāriet uz brīvo tirgu. Regulētais segments pārtrauca pastāvēt 2008. gada 1. janvārī, un attiecīgi visi patērētāji kļuva par "tiesīgiem" patērētājiem.

(324) Neraugoties uz tirgus atvēršanu kopš 2004. gada, liela daļa tiesīgo patērētāju nevarēja izvelēties brīvo tirgus segmentu. Ekonomiskās konkurences biroja ziņojumā par Ungārijas elektroenerģijas tirgus nozares izpēti ([73]) nepārprotami tika secināts, ka izvēli par labu brīvajam tirgum nopietni kavē pieejamās jaudas trūkums brīvajā tirgū būtisko jaudas daudzumu, kas rezervēti saskaņā ar EPL, dēļ. Ar EPL apmēram 60 % Ungārijas ražošanas jaudas bija piesaistīti regulētajam segmentam un *MVM*, un tikai pārējā jauda varēja reāli konkurēt, lai iegūtu jaunus patērētājus.

([72]) OV L 27, 30.1.1997., 20. lpp.

([73]) Publicēts 2006. gada 15. maijā.

(325) Rezervētā jauda, t. i., garantētie daudzumi, tik ilgā laikposmā arī rada šķēršļus jaunu dalībnieku ienākšanai vairumtirdzniecības tirgū, jo 60 % visas jaudas ir saistīti ar vienu (valstij piederošu) uzņēmumu ar pirkuma garantiju.

(326) Šajā saistībā Komisija arī ņem vērā Ungārijas Ekonomiskās konkurences biroja veiktās nozares izpētes rezultātus, kur nepārprotami secināts, ka EPL kavē konkurences tirgus attīstību, ierobežojot *de facto* tiesīgo patērētāju iespēju pāriet uz brīvo tirgu un atturot potenciālos vairumtirgotājus no ienākšanas tirgū ([74]).

(327) Turklāt jaudas nepietiekamības dēļ ārpus EPL pieauga cenas konkurences tirgū. Ievērojamais jaudas apjoms un būtiskie daudzumi, kas rezervēti saskaņā ar EPL, ietekmē cenas arī brīvajā tirgū.

(328) Saskaņā ar Reģionālā enerģētikas politikas pētniecības centra kvantitatīvo pētījumu par EPL ietekmi uz vairumtirdzniecības cenām Ungārijā ([75]) EPL dēļ pieauga cenas vairumtirdzniecības tirgū, pārsniedzot līmeni, kādu varētu sasniegt bez EPL. Kopumā šajā pētījumā arī apgalvots, ka EPL ir viens no galvenajiem faktoriem, kura dēļ radās tāda tirgus struktūra, kas ir "*nesaderīga ar brīva konkurences tirgus principiem*" ([76]). Šajā pētījumā kā risinājumu, lai Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū nodrošinātu brīvu konkurenci, faktiski ierosina izbeigt EPL darbību.

(329) Savā Enerģētikas nozares apsekojumā ([77]) Komisija arī novērtē EPL ietekmi uz konkurenci un tirdzniecību. Apsekojuma 467.–473. apsvērumā Komisija secina, ka "ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumi (EPL) ir vēl viens faktors, kas var ietekmēt daudzumus, kuri tiek regulāri pārdoti vairumtirdzniecības tirgū". Attiecībā uz Polijas EPL Komisija argumentē, ka "*tie* var būt būtisks šķērslis Polijas vairumtirdzniecības tirgus attīstībai". Tā arī apgalvo, ka "līdzīga situācija pastāv Ungārijā, *kur Magyar Villamos Muvek (MVM)* ir valsts sabiedrisko pakalpojumu vairumtirgotājs un elektroenerģiju iegādājas, izmantojot ilgtermiņa EPL, un pēc tam elektroenerģiju pārdod vietējiem mazumtirgotājiem. Ungārijas EPL sedz lielāko daļu šīs dalībvalsts vajadzību, kas var ietekmēt vairumtirdzniecību līdzīgi vai pat lielākā mērā, nekā iepriekš aprakstītie EPL Polijas vairumtirdzniecības tirgus kontekstā."

([74]) Ziņojuma secinājumu [*Összefoglalás*] 24. punkts.

([75]) Publicēts 2006. gada novembrī. Oriģinālais nosaukums ir "*A hosszú távú áramvásárlási szerződések megszűnésének hatása a villamos energia nagykereskedelmi árára*".

([76]) Citāts no pētījuma 2. punkta: "*összeegyeztethetetlen a versenypiaci működés elveivel*".

([77]) 2007. gada 10. janvāris; http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/.

(330) Tādējādi visos iepriekš minētajos dažādajos pētījumos secināts, ka EPL kropļo konkurenci un var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

(331) Ieinteresētās personas arī apgalvo, ka nav tiesa, ka pieejamas brīvās jaudas nepietiekamība rada konkurences kropļojumus, jo *MVM* jaudas izsoles parāda, ka uzņēmums pat nevarēja pārdot visus piedāvātos elektroenerģijas produktus.

(332) Tomēr salīdzinājums starp piedāvātajiem daudzumiem un sekmīgi izsolītiem produktiem ([78]) parāda, ka *MVM* pārdeva visus produktus gandrīz visās izsolēs. Gluži pretēji – lielākajā daļā gadījumu *MVM* nācās izmantot maksimālos 10 % papildu produktu, ko uzņēmums drīkstēja piedāvāt.

(333) Ieinteresētās personas arī iesniedza piezīmes, lai uzsvērtu, ka daudzi citi faktori ietekmēja tirdzniecību un sekmīgu brīvas konkurences attīstību Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū. Komisija acīm redzami piekrīt, ka EPL nav vienīgais faktors, kas ietekmē konkurenci un tirdzniecību. Visos iepriekš minētajos pētījumos arī atzīts, ka līdzvērtīgu ietekmi uz tirgus atvēršanu un faktiskajiem cenu līmeņiem rada arī liels skaits citu elementu (tiesību akti, ierobežota piekļuve pārrobežu jaudai, cenu attīstības starptautiskajos elektroenerģijas tirgos būtiska ietekme utt.). Tomēr visos šīs procedūras laikā Komisijai iesniegtajos un citādi tai pieejamos pētījumos, izņemot *AES-Tisza* iesniegto un pasūtīto pētījumu ([79]), nepārprotami atzīts, ka EPL būtiski ietekmē konkurenci un tirdzniecību.

(334) EPL paredzētā rezervētā jauda, obligātā patēriņa garantija un cenu noteikšanas mehānismi EPL iesaistītos ražotājus visā EPL darbības laikā aizsargā no komercriska, kas saistīts ar elektrostacijas darbību. Kā norādīts 211. apsvērumā, tas ietver risku saistībā ar elektroenerģijas ražošanas izmaksu svārstībām un jo īpaši ar kurināmā izmaksu svārstībām, risku saistībā ar galapatērētāju elektroenerģijas cenu svārstībām un risku saistībā ar galapatērētāju elektroenerģijas pieprasījuma svārstībām. Tā kā šie ir raksturīgi riski, ko elektroenerģijas ražotāji bez EPL uzņemtos paši, EPL kavē vienlīdzīgu konkurences apstākļu attīstību elektroenerģijas ražošanas nozarē un kropļo konkurenci.

([78]) Informācija pieejama Ungārijas Enerģētikas biroja tīmekļa vietnē: www.eh.gov.hu

([79]) Dr. *Theon van Dijk* pētījums, 2006. gada marts.

(335) Komisija arī atzīmē, ka vairums ražotāju, kas gūst labumu no EPL, ir iesaistīti lielās starptautiskās grupās, kuras darbojas vairākās dalībvalstīs. Konkurētspējas priekšrocības nodrošināšana šīm grupām neapšaubāmi ietekmē tirdzniecību un potenciāli kropļo konkurenci kopējā tirgū.

(336) Vairumā ieinteresēto personu novērtējumu attiecībā uz kritērijiem par ietekmi uz tirdzniecību un konkurences kropļošanu ir atsauces uz tirgus apstākļiem EPL slēgšanas laikā un jebkurā gadījumā uz tirgus apstākļiem pirms Ungārijas pievienošanās ES. Komisija nevar pieņemt šādu novērtējumu un šajā saistībā atsaucas uz šā lēmuma 156.–172. apsvērumu.

(337) Dažas ieinteresētās personas arī apgalvo, ka to EPL, ja tos apskata katru atsevišķi, neietekmē tirdzniecību, jo to elektrostacijas ražošanas jauda ir nebūtiska salīdzinājumā ar kopējo valsts ražošanas jaudu. Tā kā pamatprincips ir vienāds visos EPL (saražotās elektroenerģijas obligāta daudzuma pirkšanas pienākums, ražošanas jaudas rezervēšana, cena, kas sedz attaisnotās fiksētās un mainīgās izmaksas laikposmā no 15 līdz 27 gadiem), katrs EPL ietekmē tirgu. Tomēr pēc definīcijas šādu ietekmi daudzkārt palielina desmit EPL līdzāspastāvēšana Ungārijas tirgū. Jo vairāk jaudas ietver EPL, jo būtiskāka ir iepriekš aprakstītā ietekme.

(338) Ņemot vērā iepriekš aprakstīto, Komisija secina, ka iepriekš izklāstītie EPL noteikumi ietekmē tirdzniecību un potenciāli kropļo konkurenci.

(339) Lēmuma par procedūras uzsākšanu 3.1. punktā Komisija apšaubīja, vai *Paksi* elektrostacijas EPL ir valsts atbalsts, jo šīs elektrostacijas EPL galvenie principi atšķiras no pārējo EPL principiem. Tomēr pēc izmeklēšanas Komisija secina, ka iepriekš aprakstītais valsts atbalsta kritēriju novērtējums vienlīdz piemērojams *Paksi* EPL, jo arī šajā EPL pastāv tie paši pamatprincipi un konkrētā specifika, kas aprakstīta saskaņā ar attiecīgajiem kritērijiem.

(340) Pamatojoties uz iepriekš minēto novērtējumu, Komisija uzskata, ka EPL paredzētā pirkšanas pienākuma galvenie noteikumi, t. i., jaudas rezervēšana un obligātā patēriņa garantija, kas jānodrošina *MVM*, lai tiktu garantēta peļņa no elektrostaciju ieguldījumiem, aizsargājot tās pret elektrostacijas darbības komercriskiem, ir valsts atbalsts EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē. Šo valsts atbalstu veido jaudas rezervēšana, obligātā patēriņa garantija, uz jaudas maksas un elektroenerģijas maksas pamatots cenu noteikšanas mehānisms, kam jāsedz fiksētās, mainīgās un kapitāla izmaksas ilgā laika periodā, kas pārsniedz parasto komercpraksi.

7.4. **EPL piemērojamība pēc pievienošanās**

(341) Ieinteresētās personas apgalvo, ka Komisijai pēc pievienošanās nav jāizskata pasākumi, ko noteica saskaņā ar tiesību aktiem pirms pievienošanās. Tas atbilstu vispārējam atpakaļejoša spēka neesamības principam.

(342) Komisija nevar piekrist šim apgalvojumam. Visiem pasākumiem neatkarīgi no to atbilstības valsts noteikumiem pirms pievienošanās no pievienošanās dienas piemēro *acquis communautaire* noteikumus. Pievienošanās akta IV pielikumā paredzētie īpašie noteikumi par valsts atbalstu ir piemērojami atbalsta pasākumiem, pat ja tie tika noteikti saskaņā ar juridiskiem noteikumiem pirms pievienošanās.

(343) Pievienošanās akta IV.3. pielikuma 1. punktā par spēkā esošu atbalstu nosaka trīs pasākumu kategorijas: i) atbalsts, kas stājās spēkā pirms 1994. gada 10. decembra; ii) atbalsts, ko Komisija pārbaudījusi un kas ir iekļauts Pievienošanās līguma IV pielikumam pievienotajā sarakstā; un iii) atbalsts, ko Komisija apstiprinājusi saskaņā ar starpposma mehānisma procedūru. Jebkuri pasākumi, kas joprojām ir piemērojami pēc pievienošanās dienas un kuri ir valsts atbalsts un neietilpst nevienā no šīm trim kategorijām, pievienojoties tiek uzskatīti par jaunu atbalstu; tāpēc Komisijai ir visas pilnvaras aizliegt šo pasākumu piemērošanu, ja tie nav saderīgi ar kopējo tirgu. Šāda valsts atbalsta noteikumu piemērošana turpmākai ietekmei, ko rada pasākumi, kas joprojām ir piemērojami pēc pievienošanās, neietver EK valsts atbalsta noteikumu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, un jebkurā gadījumā to regulē Pievienošanās akts.

(344) Pievienošanās akta IV.3. pielikuma 2. punktā ir definēts "starpposma mehānisms". Tajā ir paredzēts tiesisks regulējums atbalsta shēmu un individuālu atbalsta pasākumu novērtēšanai, kurus īsteno jaunā dalībvalstī pirms pievienošanās un kuri joprojām ir piemērojami pēc pievienošanās.

(345) Ieinteresētās personas apgalvo, ka tā kā Kopienas valsts atbalsta noteikumi ir piemērojami tikai no pievienošanās dienas, vienīgi tos atbalsta pasākumus, kas nodrošina papildu labumu pēc pievienošanās, var uzskatīt par piemērojamiem pēc pievienošanās. Tās apgalvo, ka EPL nenodrošina papildu labumu pēc pievienošanās, jo to cenu formulas tika noteiktas pirms pievienošanās, tādēļ valsts finansiālais risks bija pilnībā zināms pirms pievienošanās.

(346) Komisijai ir šādi novērojumi. EPL darbības termiņi beidzas laikposmā no 2010. līdz 2024. gadam, t. i., pēc pievienošanās. Tikai īpašos izņēmuma gadījumos Komisija ir uzskatījusi, ka atbalsta pasākums, kas joprojām ir spēkā esošs pēc pievienošanās, Pievienošanās akta izpratnē nav atbalsts, kas joprojām piemērojams pēc pievienošanās. Šādu izņēmuma gadījumu praksi, tāpat kā izņēmumus, tiesību aktos tomēr nevar interpretēt *stricto sensu*, lai izvairītos no tādu pasākumu neiekļaušanas Komisijas valsts atbalsta kontroles noteikumos, kurus Pievienošanās aktā paredzēts iekļaut šādas kontroles darbības jomā.

(347) Šajā sakarā Komisija savā praksē ([80]) patiesi ir uzskatījusi, ka atbalsta pasākumi, attiecībā uz kuriem valsts ekonomiskais risks bija precīzi zināms pirms pievienošanās, nebija piemērojami pēc pievienošanas Pievienošanās akta IV pielikuma izpratnē.

"Precīzs valsts ekonomiskais risks"

(348) Valsts finansiālais risks saistībā ar EPL nav ierobežots ar maksimālu summu, tāpat kā to nevarēja precīzi aprēķināt pirms pievienošanās attiecībā uz visu EPL darbības laiku.

(349) Gluži pretēji, valsts ekonomiskais risks saistībā ar EPL ir atkarīgs no parametriem, kuru turpmāka attīstība nebija zināma pievienošanās brīdī. Turklāt EPL ražotājiem nodrošināja aizsardzību pret izmaksu svārstībām, kas nebija saistītas ar veiktiem pirmspievienošanās darījumiem vai notikumiem, bet attiecās uz turpmāku attīstību un tādēļ pievienošanās brīdī nebija zināmas.

(350) Jo īpaši to, ka valsts risks saistībā ar EPL nebija zināms pievienošanās brīdī un ka valsts bija atbildīga arī pēc pievienošanās, parāda turpmāk aprakstītie apstākļi.

(351) Pirmkārt, elektroenerģijas precīzās cenas, par kurām elektroenerģijas ražotāji pārdod elektroenerģiju *MVM*, nebija noteiktas atsevišķos EPL. Cenas ir aprēķinātas, izmantojot formulu, kas sastāv no vairākiem parametriem, kuri svārstās neparedzamā veidā.

(352) EPL cenu formulas ietver jaudas maksu un elektroenerģijas maksu, kā arī citas dažādas papildu maksas atkarība no ražotāja.

(353) Formulas vienīgi nosaka pieļaujamās izmaksas un maksas katrā izmaksu kategorijā un šīs izmaksu kategorijas nozīmi cenā.

(354) Paši ražotāji un *MVM* atzīst savos novērojumos, ka konkrētu izmaksu kategorijas precīza darbības joma bija precīzāk jānosaka sarunās ar *MVM*.

(355) Liela daļa EPL atzīto izmaksu kategoriju ir mainīgās izmaksas, un tās nevarēja būt precīzi zināmas pirms pievienošanās. Piemēram:

(356) *Jaudas maksa*

Šajā izmaksu kategorijā ir ņemta vērā gan garantētā jauda, gan *MVM* faktiski izmantotā jauda. Šī izmaksu kategorija ir cita starpā atkarīga no gada, mēneša un nedēļas plānošanas. Visi EPL atsaucas uz periodiskās plānošanas noteikumiem, un precīza galīgā cena ir atkarīga no gada, mēneša un nedēļas plāniem katrā EPL. Pēc definīcijas šīs izmaksu kategorijas nevar iepriekš precīzi noteikt. Puses, piemēram, nevar savos plānos paredzēt "jaudas pārpalikumus" attiecīgajā periodā. Kopējā cena, kas jāsedz *MVM*, noteikti būs atkarīga no tādiem citiem parametriem kā laika apstākļi, kas ietekmē pieprasījumu pēc elektroenerģijas.

Šī izmaksu kategorija ir atkarīga arī no HUF valūtas kursa.

(357) *Elektroenerģijas maksa*

Šī izmaksu kategorija pirmām kārtām ir atkarīga no kurināmā izmaksām. Šīs izmaksas svārstās atbilstīgi tirgus noteikumiem un nav pušu kontrolē. Izmaksas saistībā ar kurināmā izmaksu attīstību nav ierobežotas ar konkrētu maksimālo summu EPL.

Precīza elektroenerģijas maksas summa, kas sedzama konkrētā laika periodā, protams, ir atkarīga arī no konkrētajiem daudzumiem, kuri pārdoti *MVM* un kurus var aprēķināt tikai *a posteriori*.

(358) *Papildu maksa (attiecīgos gadījumos)*

Daži EPL paredz papildu maksu par rezervētu, bet neizmantotu jaudu. Šīs maksas precīzu summu pēc definīcijas nevar noteikt iepriekš.

(359) Vairumā EPL paredzēta piešķiršanas un atņemšanas (*bonus*/*malus*) sistēma, ar kuru ražotājiem pienākas papildatlīdzība (*bonus*), ja tie darbojas ar lielāku jaudu maksimālas slodzes periodos, nekā paredzēts EPL, vai saražo vairāk elektroenerģijas. Atlīdzības samazināšana (*malus*) ir paredzēta, ja ražotājs nodrošina mazāku jaudu, nekā paredzēts EPL un gada/mēneša plānos.

(360) Šie aprēķini, tāpat kā iepriekš uzskaitītie citi aprēķini, ir pamatoti uz periodiskiem darbības plāniem un ir atkarīgi arī no paša ražotāja rīcības. Tos nekādā gadījumā nevar definēt iepriekš.

([80]) Sk., piemēram, Komisijas 2004. gada 28. janvāra lēmumu par valsts atbalstu CZ 14/2003 – Čehijas Republika *"Česka spořitelna, a.s."*.

(361) No iepriekš aprakstītā var secināt, ka precīzas galīgās cenas noteikšana par elektroenerģijas pirkšanu līgumos ar darbības laiku no 15 līdz 27 gadiem ir tehniski neiespējama. Precīzā cenā ņem vērā periodiskos ražošanas plānus, tā ir atkarīga no elektroenerģijas pieprasījuma, no līgumslēdzēju pušu rīcības, no kurināmā cenām utt.

(362) Pat ja ne visi šie argumenti ir piemērojami visiem EPL (jo pieļaujamo izmaksu kategorijas ir zināmā mērā atšķirīgas atkarībā no EPL), visi EPL ietver cenas elementus, ko nav iespējams precīzi noteikt iepriekš.

(363) Ņemot vērā iepriekš aprakstīto, Komisija uzskata, ka cenas noteikšanas formulas esība nenodrošina pietiekamus griestus valsts ekonomiskajam riskam. Tas vien, ka formula ietver vairākus mainīgus parametrus, padara par neiespējamu pietiekami precīzi noteikt valsts risku nākotnes līmenī.

(364) Papildu arguments ir tāds, ka *MVM* finansiālais risks saistībā ar EPL ir lielā mērā atkarīgs no pieprasījuma. Tas ir vienāds ar starpību starp iepirkuma cenu saskaņā ar EPL un ieņēmumiem, ko *MVM* var iegūt, pārdodot elektroenerģiju. Cena, par kādu *MVM* pārdod savu elektroenerģiju, nav paredzama. Tā ir atkarīga no konkrētajiem ieņēmumiem, ko *MVM* gūst no pārdotās elektroenerģijas saskaņā ar līgumiem, kuri noslēgti ar reģionālajiem sadales uzņēmumiem, izsoļu, konkursu un tirdzniecības Tirgus placī [*Piactér*] rezultātiem. Šo cenu ietekmē arī periodiska cenu regulēšana un tirgus pieprasījuma svārstības. Tas palielina valsts riska neparedzamību saistībā ar EPL. Var pat būt tā, ka konkrēta elektroenerģijas minimuma obligātais iepirkums, kā to paredz EPL, pārsniedz *MVM* faktiskās vajadzības, jo īpaši pēc enerģētikas tirgus pilnīgas liberalizācijas 2008. gada janvārī. Elektroenerģijas pārpalikums var radīt pat vēl augstākas nezināmās izmaksas, kas turpina paaugstināt valsts riska neprognozējamību saistībā ar EPL.

(365) Tādēļ *MVM* maksājumi elektroenerģijas ražotājiem pēc pievienošanās nav tikai daļu apmaksa, nepārsniedzot kopumā fiksētu maksimālo summu, kas noteikta pirms vienošanās.

(366) Tādējādi šā lēmuma novērtējumā ietvertie EPL ir piemērojami pēc pievienošanās Pievienošanās akta IV pielikuma 3. punkta nozīmē.

7.5. **EPL kā "jauns atbalsts" attiecībā pret "esošu atbalstu"**

(367) Saskaņā ar Pievienošanās akta IV pielikuma 3. pantu, "ja Komisija – trīs mēnešos pēc pilnīgas informācijas saņemšanas par esošo atbalsta pasākumu vai pēc tāda jaunās dalībvalsts paziņojuma saņemšanas, kurā tā informē Komisiju, ka uzskata sniegto informāciju par pilnīgu, jo pieprasītā papildu informācija nav pieejama vai ir jau sniegta – neiebilst pret to, pamatojoties uz nopietnām šaubām par pasākuma saderību ar kopējo tirgu, tad uzskata, ka Komisijai nav iebildumu pret to".

(368) Pamatojoties uz šo pantu, dažas ieinteresētās personas argumentē, ka Komisija ir nokavējusi šo trīs mēnešu termiņu pēc Ungārijas 2004. gada 31. marta paziņojuma, un tādēļ Komisija ir netieši apstiprinājusi šo pasākumu saskaņā ar starpposma procedūru.

(369) Šajā sakarā pirmām kārtām ir jāuzsver, ka saistībā ar starpposma procedūru 2004. gada 31. marta paziņojuma temats bija Dekrēts par *MVM* piešķirtajām kompensācijām, nevis EPL. Ungārija paziņojumu atsauca, un Komisija vēlāk sāka lietu NN par EPL (sk. šā lēmuma 1. nodaļu).

(370) Jebkurā gadījumā, kā parādīts turpmākajā tabulā, ieinteresēto personu minētais trīs mēnešu termiņš nav beidzies.

Notikums	Datums	Termiņš pēc informācijas saņemšanas
Ungārijas paziņojums	31.3.2004.	
Komisijas jautājumi	29.4.2004.	29 dienas
Ungārijas atbildes	4.6.2004.	
Komisijas jautājumi	10.8.2004.	2 mēneši un 6 dienas
Ungārijas atbildes	21.10.2004.	
Komisijas jautājumi	17.1.2005.	2 mēneši un 27 dienas
Ungārijas atbildes	7.4.2005.	
Ungārija atsauc paziņojumu	15.4.2005.	8 dienas

(371) Papildus iepriekš minētajai sarakstei 2004. gada 15. jūlijā, 2004. gada 30. novembrī un 2005. gada 12. janvārī notika Komisijas un Ungārijas iestāžu pārstāvju personiskas tikšanās.

(372) Attiecībā uz šo procedūru Komisija šeit novērtē, vai EPL ietver esošu vai jaunu atbalstu, pamatojoties uz Pievienošanās aktu un Procedūras regulu.

(373) Saskaņā ar Pievienošanās akta IV pielikuma 3. nodaļu visus pasākumus, kas stājās spēkā pirms pievienošanās un ir joprojām piemērojami pēc tās, kā arī ir valsts atbalsts un neietilpst nevienā no turpmāk uzskaitītajām kategorijām, kopš pievienošanās brīža uzskata par jaunu atbalstu EK līguma 88. panta 3. punkta nozīmē.

(374) Šajā lēmumā ietvertie EPL stājās spēkā laikposmā no 1995. līdz 2001. gadam, kas ir pirms Ungārijas pievienošanās ES (2004. gada 1. maijs). Šis lēmums attiecas tikai uz tiem EPL, kas bija spēkā pievienošanās brīdī. Lēmums neietver nevienu EPL, kura darbības laiks tika pārtraukts pirms šā datuma. Visu papildu iemeslu dēļ, kuri minēti iepriekš 7.4. punktā, pasākums ir piemērojams pēc pievienošanās Pievienošanās akta nozīmē.

(375) Trīs Pievienošanās līgumā minētās esoša atbalsta kategorijas ir šādas:

1. Atbalsta pasākumi, kas stājās spēkā līdz 1994. gada 10. decembrim.

   Visus EPL parakstīja un tie stājās spēkā pēc 1994. gada 10. decembra.

2. Atbalsta pasākumi, kas bija ietverti esošo atbalsta pasākumu sarakstā, kurš pievienots Pievienošanās līgumam.

   Ne EPL kopumā, ne arī kāds atsevišķs EPL netika iekļauts Pievienošanās akta IV pielikuma papildinājumā, kas minēts IV pielikuma 3. nodaļas 1. punkta b) apakšpunktā un kurā ietverts esošā atbalsta pasākumu saraksts.

3. Atbalsta pasākumi, kurus pirms pievienošanās dienas novērtējusi dalībvalsts valsts atbalsta iestāde un kuri atzīti par atbilstīgiem Kopienas tiesību aktiem, un pret kuriem Komisija nav izteikusi iebildumus, pamatojoties uz nopietnām šaubām par pasākumu saderību ar kopējo tirgu saskaņā ar Pievienošanās aktā noteikto procedūru, tā saucamo "starpposma procedūra" (sal. ar Pievienošanās akta IV pielikuma 3. nodaļas otro punktu).

   Komisijai netika iesniegts neviens EPL saskaņā ar tā saucamo starpposma procedūru.

(376) Ņemot vērā to, ka EPL neietilpst nevienā no esoša atbalsta kategorijām, kas uzskaitītas Pievienošanās aktā, tie kopš pievienošanās brīža ir jauns atbalsts.

(377) Komisija atzīmē, ka šis iedalījums kategorijās ir arī saskaņā ar Procedūras regulas 1. panta b) punkta v) apakšpunkta pēdējo teikumu. Šajā pantā teikts, ka, ja pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Kopienas tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju (šajā gadījumā enerģētikas tirgus liberalizācija saskaņā ar Direktīvu 96/92/EK, kas Ungārijā stājās spēkā dienā, kad tā pievienojās Eiropas Savienībai), tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par esošu atbalstu, t. i., tie jāuzskata par jaunu atbalstu.

(378) *Budapesti* elektrostacija apgalvo, ka nav jāpiemēro šis Procedūras regulas 1. panta b) punkta v) apakšpunkta pēdējais teikums. Elektrostacija atsaucas uz *Alzetta Mauro* spriedumu ([81]), apgalvojot, ka atbalsts, kas piešķirts tirgū, kurš sākotnēji nebija atvērts konkurencei, pirms tā liberalizācijas, ir uzskatāms par esošu atbalstu kopš liberalizācijas brīža.

(379) Komisija nevar pieņemt šo argumentu. Kā jau norādīts iepriekš, Komisija uzskata, ka Pievienošanās aktā iekļauto valsts atbalsta noteikumu nolūks tieši bija nodrošināt, ka Komisija pārskata pasākumus, kas var izkropļot konkurenci starp dalībvalstīm, sākot no pievienošanās brīža. Pretēji tam, kā tas bija noteikts pievienošanās aktos, kuri noslēgti līdz 2004. gada 1. maijam, Pievienošanās akts, ko parakstīja 2004. gada 1. maijā, bija izstrādāts tā, lai pasākumus par esošu atbalstu varētu atzīt trijos iepriekš aprakstītajos konkrētajos gadījumos. *Alzetta Mauro* spriedums neattiecas uz pasākumu, kas ietverts Pievienošanās aktā, tādēļ šajā saistībā to nevar atzīt par piemērojamu EPL, kuri tiek novērtēti. Turklāt *Alzetta Mauro* spriedums attiecas uz situāciju, kas norisinājusies pirms Regulas (EK) Nr. 659/1999 stāšanās spēkā.

(380) *Budapesti* elektrostacija arī apgalvo, ka 1. panta b) punkta v) apakšpunkts nav piemērojams individuāliem atbalsta pasākumiem, "jo individuāli atbalsta pasākumi netiek tieši minēti". Komisija nevar pieņemt šo argumentu. Nav pamata, kādēļ atsauce uz "atbalstu" un "konkrētiem pasākumiem" neattiektos gan uz individuālu atbalstu, gan atbalsta shēmām. Regulas (EK) Nr. 659/1999 4. pants konsekventi atsaucas uz paziņotiem "pasākumiem", taču Komisija pieņem, ka ieinteresētā persona neapstrīdētu ka 4. pants reglamentē tikai paziņotu atbalsta shēmu iepriekšēju pārbaudi.

(381) Tādēļ, pamatojoties uz Pievienošanās aktu un Procedūras regulu, Komisija secina, ka EPL ir jauns atbalsts.

([81]) Sk. 32. zemsvītras piezīmi.

7.6. **Komisija nevar izbeigt likumīgi noslēgtus privāttiesību līgumus ("pacta sunt servanda") – Juridiskā nenoteiktība – Proporcionalitāte**

(382) Šajā saistībā Komisija vēlas atbildēt uz piezīmēm, ko iesniegušas ieinteresētās personas par to, ka Komisija nevar izbeigt privāttiesību līgumu, jo saskaņā ar ieinteresēto personu teikto šis rezultāts būtu pretrunā juridiskās noteiktības principam un proporcionalitātes prasībai.

(383) Komisija noraida šos argumentus. Atbalsta veids (privāttiesību līgums, kā tas ir EPL gadījumā) nav būtisks no valsts atbalsta viedokļa; pasākuma ietekmei ir būtiska nozīme tikai Komisijas analīzē. Ja privāttiesību līguma noteikumi vienai no pusēm rada nelikumīgu un nesaderīgu valsts atbalstu, dalībvalstij ir jāizbeidz šādi noteikumi. Komisijai ir jāliek izbeigt nelikumīgi un nesaderīgi valsts atbalsta pasākumi, pat ja valsts atbalsts ir tik būtiska līguma sastāvdaļa, ka tā pārtraukšana faktiski ietekmē paša līguma spēkā esību.

(384) Attiecībā uz juridisko noteiktību Komisijai ir šādi novērojumi. Eiropas noīgums, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Ungārijas Republiku, no otras puses, kas bruģēja ceļu uz pievienošanos, tika parakstīts 1991. gada 16. decembrī un stājās spēkā 1994. gada 1. februārī, proti, pirms EPL noslēgšanas. Ungārija oficiāli iesniedza pieteikumu par pievienošanos 1994. gada 31. martā. Laikā, kad puses noslēdza EPL (no 1995. līdz 2001. gadam), saskaņā ar Eiropas noīgumu Ungārijai jau bija pienākums saskaņot konkurences noteikumus ar EK līgumu. Bija arī skaidrs, ka EPL tika parakstīti uz tik ilgu laiku, lai to termiņš nebeigtos pirms Ungārijas pievienošanās Eiropas Savienībai.

(385) Ungārija Pievienošanās līgumu parakstīja 2003. gada 16. aprīlī ([82]). Pievienošanās līgums stājās spēkā 2004. gada 1. maijā. Saskaņā ar Pievienošanās līguma 2. punktu sākotnējo līgumu un sekundāro tiesību aktu noteikumi Ungārijai kļūst saistoši kopš pievienošanās dienas. Tādējādi tā saucamie *acquis communautaire* ir piemērojami visām līgumsaistībām jaunajās dalībvalstīs, un jebkādi šā noteikuma izņēmumi var izrietēt tikai no paša Pievienošanās līguma. Līgumam pievienotais Pievienošanās akts un tā pielikumi nenodrošina nekādus izņēmumus saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem, kas atbrīvotu EPL vai enerģētikas nozari kopumā no ES valsts atbalsta tiesību aktu tiešas piemērošanas.

(386) Tādēļ Komisijai ir saistošs pienākums piemērot ES konkurences tiesību aktus Ungārijai tādā pašā veidā, kā tā tos piemēro citām dalībvalstīm attiecībā uz enerģētikas nozari. Pretēji ieinteresēto personu argumentiem Komisija uzskata, ka juridisku nenoteiktību kopējā enerģētikas tirgū drīzāk radītu valsts atbalsta noteikumu nepiemērošana EPL. Dalībvalsts uzņemšana patiešām var ietvert situācijas, kurās tādu pasākumu, kas nepārkāpj vietējos tiesību aktus pirms pievienošanās, var klasificēt kā valsts atbalstu pēc pievienošanās un kā tādam piemērot Komisijas valsts atbalsta kontroli.

(387) Komisija tādējādi neatrada nevienu pieņemamu argumentu ieinteresēto personu apsvērumos, lai izskaidrotu, kādēļ procedūra nav saderīga ar juridiskās noteiktības principu.

7.7. **Saderības novērtējums**

(388) EK līguma 87. panta 1. punkts paredz vispārēju valsts atbalsta aizliegumu Kopienā.

(389) EK līguma 87. panta 2. un 3. punkts paredz izņēmumus no šā vispārīgā noteikuma, ka šāds atbalsts nav saderīgs ar kopējo tirgu, kā noteikts 87. panta 1. punktā.

(390) EK līguma 87. panta 2. punktā minētie izņēmumi nav piemērojami šajā lietā, jo šis atbalsts nav sociāls atbalsts, tas nav piešķirts individuāliem patērētājiem, tas nav paredzēts, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi, un tas nav atbalsts, ko sniedz tautsaimniecībai dažos Vācijas Federatīvās Republikas apvidos, kurus iespaidojusi Vācijas sadalīšana.

(391) Papildu izņēmumi ir noteikti EK līguma 87. panta 3. punktā.

(392) Līguma 87. panta 3. punkta a) apakšpunktā noteikts, ka "atbalstu, kas veicina ekonomikas attīstību apgabalos, kur dzīves līmenis ir ārkārtīgi zems vai kur valda liels bezdarbs", var atzīt par saderīgu ar kopējo tirgu. Pievienošanās datumā par šādu apgabalu varēja atzīt visu Ungārijas teritoriju, un lielākā daļa tās reģionu joprojām var saņemt šādu atbalstu ([83]).

([82]) OV L 236, 23.9.2003.

([83]) Reģionālā atbalsta programma Ungārijai, ko Komisija apstiprināja 2006. gada 13. septembrī un kas publicēta OV C 256, 24.10.2006., 7. lpp.

(393) Komisija ir pieņēmusi pamatnostādnes šāda atbalsta novērtēšanai. Kad Ungārija pievienojās ES, spēkā bija Valstu reģionālā atbalsta pamatnostādnes ([84]) ("bijušās pamatnostādnes par valstu reģionālo atbalstu"). Šīs pamatnostādnes arī noteica reģionālā atbalsta novērtēšanu, ņemot vērā EK līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Laika posmam pēc 2007. gada 1. janvāra Komisija pieņēma jaunas pamatnostādnes par reģionālo atbalstu ([85]) ("jaunās reģionālā atbalsta pamatnostādnes")

(394) Saskaņā ar abām reģionālā atbalsta pamatnostādnēm valsts atbalstu principā varēja atļaut tikai ieguldījumu izmaksām ([86]). Saskaņā ar abām pamatnostādnēm:

(395) "Reģionālais atbalsts, kura mērķis ir samazināt kāda uzņēmuma kārtējos izdevumus (darbības atbalsts), parasti ir aizliegts. Izņēmuma kārtā šādu atbalstu tomēr var piešķirt reģioniem, kam ir tiesības uz atbalstu saskaņā ar 87. panta 3. punkta a) apakšpunkta atkāpi, ar nosacījumu, ka i) to attaisno šā atbalsta devums reģiona attīstībai un veids, un ii) tā apjoms ir proporcionāls trūkumiem, ko ar šo atbalstu paredzēts mazināt. Dalībvalstu ziņā ir pierādīt, ka trūkumi pastāv, kā arī novērtēt to nozīmi" ([87]).

(396) Šo atbalstu nevar uzskatīt par ieguldījumu atbalstu. Ieguldījumu atbalstu nosaka, izmantojot iespējamo attiecināmo izmaksu sarakstu, kas norādīts abās reģionālā atbalsta pamatnostādnēs. Maksājumi saskaņā ar EPL neapšaubāmi sedz vēl arī citas izmaksas. Visspilgtākais piemērs ir tas, ka EPL garantē to kurināmā izmaksu segšanu, kuras ir saistītas ar elektrostaciju darbību. EPL arī ietver personāla izmaksas. Ir acīmredzami, ka šīs izmaksas nav attiecināmas saistībā ar ieguldījumu atbalstu. Gluži pretēji, tās atbilst dalībnieka kārtējiem izdevumiem un tādēļ ir jāiekļauj darbības izmaksās, kā noteikts abās reģionālajās pamatnostādnēs.

(397) Attiecībā uz darbības atbalstu ne Ungārijas iestādes, ne ieinteresētās personas nekad nav pierādījušas nekādas reģionālas problēmas saistībā ar konkrētajiem reģioniem, ko risinātu EPL, un tās nav arī parādījušas šādu problēmu atbalsta līmeņa proporcionalitāti.

(398) Turklāt abās reģionālā atbalsta pamatnostādnēs ir paredzēts, ka jebkurā gadījumā darbības atbalsts ir pakāpeniski samazināms un laika ziņā ierobežots. Ar EPL piešķirtais atbalsts netiek pakāpeniski samazināts, un ilgums no 15 līdz 27 gadiem daudzkārt pārsniedz abās pamatnostādnēs atļauto. EPL arī neattiecas ne uz vienu konkrētu izņēmumu, kas noteikts reģionālā atbalsta pamatnostādnēs, un ne Ungārijas iestādes, ne ieinteresētās personas ne reizi nav mēģinājušas to pierādīt.

(399) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka atbalsts neatbilst izņēmumam, kas paredzēts EK līguma 87. panta 3. punkta a) apakšpunktā.

(400) EK līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunktā noteikts, ka "atbalstu, kas veicina kāda svarīga projekta īstenojumu visas Eiropas interesēs vai novērš nopietnus traucējumus kādas dalībvalsts tautsaimniecībā," var atzīt par saderīgu ar kopējo tirgu.

(401) Komisija atzīmē, ka šis atbalsts nav paredzēts, lai veicinātu kāda svarīga projekta īstenojumu visas Eiropas interesēs.

(402) Tāpat Komisija nav atradusi liecības, kā tas paredzēts, lai novērstu nopietnus traucējumus Ungārijas tautsaimniecībā. Komisija atzīst, ka elektroenerģija ir svarīgs produkts jebkuras dalībvalsts tautsaimniecībā un ka divdesmitā gadsimta 90. gados Ungārijā bija nepieciešamība modernizēt šo nozari.

(403) Tomēr Komisija uzskata, ka jēdziens "nopietni traucējumi kādas dalībvalsts tautsaimniecībā" attiecas uz daudz nopietnākiem gadījumiem un tos nevar piemērot līgumiem, kas paredz parastu elektroapgādi. Turklāt Komisija atzīmē, ka šis jēdziens ietver zināmu steidzamības iezīmi, kas ir nesaderīga ar EPL.

(404) Ne Ungārijas iestādes, ne ieinteresētās personas nemēģināja pierādīt, ka EPL atbilstu EK līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunktam.

(405) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka atbalsts neatbilst izņēmumam, kas paredzēts EK līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunktā.

(406) EK līguma 87. panta 3. punkta d) apakšpunktā noteikts, ka atbalstu, kas veicina kultūru un kultūras mantojuma saglabāšanu, var atzīt par saderīgu ar EK līgumu, ja tāds atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus un konkurenci Kopienā tiktāl, ka tas ir pretrunā kopīgām interesēm. Šis pants acīmredzami nav piemērojams EPL.

(407) Līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunktā paredz valsts atbalsta atļaušanu, lai veicinātu konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgām interesēm. Komisija ir izstrādājusi vairākas pamatnostādnes un paziņojumus, kuros paskaidrots, kā jāpiemēro šajā pantā paredzētais izņēmums.

([84]) OV C 74, 10.3.1998., 9. lpp.
([85]) OV C 54, 4.3.2006., 13. lpp.
([86]) Bijušo pamatnostādņu par valstu reģionālo atbalstu 4.15. punkts un jauno reģionālā atbalsta pamatnostādņu 5. punkts.
([87]) Citāts ir no jauno reģionālā atbalsta pamatnostādņu 5. punkta.

(408) Attiecībā gan uz vecajām, gan jaunajām pamatnostādnēm EPL nesaderība ar šīm pamatnostādnēm ir iepriekš norādīta 393. līdz 398. apsvērumā.

(409) Komisija atzīmē, ka vides pamatnostādnes, kas bija piemērojamas laikā, kad Ungārija pievienojās ES ([88]), tāpat kā reģionālā atbalsta pamatnostādnes pirmām kārtām atļauj ieguldījumu atbalstu. Darbības atbalsts ir ierobežots, piemērojot to konkrētiem mērķiem. Pirmais atbalsta veids paredzēts atkritumu apsaimniekošanai un energoefektivitātei (E.3.1. iedaļa), un tas ir paredzēts ilgākais uz pieciem gadiem. Otro atbalsta veidu piešķir nodokļu samazinājumu vai atbrīvojumu veidā no tiem (E.3.2. iedaļa). Trešais atbalsta veids paredzēts atjaunojamiem enerģijas avotiem (E.3.3. iedaļa). Ir acīmredzams, ka neviens no šiem nosacījumiem šajā gadījumā nav piemērojams.

(410) Ceturtais un pēdējais darbības atbalsta veids, ko var atļaut, ir atbalsts kombinētai elektroenerģijas un siltuma ražošanai, turpmāk "koģenerācija" (E.3.4. iedaļa). Daži no iesaistītajiem ražotājiem ražo siltumu un elektroenerģiju. Tomēr EPL neatbilda vides pamatnostādņu 66. punktam un attiecīgi nevienas iespējas nosacījumiem, kas minēti no 58. līdz 65. punktā. Viens no 66. punktā izklāstītajiem nosacījumiem ir tas, ka pasākums dod labumu attiecībā uz vides aizsardzību tāpēc, ka pārveides efektivitāte ir īpaši augsta, ka pasākums ļaus samazināt enerģijas patēriņu vai ka ražošanas process mazāk kaitēs videi. Nekas no Komisijai pieejamās informācijas neliecina par šā nosacījuma ievērošanu.

(411) Turklāt trīs iespējas, ko dalībvalstis var izmantot, lai koģenerācijai piešķirtu darbības atbalstu, ir šādas:

— 1. iespēja: atbalsts, lai sniegtu kompensāciju par koģenerācijas staciju ražošanas izmaksu un saražotās enerģijas tirgus cenas starpību,

— 2. iespēja: tirgus mehānismu ieviešana, piemēram, zaļo sertifikātu vai piedāvājumu ieviešana,

— 3. iespēja: atbalsts, lai sniegtu kompensāciju par novērstām ārējām izmaksām, kas ir vides izmaksas, kuras sabiedrībai būtu jāsedz, ja tādu pašu enerģijas daudzumu ražotu tāda stacija, kas ražošanā neizmanto koģenerācijas metodi,

— 4. iespēja: atbalsts, kas nav ilgāks par pieciem gadiem – mainīgs vai ierobežots līdz 50 % no attiecināmajām izmaksām.

([88]) Kopienas pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai (OV C 37, 3.2.2001., 3. lpp.).

(412) Ir acīmredzams, ka EPL neatbilst 2. un 3. iespējas nosacījumiem. Tie arī neatbilst 1. iespējas nosacījumiem, jo saražotās enerģijas tirgus cena netiek izmantota, lai aprēķinātu atbalsta summu. Saskaņā ar noteiktu EPL piešķirtās atbalsta summas nav atkarīgas no citu elektroenerģijas ražotāju piedāvātajām cenām, bet tikai no attiecīgā ražotāja ieguldījumu un darbības izmaksām.

(413) Turklāt ne Ungārija, ne kāds no attiecīgajiem ražotājiem faktiski nav mēģinājis pierādīt saderību, pamatojoties uz šiem pantiem, un nav pierādījis, ka elektrostacijas atbilstu vides pamatnostādņu kritērijiem par darbības atbalstu koģenerācijai.

(414) Komisija 2008. gada 23. janvārī pieņēma jaunas pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai ([89]). Šīs jaunās pamatnostādnes arī pieļauj darbības atbalstu vienīgi saistībā ar energotaupību, koģenerāciju, atjaunojamo enerģijas avotu izmantošanu un nodokļu samazinājumu un atbrīvojumu no tiem. Kā minēts iepriekš, neviens no šiem noteikumiem neattiecas uz EPL.

(415) Saistībā ar koģenerāciju, piešķirot šādu atbalstu, dalībvalstis var izmantot trīs iespējas:

— 1. iespēja: atbalsts, lai sniegtu kompensāciju par koģenerācijas staciju ražošanas izmaksu un saražotās enerģijas tirgus cenas starpību,

— 2. iespēja: tirgus mehānismu ieviešana, piemēram, zaļo sertifikātu vai piedāvājumu ieviešana,

— 3. iespēja: atbalsts, kas nav ilgāks par pieciem gadiem, tas pakāpeniski samazinās vai ir ierobežots līdz 50 % no attiecināmajām izmaksām.

EPL neatbilst nevienam šo iespēju nesacījumam. Ne Ungārija, ne elektroenerģijas ražotāji nav snieguši nekādus pierādījumus par šo jauno vides pamatnostādņu kritēriju ievērošanu.

(416) No pamatnostādnēm un paziņojumiem, ko Komisija izstrādāja, lai izskaidrotu, kā tieši tā piemēros 87. panta 3. punkta c) apakšpunktā ietverto izņēmumu, šajā gadījumā varētu piemērot vienīgi balasta izmaksu metodiku (sk. 26. apsvērumu).

([89]) OV C 82, 1.4.2008., 1. lpp.

(417) Balasta izmaksu metodika attiecas uz atbalstu, kas piešķirts tirgū vēsturiski pārstāvētiem uzņēmumiem, kuri ieguldīja elektrostacijās pirms elektroenerģijas nozares liberalizācijas un kuriem varētu būt grūtības kompensēt ieguldījumu izmaksas liberalizētā tirgū. Tā kā viena no EPL būtiskākajām iezīmēm ir atļauja noteiktiem uzņēmumiem, kuri ieguldīja elektroenerģijas ražošanas līdzekļos pirms elektroenerģijas nozares liberalizācijas, turpināt gūt labumu no ienākumu garantijas, kas nodrošina peļņu no ieguldījuma, balasta izmaksu metodika ir jāuzskata par būtisku faktoru EPL saderības novērtēšanai.

(418) Komisija atzīmē, ka ne Ungārijas iestādes, ne kāds no attiecīgajiem elektroenerģijas ražotājiem savos apsvērumos nav pierādījis, ka paši EPL atbilstu balasta izmaksu metodikas kritērijiem. Patiesībā lielākā daļa ražotāju secina, ka EPL ir komerciāli līgumi, kas noslēgti krietni pirms metodikas izstrādes, un kompensācijas mehānisma kritēriji vienkārši ir neatbilstoši, lai novērtētu EPL.

(419) Balasta izmaksu metodikas galvenais mērķis ir palīdzēt enerģētikas nozarei pāriet uz liberalizētu tirgu, ļaujot elektroenerģijas nozares uzņēmumiem pielāgoties konkurences ieviešanai ([90]).

(420) Šajā metodikā ir izklāstīti principi, kurus Komisija piemēro, lai novērtētu tādus atbalsta pasākumus, kas paredzēti, lai sniegtu kompensāciju par saistību vai garantiju izmaksām, un ko, iespējams, vairs nevar piemērot, ņemot vērā elektroenerģijas tirgus liberalizāciju. Šādas saistības vai garantijas dēvē par "balasta izmaksām", un tās var būt dažādu veidu – īpaši kā ieguldījumi, ko veic ar tiešu vai netiešu pārdošanas garantiju.

(421) Tā kā paši EPL ir tieša pārdošanas garantija, kas iegūta pirms liberalizācijas, var uzskatīt, ka EPL minētās elektrostacijas var iekļaut balasta izmaksu metodikas darbības jomā.

(422) Tomēr Komisija atzīmē, ka EPL galveno principu vairāki aspekti neatbilst balasta izmaksu metodikas 4. sadaļā izklāstītajiem nosacījumiem. Pirmkārt, tie neatbilst metodikas 4.2. punkta nosacījumiem, kas paredz, ka, izmaksājot atbalstu, ir jāņem vērā turpmāka attīstība konkurences apstākļos. EPL cenu noteikšanas mehānismi ir izveidoti tā, lai, nosakot cenu, ņemtu vērā tikai attiecīgās elektrostacijas konkrētos parametrus. Netiek ņemtas vērā cenas, ko piedāvā konkurējošie elektroenerģijas ražotāji, un to ražošanas jauda.

([90]) Sk. balasta izmaksu metodikas ievada noteikumus.

(423) Saskaņā ar metodikas 4.9. punktu Komisijai ir ļoti lielas bažas, ka ir maz ticams, ka atbalsta summa netiks pielāgota, lai pienācīgi ņemtu vērā atšķirības starp sākotnējām ekonomikas un tirgus prognozēm, kas tika veiktas, novērtējot balasta izmaksas un to reālās izmaksas laika gaitā. EPL ietilpst šajā kategorijā, jo atbalsta pasākuma izstrādē nav izmantota tirgus prognoze. Turklāt tas, ka, neskatoties uz elektroenerģijas tirgus pakāpenisku atvēršanu, EPL pamatprincipi ir saglabājušies nemainīgi un tādēļ paredz pienākumu *MVM* pirkt vairāk enerģijas, nekā tam vajadzīgs, un laist to brīvā tirgū, skaidri parāda, ka nav ņemta vērā tirgus faktiskā attīstība.

(424) Turklāt, kā parādīts iepriekš 3. nodaļā, viena no EPL galvenajām priekšrocībām elektroenerģijas ražotājiem ir *MVM* pienākums pirkt noteiktu jaudu un garantētu daudzumu par noteiktu cenu, kas sedz kārtējās, mainīgās un kapitāla izmaksas uz laiku, kas aptuveni atbilst līdzekļu darbmūžam jeb nolietojuma laikam. Tādējādi EPL spiež vienai no pusēm pirkt elektroenerģiju no otras puses neatkarīgi no konkurentu piedāvājumu faktiskās attīstības.

(425) Vairākas dalībvalstis ir ieviesušas kompensācijas mehānismus, ar kuriem ir iepriekš noteikts atbalsta maksimālais apjoms, pamatojoties uz nākotnes konkurences tirgus analīzi un jo īpaši nākotnes tirgus cenām, ko rada piedāvājuma un pieprasījuma pretstatījums. Ja attiecīgo elektroenerģijas ražotāju gūtie faktiskie ieņēmumi izrādās lielāki, nekā prognozēts, faktiskās dotācijas tiek pārrēķinātas un noteiktas zemākas par maksimālo summu. Tādējādi kompensācijas ietekme uz tirgu ir ierobežota līdz minimumam, īpaši tāpēc, ka tā atbalsta saņēmējiem nenodrošina minimālu ražošanas un pārdošanas līmeni.

(426) Šajā saistībā tā vietā, lai palīdzētu pāriet uz konkurences tirgu, EPL drīzāk rada šķērsli faktiskās konkurences attīstībai būtiskā elektroenerģijas ražošanas tirgus daļā. Tāpēc atbalsta apmaksas kārtība neļauj ņemt vērā konkurences turpmāku attīstību, un atbalsta apjoms nav atkarīgs no patiesas konkurences attīstības.

(427) Tādējādi tie arī ir pretrunā balasta izmaksu metodikas 5. iedaļā izklāstītajiem principiem, saskaņā ar kuriem finansēšanas kārtība nedrīkst būt pretrunā Kopienas interesēm, jo īpaši konkurencei. Atbilstīgi 5. iedaļai finansējuma kārtība nedrīkst kavēt ārējus uzņēmumus vai jaunus dalībniekus ienākt noteiktos valsts vai reģionālos tirgos. Tomēr, kā tas cita starpā norādīts 220. apsvērumā, jaudas rezervēšanas sistēmai un maksai par jaudu ir tendence atturēt *MVM*, kas līdz šim ir lielākais pircējs vairumtirdzniecības tirgū, no pāriešanas pie citiem piegādātājiem, kas nav minēti EPL. Turklāt tirgus atvēršana un EPL

nosacījumi liek *MVM* pirkt vairāk elektroenerģijas, nekā tam vajadzīgs, un liek tam tālākpārdot elektroenerģiju brīvā tirgū, izmantojot tirgū laišanas mehānismus. Tas pats par sevi kavē jaunu dalībnieku ienākšanu vairumtirdzniecības tirgū. Visbeidzot, Komisija uzskata, ka EPL ietver konkurences izkropļojumus Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū laikposmā, kas ievērojami pārsniedz laiku, kas vajadzīgs, lai pieņemamā veidā pārietu uz konkurējošu tirgu.

(428) EPL noteikumi neatbilst balasta izmaksu metodikas 4.5. punkta kritērijiem, jo nav iepriekš noteikta atbalsta maksimālā summa, kas jāmaksā elektroenerģijas ražotājiem no 2004. gada 1. maija līdz EPL termiņa beigām.

(429) Turklāt balasta izmaksu metodikas 4.8. punktā ir norādīts, ka Komisijai ir nopietnas bažas attiecībā uz atbalstu, kas ir paredzēts, lai nodrošinātu visus vai daļu ienākumu, kuri gūti pirms Direktīvas 96/92/EK spēkā stāšanās ([91]), precīzi neņemot vērā attiecināmās balasta izmaksas, ko var radīt konkurences ieviešana.

(430) Tas, ka EPL tika saglabāti, kad Ungārija pievienojās Eiropas Savienībai, bija izstrādāts tieši tā, lai nodrošinātu lielāko daļu ienākumu, kurus attiecīgie elektroenerģijas ražotāji guvuši pirms Direktīvas 96/92/EK spēkā stāšanās. Turklāt EPL attiecās uz elektrostacijām ar ievērojamu tirgus daļu, un to darbības laiks bija ļoti ilgs, ievērojami pārsniedzot laiku, kas nepieciešams saprātīgai pārejai uz tirgus ekonomiku.

(431) Turklāt EPL galvenajos noteikumos Komisija nevar izdalīt elementu kopumu, ko saskaņā ar balasta izmaksu metodiku tā varētu uzskatīt par saderīgu ar kopējo tirgu. Jo īpaši nepietiktu ar EPL termiņa samazināšanu, lai garantētu EPL saderību, jo finansēšanas metode, kuras pamatā ir rezervēta jauda un garantēts iegādes apjoms, joprojām kavētu patiesas konkurences attīstību. Cenu veidošanas mehānismi arī turpinātu būtu pretrunā mērķim veicināt patiesi konkurētspējīga tirgus sekmēšanu, kurā cenas rada piedāvājuma un pieprasījuma pretstatījums.

(432) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka EPL nav saderīgi ar balasta izmaksu metodikā noteiktajiem kritērijiem.

([91]) Elektroenerģijas tirgus liberalizācijas datums, kas Ungārijā ir 2004. gada 1. maijs.

(433) Dažas ieinteresētās personas ir arī norādījušas, ka EPL var piemērot EK līguma 86. panta 2. punktu, pat ja tie neatbilst sprieduma kritērijiem *Altmark* lietā.

(434) Komisija uzskata, ka argumenti, kas izklāstīti no 255. līdz 275. apsvērumā, attiecībā uz sprieduma kritērijiem *Altmark* lietā, arī ļauj secināt, ka EPL nevar piemērot 86. panta 2. punktu.

(435) Līguma 86. panta 2. punktu var piemērot tikai tādiem uzņēmumiem, kuri sniedz vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumus (VTNP), kas nav šis konkrētais gadījumus, kā tas iepriekš parādīts 256.–267. apsvērumā. Turklāt kompensācijai par VTNP sniegšanu ir jābūt proporcionālai radītajām papildu izmaksām; citiem vārdiem, lai aprēķinātu saistītās izmaksas, ir jābūt iespējai sagatavot novērtējumu par VTNP piemērošanas jomu. Šis nav tāds gadījums, kā tas parādīts 268.–270. apsvērumā.

(436) Tādējādi novērtējamais atbalsts ir nesaderīgs valsts atbalsts.

7.8. **Atgūšana**

(437) Saskaņā ar Līgumu un Eiropas Kopienu Tiesas iedibināto praksi Komisijai, ja tā ir konstatējusi atbalsta nesaderību ar kopējo tirgu, ir tiesības pieprasīt dalībvalstij atcelt šo atbalstu vai pārveidot to ([92]). Tiesa tāpat ir konsekventi uzsvērusi, ka dalībvalsts pienākums ir atcelt atbalstu, ko Komisija uzskata par nesaderīgu ar kopējo tirgu; tas jādara nolūkā atjaunot iepriekšējo stāvokli ([93]). No Eiropas Kopienu Tiesas apsvērumiem izriet, ka šis mērķis ir sasniegts, ja saņēmējs ir atmaksājis nelikumīga atbalsta summas un tādējādi zaudējis savas priekšrocības, kas tam bija tirgū attiecībā pret citiem konkurentiem, un ir atjaunots stāvoklis, kāds bija pirms atbalsta piešķiršanas ([94]).

(438) Atbilstoši šai tiesas praksei Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. pants paredz: "Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja. Komisija nepieprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu."

([92]) Lieta C-70/72 Komisija pret Vāciju, 1973, *Recueil* 00813, 13. punkts

([93]) Spriedums apvienotajās lietās C-278/92, C-279/92 un C-280/92 Spānija pret Komisiju, 1994, *Recueil* I-4103, 75. punkts.

([94]) Spriedums lietā C-75/97 Beļģija pret Komisiju, 1999, *Recueil* I-030671, 64.–65. punkts.

(439) Dažas ieinteresētās personas apgalvoja, ka privāttiesību līgumu izbeigšana ar Komisijas lēmumu ir pretrunā juridiskās noteiktības principam, jo EPL ir privāttiesību līgumi, kurus elektroenerģijas ražotāji noslēdza godprātīgi tajos tirgus apstākļos, kādi bija līgumu noslēgšanas laikā. Tās arī apgalvo, ka šāds lēmums ir pretrunā proporcionalitātes principam. Komisija noraida šos argumentus to iemeslu dēļ, kas izklāstīti 382.–387. apsvērumā.

(440) Attiecībā uz proporcionalitāti tiesa ir atzinusi, ka nelikumīgi piešķirta valsts atbalsta atgūšanu, lai atjaunotu iepriekšējo situāciju, principā nevar uzskatīt par neproporcionālu līguma par valsts atbalstu noteikumu mērķiem ([95]).

(441) Tādēļ Komisija uzskata, ka ir pietiekams pamats atgūt atbalstu, kas piešķirts ar EPL, lai atjaunotu konkurences apstākļus.

Atgūstamās atbalsta summas aprēķins

(442) Lēmuma 176.–236. apsvērumā ir parādīts, ka EPL priekšrocības ir daudz lielākas par iespējamu pozitīvu atšķirību starp EPL cenām un tām cenām, kas tirgū būtu sasniegtas bez EPL.

(443) Tomēr Komisija uzskata, ka nav iespējams precīzi aprēķināt visu MVM ilgtermiņa pirkšanas saistību nosacījumu kopējo vērtību, kā tas izklāstīts 174.–236. apsvērumā, par laika posmu no 2004. gada 1. maija līdz EPL izbeigšanai. Tādēļ, liekot atgūt nelikumīga atbalsta summas, Komisija ierobežos atgūšanas rīkojumu līdz starpībai, kas varētu būt pastāvējusi starp elektroenerģijas ražotāju ieņēmumiem saskaņā ar EPL un tiem ieņēmumiem, ko tie šajā laika periodā būtu varējuši gūt tirgū bez EPL.

(444) Nosakot no ražotājiem atgūstamās summas, Komisija atzīst, ka ir diezgan sarežģīti precīzi aprēķināt valsts atbalsta summas, no kurām guvuši labumu atbalsta saņēmēji, jo tās ir atkarīgas no tā, kādas būtu bijušas saražotās un pārdotās enerģijas cenas un apjoms Ungārijas vairumtirdzniecības tirgū laikā no 2004. gada 1. maija līdz EPL beigu termiņam, ja šajā laika posmā nebūtu spēkā neviens EPL. Tā kā EPL aptver ievērojamu Ungārijas ražošanas jaudas daļu, saskaņā ar "hipotētisko scenāriju" ([96]) tirgus būtu krasi atšķīries no tā, kāds tas bija realitātē.

(445) Elektroenerģijas specifiska iezīme ir tā, ka pēc saražošanas to nevar ekonomiski uzglabāt. Lai nodrošinātu tīkla stabilitāti, nepārtraukti ir jālīdzsvaro elektroenerģijas piegāde un pieprasījums. Tādēļ tas enerģijas apjoms, ko elektroenerģijas ražotāji un importētāji var pārdot vairumtirdzniecības tirgū noteiktā laika periodā, un cena, ko tie var iegūt par šo enerģiju, ir atkarīga nevis no kopējā enerģijas daudzuma, ko pircēji pieprasījuši šajā periodā, bet gan no pieprasītās jaudas apjoma katrā konkrētā brīdī ([97]). Turklāt elektroenerģijas pieprasījums ievērojami svārstās dienas laikā un sezonāli, kas paredz to, ka katrā brīdī svārstās arī ražošanas un importēšanas jauda, kas vajadzīga, lai apmierinātu pieprasījumu katrā konkrētā brīdī, un ka noteiktas spēkstacijas nodrošina enerģiju tikai augsta pieprasījuma periodos ([98]). Tādēļ tirgus darbību nevar pilnīgi precīzi novērtēt, pamatojoties uz ikgadējiem patēriņa, ražošanas un cenu datiem, kas pieejami Komisijai.

(446) Tomēr saskaņā ar EKT tiesu praksi, izdodot tāda atbalsta atgūšanas rīkojumu, kas paziņots kā nesaderīgs ar kopējo tirgu, Kopienas tiesību aktu noteikumi Komisijai neprasa paredzēt konkrētu atgūstamā atbalsta summu. Pietiek ar to, ka Komisijas lēmumā tiek iekļauta informācija, kas pašam saņēmējam ļauj bez pārliekām grūtībām aprēķināt šo summu ([99]).

(447) Komisija ir sagatavojusi attiecīgas pamatnostādnes, kā aprēķināma atgūstamā summa. Kā minēts iepriekš, EPL aptver tik ievērojamu Ungārijas elektroenerģijas ražošanas tirgus daļu, ka cenas bez EPL būtu atšķirušās no pašreizējām cenām tirgus daļā bez EPL. Tādēļ cenas, kuras ražotāji būtu panākuši, ja nebūtu EPL, ir jāaprēķina,

([95]) Lieta C-75/97 Beļģija pret Komisiju, 1999, *Recueil* I-030671, 68. punkts, lieta C-142/87 Beļģija pret Komisiju, *Recueil* I-00959, 1990, 66. punkts, un apvienotās lietas no C-278/92 līdz C-280/92 Spānija pret Komisiju, 1994, *Recueil* I-04103, 75. punkts.

([96]) Definēts kā fiktīvais scenārijs, saskaņā ar kuru laikā no 2004. gada 1. maija līdz EPL beigu termiņam nebūtu spēkā neviens EPL. "Faktiskais scenārijs" atbilst reālajiem notikumiem EPL dēļ.

([97]) Šo parametru izsaka MW, ko parasti dēvē par "sistēmas noslodzi".

([98]) Pretstatā "pamatslodzes" periodiem augsta pieprasījuma periodus parasti dēvē par "maksimālās slodzes" periodiem.

([99]) Sk. īpaši lietu C-480/98 Spānija pret Komisiju, 2000, *Recueil* I-8717, 25. punkts, un lietu C-415/03 Komisija pret Grieķiju, 2005, *Recueil* I-3875, 39. punkts.

pamatojoties uz tirgus simulāciju, ko veido vairumtirdzniecības elektroenerģijas tirgus darbības analīze saskaņā ar "hipotētisku scenāriju". Šādas simulācijas nolūks ir aprēķināt, kāds būtu bijis pārdošanas apjoms un cenas saskaņā ar hipotētisko scenāriju, lai ticami aprēķinātu tās summas, ko *MVM* būtu samaksājis attiecīgajiem ražotājiem par enerģiju, kas no tiem nopirkta saskaņā ar to pašu scenāriju. Šai simulācijai ir jāatbilst turpmākajos apsvērumos minētajiem nosacījumiem.

(448) Pirmkārt, zinot, ka elektroenerģijai ir ļoti zema cenu pieprasījuma elastība, simulācija ir jāveic saskaņā ar pieņēmumu, ka jebkurā laika brīdī sistēmas noslodze hipotētiskajā scenārijā ir identiska attiecīgajā laikā faktiski reģistrētajai noslodzei.

(449) Otrkārt, kā norādīts 196. apsvērumā, elektroenerģiju lielos apjomos tirgo konkurējošos vairumtirdzniecības tirgos, izmantojot aktuāltirgu un gaidāmo tirgu līgumus. Ziņojumā par elektroenerģijas nozari ir parādīts, ka gaidāmo cenu līmenis bija atkarīgs no atsevišķām prognozēm attiecībā uz aktuālcenām. Atšķirībā no aktuāltirgiem, attiecībā uz kuriem ekonomikas teorijā norādīts, ka ideālas konkurences apstākļos cena katrā konkrētajā brīdī ir visu to elektrostaciju, kas vajadzīgas pieprasījuma apmierināšanai, lielākās īstermiņa robežizmaksas ([100]); attiecībā uz gaidāmajiem tirgiem nav skaidri noteiktas robežcenas, ko varētu aprēķināt, izmantojot ekonomikas teoriju. Turklāt nav iespējams simulēt pārdevēju un pircēju izstrādāto stratēģiju ietekmi attiecībā uz aktuāltirgu un gaidāmo tirgu līgumu arbitrāžas darījumiem. Šo faktu pierāda ļoti dažādās situācijas, kas vērojamas vairumtirdzniecības tirgos visā Eiropā. Ziņojumā par elektroenerģijas nozari ir parādīts, ka attiecība starp pārdoto aktuālproduktu apjomu un valsts elektroenerģijas patēriņu katrā valstī ievērojami atšķīrās ([101]).

(450) Kā izklāstīts 198. apsvērumā, aktuālcenas, īpaši tās, kas novērotas saistībā ar aktuāltirgu elektroenerģijas biržām, parasti kalpo par atsauci visam vairumtirdzniecības tirgum, tostarp attiecībā uz gaidāmo tirgu produktiem. Tādēļ Komisija uzskata, ka atgūstamā atbalsta summu noteikšanas nolūkā vairumtirdzniecības tirgus ir jāsimulē, pieņemot, ka visa elektroenerģija tiktu tirgota, izmantojot aktuāllīgumus, izņemot konkrētas situācijas, kas minētas 453.–456. apsvērumā.

([100]) Ideālas konkurences apstākļos visas ražošanas vienības, kas vajadzīgas, lai apmierinātu pieprasījumu katrā konkrētajā brīdī, ir tās, kurām ir viszemākās īstermiņa robežizmaksas un kuras var piegādāt tīklam visu vajadzīgo elektroenerģiju pieprasījuma apmierināšanai. Elektrostacijas var klasificēt saskaņā ar to īstermiņa robežizmaksām. To piekļuve tirgum katrā konkrētajā brīdi ir atkarīga no to vietas šajā "saimnieciskā izdevīguma kārtībā", no sistēmas noslodzes un to ražošanas vienību piegādātās elektroenerģijas, kas atrodas augstākā pakāpē saimnieciskā izdevīguma kārtībā.

([101]) Piemēram, šī attiecība ir 5 % Francijā, 11 % Apvienotajā Karalistē, 44 % Itālijā un 84 % Spānijā.

(451) Simulācija būtu jāveic, pamatojoties uz attiecīgo elektrostaciju īstermiņa robežizmaksām. Tādējādi šajā simulācijā būtu jāņem vērā konkrētie dati, kas attiecas uz katru elektrostaciju, kas darbojās Ungārijā ([102]) no 2004. gada 1. maija līdz EPL līgumu faktiskajam beigu termiņam, īpaši saistībā ar uzstādīto jaudu, termisko lietderību, kurināmā izmaksām un citiem mainīgo izmaksu galvenajiem elementiem, kā arī plānotajiem un piespiedu dīkstāves periodiem. Turklāt šī simulācija būtu jāveic saskaņā ar pamatpieņēmumu, ka katrā konkrētajā brīdī simulētajā aktuāltirgū ir viena cena, ko rada piedāvājuma un pieprasījuma mehānismi. Šī vienotā cena katrā brīdī ir atšķirīga pieprasījuma un mainīgo izmaksu izmaiņu dēļ.

(452) Simulācijā ir jāņem vērā tas, ka saskaņā ar hipotētisko scenāriju *MVM* nebūtu jāpērk vairāk elektroenerģijas, nekā tam vajadzīgs, lai apmierinātu regulētā segmenta vajadzības ([103]). Attiecīgi hipotētiskajā scenārijā nebūtu 226. apsvērumā minēto tirgū laišanas mehānismu, un *MVM* vajadzības būtu ierobežotas līdz apjomam, kas vajadzīgs, lai apmierinātu regulētā segmenta vajadzības.

(453) Simulācijā būtu arī jāņem vērā dažas specifiskas, pienācīgi pamatotas situācijas, kas varētu ietvert novirzes no robežizmaksu principa, kas ir visas simulācijas pamatā. Šādas specifiskas situācijas var rasties koģenerācijas stacijām. Atkarībā no to līgumsaistībām vai likumā noteiktajām saistībām attiecībā uz siltuma piegādi, iespējams, šīm stacijām ir jāpārdod elektroenerģija par cenu, kas ir zemāka par to īstermiņa robežizmaksām.

(454) Šādas situācijas arī var attiekties uz tām elektrostacijām, kas gūst labumu no valsts atbalsta shēmas, pamatojoties uz to, ka to darbības pamatā ir videi draudzīgas tehnoloģijas. Šāda situācija ir Ungārijā, kur tiesību akti uzliek par pienākumu *MVM* un reģionālajiem sadales uzņēmumiem obligāti pirkt tādu elektroenerģiju, kas ražota koģenerācijas procesā vai no atkritumiem vai atjaunojamas enerģijas par regulētām cenām, kas parasti ir augstākas nekā vairumtirdzniecības tirgus brīvā segmenta cenas. Saskaņā ar hipotētisko scenāriju būtu jābūt ieviestai arī šai shēmai. Tādēļ *MVM* iegādātais daudzums saskaņā ar obligāto iegādes režīmu un cenas, kas samaksātas par šo enerģiju, būtu identiskas tām, kas novērotas saskaņā ar faktisko scenāriju ([104]).

([102]) Ar EPL vai bez tiem.

([103]) Pienācīgi ņemot vērā zudumus pārvades un sadales tīklos.

([104]) Faktiskais scenārijs atbilst tirgum, kāds tas bija kopš 2004. gada 1. maija ar EPL pastāvēšanu.

(455) Šajā simulācijā būtu arī jāņem vērā tas, ka noteikta fiziski pieejama ražošanas jauda nav pieejama elektroenerģijas piegādei vairumtirdzniecības tirgū, jo tā ir rezervēta līdzsvarošanas pakalpojumu nodrošināšanai pārvades sistēmu operatoram (PSO). Saskaņā ar faktisko scenāriju līdzsvarošanas pakalpojumus sniedza gan tie ražotāji, kas iesaistīti EPL, gan citi ražotāji. Simulācija būtu jāveic, pieņemot, ka saskaņā ar hipotētisko scenāriju jauda, kas rezervēta līdzsvarošanas pakalpojumu sniegšanai PSO, enerģija, kas nodrošināta, pamatojoties uz šo jaudu, un cena, ko par to iegūtu, būtu tāda pati kā faktiskajā scenārijā.

(456) Saskaņā ar hipotētisko scenāriju importētās un eksportētās elektroenerģijas daudzums, kā arī to cenas var atšķirties no faktiskā scenārija daudzuma un cenām. Tomēr šo efektu nebūtu iespējams precīzi novērtēt, simulācijā neiekļaujot eksportējošo un importējošo valstu tirgus, jo tirgus dalībnieku lēmumus attiecībā uz importu vai eksportu no vienas valsts uz citu ietekmē tirgus apstākļi gan eksportējošā, gan importējošā valstī. Ņemot vērā to, ka Ungārijā importētais un no tās eksportētais apjoms ir neliels salīdzinājumā ar to, kas saražots un patērēts valsts iekšienē, kā arī ņemot vērā to, ka uz vienu trešo daļu no kopējā importa attiecas ilgtermiņa līgumi ([105]), Komisija uzskata, ka šādai simulācijas darbības jomas izvēršanai būtu vajadzīgi nesamērīgi pūliņi. Tādēļ Ungārija var uzskatīt, ka saskaņā ar hipotētisko scenāriju importētais un eksportētais daudzums un attiecīgās cenas ir tādas pašas kā saskaņā ar faktisko scenāriju.

(457) Komisija ir informēta, ka atsevišķi ražotāji, kas nav iesaistīti EPL ar *MVM*, ir noslēguši ilgtermiņa vai vidēja termiņa elektroapgādes līgumus ar citiem klientiem. Tomēr Komisija uzskata, ka simulācijas vajadzībām šādi līgumi nav jāņem vērā, jo EPL izbeigšana 2004. 1. maijā vai iepriekš, kas ir hipotētiskā scenārija pamatpieņēmums, noteikti būtu izmainījusi visu ražotāju komerciālās stratēģijas, ņemot vērā lielo daļu uzstādītās jaudas, kas rezervēta saskaņā ar EPL. Kā pamatots 449. apsvērumā, nav iespējams aprēķināt aktuāltirgu un gaidāmo tirgu produktu veidā pārdotās elektroenerģijas attiecību. Tādēļ ir saprātīgi uzskatīt, ka visi ražotāji pārdotu savu produkciju aktuāltirgu produktu veidā, ja vien uz tiem neattiecas situācijas, kas minētas 453.–456. apsvērumā.

(458) Vairumtirdzniecības elektroenerģijas tirgu visprecīzāk var simulēt pa stundām, ņemot vērā visus katras noteiktās stundas konkrētos parametrus. Tomēr Komisija pieņems, ka simulācija ir ierobežota līdz reprezentatīviem laika paraugiem un ka rezultāti, kas iegūti no katra reprezentatīvā laika parauga simulācijas, tiek ekstrapolēti visam novērtējamajam periodam.

(459) Simulācijai ir jārada uzticami aprēķini par katras elektrostacijas piegādāto elektroenerģiju un par to iegūto cenu saskaņā ar hipotētisko scenāriju. Ir jāaprēķina attiecība starp *MVM* vajadzīgo elektroenerģiju, lai apmierinātu regulētā segmenta vajadzības ([106]), un vairumtirdzniecības tirgū piegādātās elektroenerģijas kopējo apjomu katrā konkrētajā brīdī, pamatojoties uz vēsturiskiem datiem saistībā ar galalietotāju kopēju patēriņu regulētajā segmentā un visu galalietotāju kopējo patēriņu saskaņā ar faktisko scenāriju.

(460) Šī attiecība ir jāizmanto, lai aprēķinātu elektroenerģijas apjomu, ko saskaņā ar hipotētisko scenāriju katrs ražotājs būtu pārdevis *MVM* katrā konkrētajā brīdī. Pamatojoties uz šiem aprēķiniem, ir jānosaka kopējā summa, ko saskaņā ar hipotētisko scenāriju *MVM* būtu samaksājis katram ražotājam par iegādāto enerģiju, lai apmierinātu regulētā segmenta vajadzības visā vērtēšanas periodā ([107]).

(461) Atgūstamās summas aprēķina beigās ir jāņem vērā tas, ka saskaņā ar faktisko scenāriju ražotāji nepārdeva visu elektrostaciju bloku saražoto jaudu, kas bija paredzēta EPL līgumos ar *MVM*, bet nerezervēto jaudu pārdeva citiem klientiem, kas nebija *MVM*. Par katru attiecīgo elektrostaciju bloku ir jāaprēķina katra gada atgūstamā atbalsta summa, pamatojoties uz starpību starp ienākumiem, kas gūti no enerģijas pārdošanas *MVM* atbilstīgi EPL ([108]) saskaņā ar faktisko scenāriju, un summām, ko *MVM* būtu samaksājis saskaņā ar hipotētisko scenāriju, kā tas ir aprēķināts atbilstīgi iepriekš izklāstītajiem principiem.

(462) Tomēr Komisija atzīst, ka saskaņā ar hipotētisko scenāriju attiecīgie ražotāji no citiem klientiem, kas nav *MVM*, varētu būtu guvuši lielākus ieņēmumus par tiem ieņēmumiem, kas gūti no šiem klientiem saskaņā ar faktisko scenāriju. Jo īpaši tas ir tādēļ, ka saskaņā ar hipotētisko scenāriju *MVM* nav rezervētas jaudas, kas ražotājiem

([105]) Kas saskaņā ar hipotētisko scenāriju būtu palikuši spēkā.

([106]) Šis apjoms atbilst regulētā segmenta patērētāju faktiski patērētajai elektroenerģijai un papildu apjomam zudumu dēļ pārvades un sadales tīklos.

([107]) No 2004. gada 1. maija līdz EPL faktiskajai izbeigšanai.

([108]) Šie ieņēmumi ir jāaprēķina, pamatojoties uz *MVM* faktiski samaksāto cenu. Par laika periodu, kad regulētajām cenām bija prioritāte pār *EPL* cenu formulām (no 2006. gada 9. decembra līdz 2007. gada 31. decembrim), šajā aprēķinā jāņem vērā regulētās cenas.

nodrošina papildu iespējas pārdot saražoto jaudu citiem klientiem, kas nav *MVM*. Tādējādi Ungārija no tās summas, kas aprēķināta saskaņā ar 461. apsvērumu, var atskaitīt starpību starp tiem ieņēmumiem, ko saskaņā ar hipotētisko scenāriju ražotāji būtu varējuši iegūt no citiem klientiem, kas nav *MVM*, un tiem ieņēmumiem, ko saskaņā ar faktisko scenāriju tie guvuši no citiem klientiem, kas nav *MVM*, ja šī starpība ir pozitīva.

(463) Par katru gadu ir arī jāaprēķina atgūstamā procentu likme atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. panta 2. punktam.

(464) Lai Komisija varētu novērtēt Ungārijas veiktās simulācijas precizitāti un ticamību, Ungārijai ir jāiesniedz simulācijas metodikas un tajā izmantotā datu kopuma detalizēts apraksts.

(465) Komisija ir informēta par to, ka pastāv piemēroti instrumenti, ar kuru palīdzību var veikt vajadzīgo simulāciju. Patiesībā šāds instruments tika izmantots saistībā ar apsekojumu par enerģētikas nozari, lai novērtētu sešu Eiropas vairumtirdzniecības tirgu ([109]) struktūru un darbību. Šādus instrumentus arī izmanto vairāki elektroenerģijas ražotāji un tirgotāji, lai sagatavotu ilgtermiņa prognozes elektroenerģijas jomā, veiktu resursu plānošanas pētījumu un optimizētu energoapgādi. Turklāt, kā izklāstīts iepriekš, Komisija ir gatava pieņemt dažus vienkāršojumus, jo sevišķi reprezentatīvu laika paraugu izmantošanu stundu simulācijas vietā. Tādēļ atbilstīgi Līguma 10. pantā noteiktajam lojālas sadarbības principam Ungārija saprātīgā laika periodā veic simulāciju saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem principiem un aprēķina atmaksājamā atbalsta summu, pamatojoties uz šo simulāciju.

Lēmuma īstenošana

(466) Kā paziņojusi Eiropas Kopienu Tiesa, dalībvalsts, kurai rodas neparedzētas vai neparedzamas grūtības vai kura saskata sekas, ko Komisija nav ievērojusi, var iesniegt šīs problēmas izskatīšanai Komisijā kopā ar priekšlikumu piemērotiem grozījumiem. Tādā gadījumā Komisija un attiecīgā dalībvalsts sadarbojas labticīgi, lai pārvarētu grūtības, pilnībā ievērojot EK Līguma noteikumus ([110]).

([109]) Attiecīgās dalībvalstis bija Beļģija, Francija, Vācija, Itālija, Nīderlande, Spānija un Apvienotā Karaliste, kas ir vieni no lielākajiem vairumtirdzniecības tirgiem Eiropā.

([110]) Skatīt lietu C-94/87 Komisija pret Vāciju, 1989, *Recueil*-175, 9. punkts, un lietu C-348/93 Komisija pret Itāliju, 1995, *Recueil*-673, 17. punkts.

(467) Tādēļ Komisija aicina Ungāriju iesniegt Komisijai izskatīšanai jebkuru problēmu, ar ko tā var saskarties šā lēmumā īstenošanā.

8. **SECINĀJUMS**

(468) Komisija secina, ka EPL ir nelikumīgs valsts atbalsts elektroenerģijas ražotājiem EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē un ka šis valsts atbalsts nav saderīgs ar kopējo tirgu.

(469) Kā paskaidrots 7.3. punktā, EPL ietvertais valsts atbalsta elements ir *MVM* pienākums pirkt noteiktu elektroenerģijas jaudu un garantētu minimālo daudzumu par cenu, kura sedz visas kapitāla, fiksētās un mainīgās izmaksas ievērojamu līdzekļu darbmūža daļu, tādējādi garantējot ieguldījumu atmaksāšanos.

(470) Tā kā šis valsts atbalsts nav saderīgs ar EK līgumu, tas jāizbeidz,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Pirkšanas saistības, kā noteikts elektroenerģijas pirkuma līgumos, kas noslēgti starp *Magyar Villamos Művek Rt.* un *Budapesti Erőmű Rt., Dunamenti Erőmű Rt., Mátrai Erőmű Rt., AES-Tisza Erőmű Kft, Csepeli Áramtermelő Kft., Paksi Atomerőmű Rt.* un *Pécsi Erőmű Rt.* (sākotnējā EPL parakstītājs un uzņēmuma *Pannon Hőerőmű Rt.* priekštecis) ([111]), ietver valsts atbalstu elektroenerģijas ražotājiem EK līguma 87. panta 1. punkta nozīmē.

2. Lēmuma 1. panta 1. punktā minētais atbalsts nav saderīgs ar kopējo tirgu.

3. Ungārija atturas piešķirt 1. punktā minēto valsts atbalstu sešus mēnešus pēc šā lēmuma paziņošanas datuma.

2. pants

1. Ungārija atgūst no saņēmējiem 1. pantā minēto atbalstu.

2. Atmaksājamās summas ietver procentus par laiku no izsniegšanas brīža saņēmējiem līdz to faktiskās atmaksāšanas brīdim.

([111]) Uzskaitīto uzņēmumu nosaukumi ir nosaukumi, kas izmantoti, parakstot EPL.

3. Procentus aprēķina pēc salikto procentu formulas saskaņā ar V nodaļu Komisijas Regulā (EK) Nr. 794/2004 ([112]), kurā grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 271/2008 ([113]).

3. pants

1. Divu mēnešu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas Ungārija iesniedz Komisijai informāciju par jau veiktajiem un plānotajiem pasākumiem, lai izpildītu šo lēmumu, un jo īpaši par pasākumiem, lai sagatavotu atbilstīgu vairumtirdzniecības tirgus simulāciju atmaksājamo summu noteikšanai, kā arī metodiku, ko paredzēts piemērot, un sīku aprakstu par datu kopumu, ko tā paredzējusi izmantot šajā nolūkā.

2. Ungārija informē Komisiju par to, kā norit valsts pasākumi, kas noteikti šā lēmuma īstenošanai, līdz ir pabeigta 1. pantā minētā atbalsta atgūšana. Pēc Komisijas vienkārša pieprasījuma tā nekavējoties sniedz ziņas par pasākumiem, ka jau veikti un ieplānoti, lai izpildītu šo lēmumu. Tā arī sniedz sīku informāciju par atbalsta un atmaksas procentu summām, kas jau atgūtas no saņēmējiem.

4. pants

1. Ungārija aprēķina precīzu atgūstamā atbalsta summu, pamatojoties uz atbilstīgu elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus simulāciju par to, kāds tas būtu bijis, ja kopš 2004. gada 1. maija nebūtu bijis spēkā neviens no 1. panta 1. punktā minētajiem elektroenerģijas pirkuma līgumiem.

2. Sešu mēnešu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas Ungārija aprēķina atgūstamās summas, izmantojot 1. punktā minēto metodi, un iesniedz Komisija visu attiecīgo informāciju saistībā ar šo simulāciju, īpaši tās rezultātus, simulācijas veikšanā izmantotās metodikas un datu kopuma sīku aprakstu.

5. pants

Ungārija nodrošina, ka 1. pantā minētā atbalsta atgūšana tiek veikta desmit mēnešu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas datuma.

6. pants

Šis lēmums ir adresēts Ungārijas Republikai.

Briselē, 2008. gada 4. jūnijā

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Neelie KROES

([112]) OV L 140, 30.4.2004., 1. lpp.
([113]) OV L 82, 25.3.2008., 1. lpp.